

САМАРИДДИН ХАЛИЛОВ

КИШАНГА АЙЛАНГАН БИЛАГУЗУК

ТОШКЕНТ – «FAN VA TECHNOLOGIYA» – 2004

84(55)6-4

Самариддин Халиловнинг ушбу китобида ҳаётда содир бўлган воқеалар қаламга олинган. Қингир ишнинг қийиғи қирқ йилдан кейин ҳам чиқади, деган нақл бор халқимизда. Ушбу тўпламни ўқисангиз бу ҳикматнинг бежизга айтилмаганига амин бўласиз.

Китобча ёшларимизнинг ўз йўлини тўғри танлаб олишида ёрдам бериши шубҳасиз. Жиноят йўлига кириб қолиб, боши деворга урилган кимсалар тақдиридан ҳар бир ўқувчининг ўзи хулоса чиқариб олишига ишончимиз комил.

Бош маслаҳатчи: Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси бошлиғи ўринбосари, милиция полковниги **А. А. Аҳмедбоев**

Маслаҳатчи: Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Матбуот маркази бошлиғи, милиция полковниги **А. Т. Эриязаров**

Тақризчи: Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси Матбуот маркази бошлиғи, милиция подполковниги **Р. С. Ёлгоров**

СЎЗ БОШИ

Маълумки, Ички ишлар идоралари ходимлари кунни тунга улаб, эл-юрт тинчлиги, осойишталигини таъминлаш борасида хизмат олиб борадилар. Ушбу машаққатли ва шу билан бирга шарафли касбни танлаган инсонлар бутун фаолияти давомида хавfli жиноятчиларга қарши курашиб, ўз ҳаётларини қил устига қўйиб, хизмат бурчларини адо этадилар.

Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси Матбуот маркази инспектори Самариддин Халилов ички ишлар идоралари ходимларининг жиноятчиликнинг олдини олиш ва унинг турли кўринишларига қарши курашишларини ҳуқуқий тарбия борасидаги туркум мақолаларида тасвир этган бош қахрамонлар бугунги кунда кундалик турмушимизда адолат тантанасига муносиб улушини қўшиб келаётган осойишталик фидойиларидир.

Айниқса, унинг эл-юрт осойишталиги йўлида, халқимизнинг хавфсизлигини таъминлаш мақсадида, ўз хизмат бурчларини ўташ вақтида мардларча ҳалок бўлган жасур юрт посбонлари ҳақида ёзган хотира туркумидаги портрет-очерклари ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда ўзига хос ибрат мактаби бўлишига аминмиз.

Интилувчан ижодкор Самариддин Халиловнинг сара очерк ва мақолалари жамланган ушбу тўплами Сиз, азиз китобхонларга манзур бўлади деган умиддамиз.

Ғ. Т. ҚОДИРОВ,
Тошкент шаҳар ИИББ бошлиғи,
милиция полковниги.

КИШАНГА АЙЛАНГАН БИЛАГУЗУК

Олтин куз сепини ёйган. Боғларда ҳазонрезги ҳукмрон. Яқингинада одамлар билан гавжум хиёбонлар ҳувилаб қолган. Кўркаму муҳташам бинолари ўзига ярашган Тошкент ҳаёлга чўмган мўйсафид мисоли япроқлар рақсини томоша қилаётгандек.

Юнусобод — пойтахтимизнинг энг катта ва кўп аҳоли истиқомат қиладиган туманларидан бири. Бу ерда турли миллат вакиллари яшайди. Ҳукмингизга ҳавола этилаётган воқеа «қаҳрамонлари» ана шу масканни ўзлари учун қулай, осон даромад топиш мумкин бўлган туманлар сирасига киритган экан.

Ильдар, Феликс, Александр, Азизбек, Темур ва Анвар бошқалар каби ҳалол меҳнат қилиб кун кечириш ўрнига, унинг ўзaro тил бириктириб, ўндан ортиқ ўғирлик жиноятини содир этган. Булар орасида Феликс деганлари устаси фаранг, ташкилотчи ва раҳнамоси саналган. Александр ва Азизбеклар эса ишончли йигитлар бўлган. Хуллас, улар ўз сафларига Ильдар, Темур ва Азизбекнинг укаси Анварни ҳам қўшиб олишган. Ильдар машинасида гуруҳ аъзоларининг “таҳликали” ва “олис” йўллари яқин қилишда ҳолис хизмат қилган.

Пухта ўйланган режалар меvasини беравергач, навбатдаги “ов” туман ҳудудидаги Аҳмад Дониш кўчасида жойлашган хусусий заргарлик дўкони бўлди.

Янги йилнинг илк кунлари “Кенгаш”да йиғилганлар навбатдаги режани маъқул деб топишгач, “ташкилотчи”дан махсус кўрсатма олиб, ишга киришибди. Ильдар машинаси билан келиб, дўкон ёнида шерикларини кутиб турар эди. Бекатда эса, “умидли шогирд” деб номланувчи Анвар ҳар томонга олазarak, чор-атрофни кузатарди. Унинг вазифаси бўлажак хавфни сезиши биланок, шерикларини огоҳлантиришдан иборат эди.

Заргарлик дўконида ўзини харидор кўрсатаётган Александр сотувчиларни чалғитиш билан овора. Темур билан Азизбек эса кўзи ўйнаб турувчи “уддабурон” Феликсни қулай

вазият яратишга ҳаракат қиларди. Чунки режани тузган ҳам, асосий ролни ижро этувчи ҳам Феликснинг ўзи эди. Ва ниҳоят, қулай вазият етиб келгач, Феликс чаққонлик билан пештахтага қўлини тикди-ю, тилла буюмга чапг солиб, жуфтакни ростлаб қолди. Гўё ҳеч нарсадан беҳабар шериклари ҳам унинг орқасидан бирин-кетин чиқиб кетишди. Орадан бир лаҳза вақт ўтгач, сотувчилардан бири пештахтада турган қимматбаҳо тилла буюмлар орасида билакузук йўқлигини сезиб қолиб, “ўғрилар” дея қичқирди. Ўғрилар эса, аллақачон кўздан ғойиб бўлганди. Ниятлари амалга ошган Азиз билан Феликс шерикларига ҳам қарамасдан шошилганича, келишилган жойга жўнадилар. Қолганлар ҳам Илҳарнинг машинасида ўша манзил томон йўл олдилар. Дўконда бўлса, шовқин-сўрон авжига чиққан. Ўз йўналишларида хизмат бурчини ўтаётган милиция ходимлари ҳамда воқеа жойида тезлик билан ҳозир бўлган Юнусобод тумани ички ишлар бошқармаси тезкор-тергов гуруҳи аъзолари воқеа тафсилотларини аниқлашга киришиб кетди. Бекатда, ўз “пос-тида” ҳамон вазифасини бажараётган Анвар қочиб қолишга улгура олмади. Уни сотувчилардан бири ўша ўғрилар билан айнан шу бекатда кўрган эди. Тезкор гуруҳ аъзолари дарҳол уни қўлга олдилар.

Бу қинғирликлардан кўнгли ғаш, бир кун келиб қўлга тушиши ва тегишли жазо олиши мумкинлигини сезиб юрган Анвар тергов жараёнида ушбу “ўйинлари” бунчалик тез барҳам топади деб ўйламаганини айтди. Дастлабки сўроқлардаёқ, бутунги кунга қадар иштирок этган жиноий хатти-ҳаракатлари ва шериклари ҳақида гапириб берди.

Тезкорлик билан ҳаракат қилган милиция ходимлари жиноий гуруҳнинг қолган аъзоларини ҳам “ўлжаларини” пуллаб, фойдани ўзаро бўлишиб оладиган жойларида қўлга олдилар. Дастлаб манзилга таксиди елдай учиб келган Феликс ва Азизнинг қўлларига кишан солинди. Осонгина қўлга киритилган “ўлжадан” олажак улушларини ҳисоб-китоб қилиб, хурсанд бўлиб келаётган Темур ва Александр ҳам ўз оёқлари билан тезкор гуруҳнинг машиналарига чиқишга мажбур бўлдилар.

Ушбу иш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг тегишли моддалари билан жиноий иш қўзғатилиб, гуруҳ фаолиятига чек қўйилди. Айбдорлар албатта,

қонун олдида жавоб беришди. Уларнинг ҳар бири қилмишига яраша жазо олди. Аммо ачинарлиси шундаки, ҳар бирининг ота-онаси, бола-чақаси, турмуш ўртоғи, жамики қавм-қариндошларнинг боши эгили. Айрилиқ азобига дучор бўлди.

Уларнинг орасида ҳали ҳаётда бирон-бир хайрли иш қилиб улгурмасдан жинойт кўчасига кириб қолган Анварга нима дейсиз. Уни бу йўлга ўз акаси Азиз бошлаганига-чи? Уч фарзанд ва турмуш ўртоғини чирқиратиб қамоққа тушган бу ноқобил ака, укасини ҳам қинғир йўлга бошлаб, ота-онасининг ҳам қаддини букиб кетди.

Ильдар эса, фарзанди тарбияси билан шуғулланиш ўрнига, бугунги кунда содир этган жинойтлари учун ўзи тарбияланишга муҳтож. Александр, Феликс ҳамда Темурлар учун эса, ҳаётнинг унчалик қизиғи йўққа ўхшайди. Чунки улар ҳали оила кўрмаган, ҳаётда енгил-елпи ейишга ўрганган. Уларнинг аксарияти муқаддам бир неча бор судланган бўлсаларда, ҳаётда тўғри йўл танлай олмади, хатоларидан хулоса чиқармади. Энди бўлса уларни темир панжара кутмоқда.

ЎЗ МУЛКИНИНГ ЎҒРИЛАРИ

ҒОЙИБ БЎЛГАН ТАҚИНЧОҚЛАР

Дорихонадан керакли дори-дармонларни олиб қайтган онаизор эшик олдида узала тушиб ётган ўғлини кўриб, жони чиқиб кетаёзди. Нима бўлганига ақли етмай, дод солганича қўшниларни ёрдамга чақирарди. Бир зумда уларнинг уйига одамлар йиғилди. Кимдир:

— Уйингизни кўздан кечириб чиқинг, босқинчилар келиб, бирон нарсангизни талаб, олиб кетган бўлиши мумкин, — деса, бошқа биров:

— Балки у қочиб улгурмагандир, — деган фикрни билдирди. Онаизор эса фарзандини соғлигидан бошқа нарсани ўйламасди.

Ойисининг бирор жойга отланишини кутиб юрган Ваҳоб ўша куни қулай фурсат тугилганини англаб етди. Ниҳоят анчадан буён ўйлаб юрган режасини амалга оширишга фурсат етганди. Худди бегона уйга тушган ўғридек, ичкари хонага кириб, жавон ғаладонидаги тилла тақинчоқларни

қўйнига урди. Энди уларни ишончли жойга яшириш лозим эди. Қўзлари олазарак бўлиб, балконга чиқди, ўлжаларни қўздан яширди. Шундан сўнг «иш»нинг иккинчи қисмига ўтди. Унинг юраги гупиллаб урар, ҳаяжондан қўл-оёқлари титрарди. Нима бўлганда ҳам режасини охиригача етказишни дилига туғиб қўйган Ваҳоб ўзини қўлга олди.

Бир кун аввал ертўладан топиб чиққан тахта бўлагини қўлига олди-да, тишини-тишига қўйиб, бошига ва юз-қўзларига ура бошлади. Тахтанинг япалоқ томони билан урилган зарбалардан Ваҳобнинг қўнгли тўлмади: на бирон жойи шилинди ва на кўкарди. Йигит киши оғриққа чидаши керак. Пул иштиёқида ўзини ура бошлади. Пешонасини совуқ тер босди, ўзини-ўзи аямасдан савалаётган йигитчанинг юзидан қон томчилай бошлади. Ўзининг журъатидан дадиллашган «ботир» тахтанинг қиррали томони билан билаклари ва елкасини ҳам «безаб» чиқди-ю, йўлакка йиқилди. Худди шунинг устига уйга онаси қайтди.

Воқеа Юнусобод тумани, Марказ-5 мавзесидаги хонадонлардан бирида юз берди. Шошилиш хабар берилгач, туман ИИБ тезкор-тергов гуруҳи вакиллари етиб келишди. Улар чор-атрофни синчковлик билан текширишди. Бу вақтда «жабрланувчи» ҳам ўзига келиб қолган, бечора онаси эса, унинг атрофида парвона эди.

Бегона уйга бостириб кириб, хонадондаги ёш ўсмирни қўрқитиб ва унга тан жароҳати етказиб, нархи 200.000 сўмлик тилла тақинчоқларни ўғирлаб кетган номаълум шахснинг кимлигини аниқлаш милиция ходимларининг вазифаси эди. Энг муҳими ҳам жиноятчининг изсиз ғойиб бўлишига йўл қўймаслик зарур.

Уйдаги жиҳозлар ўз ўрнида. Оёқ остида ётган тахтадан бошқа, эътиборни тортувчи белги йўқ. Тезкор-тергов гуруҳи вакили ИИБ Тергов бўлими терговчиси, милиция катта лейтенанти Баҳодир Олимжонов «жабрланувчи» дан яна бир бора бўлиб ўтган воқеани батафсил гапириб беришини илтимос қилди. Сухбат чоғида йигитчанинг ўзини тутиши, гап-сўзлари тажрибали терговчига ғалати туюлди. Йигитча бир гапни ёдлаб олгандек қайтарар, айтаётган гапларига ўзи ҳам ишонмасди. «Бу ерда бошқа гап борга ўхшайди», деган фикрга келди терговчи. Шу дам аъзойи бадани титраб, ўзини беҳол бўлаётганини бошқаларга сездирмасликка

уринаётган йиғигча кўзига ёш олиб, ҳўнграй бошлади. Ўсмирга бошқача муомала қилиб кўриш, уни турли йўллар орқали чалғитиб, асл воқеа тўғрисида сўраш зарур, деб ўйлади Баҳодир Олимжонов.

Терговчининг ўйлари ўз тасдиғини топди. Тилидан тугитиб, ёлғони иш бермаган Ваҳобнинг ўлжаларни олиб чиқиб беришдан ўзга чораси қолмади. Уяганиданми ёки "ов"-ининг натижасиз ниҳоя топганиданми, у мулзам бўлганича кўзларини ердан узолмасди.

ИЖАРАДАГИ "ТИКО"

Пойтахтимизнинг Собир Раҳимов тумани ички ишлар бошқармаси навбатчилик қисмига «Тико» русумли автоуловни номаълум шахслар томонидан ўғирланганлиги тўғрисида хабар ёрилди. Зудлик билан «Тўсиқ» тадбири кўрилиб, бутун пойтахт милицияси оёққа турди. Ходимлар йўллар, хилват кўчаларни кўздан қочирмай, шаҳардан чиқиш мумкин бўлган ҳар бир йўналишни қаттиқ кузатув остига олишди. Аммо исзис йўқолган машина тақдири ҳаммани ўйга толдирди.

Жабрланувчининг хонадонига етиб келган тезкор-тергов ғуруҳ вакиллари калаванинг учини қардан қидиришни билмасди. Бугун бошли машинанинг ғўйиб бўлгани ғалати. Нима бўлганда ҳам бир чора топиш керак-ку.

Воқеа содир бўлгунга қадар машинани бошқариб келган Назир уйининг бир бурчагида хаёлга чўмганича хомуш ўтирар, гоҳ-гоҳида милиция ходимларининг ёнига келиб, нима қилиб бўлсаям ёрдам беришларини сўрарди.

Нохуш хабарни эшитгани ҳамона қон босими кўтарилиб кетган ота ўзини қўйгани жой тополмасди. Вазият эса ғоят чигал. Жабрланувчининг берган кўрсатмасига кўра, шошилинч қидирув чораларининг дастлабки босқичи натижасиз тугади. Энди нима қилиш керак? На бир ашёвий далил, на бир из қолган.

Ўз берган воқеадан кейин, ўзини анча босиб, хотиржам тортган хонадон соҳибига саволлар беришди. Яқиндагина қарз-қавола қилиб сотиб олган «Тико» автомобилини ўғлига ижарага берганди. Назир отасига ҳар куни ўн минг сўм пул бериб туриши лозим эди.

Бундан воқеаларни кун бора кўриб кўзи ниниб кетган милиция ходимлари Натирдан воқеа қандай юз берганини сўрашди. Қисқалина кетган суҳбат чоғида тезкор-тергов гуруҳ вакили, Собир Раҳимов тумани Ички ишлар бошқармаси тергов бўлими терговчиси, милиция кафта лейтенанти Улуғбек Азимов «жабрдагувчи»нинг кўнглидан кечастан туг ёппи англаб етди. «Тико» русумли автобулов тўғрисида бор ҳақиқатни билиб олди.

Ажабки, эрталабдан кечгача кираканлик қилиб, кундалик режани бажариш ва ундан ташқари ўз oilаси учун ҳам ризқ топишнинг удасидан чиқолмаган ҳайдовчи машинани гумдон қилишга бел боғлаган экан. Ўз oilасини алдаб зиммасига олган бурчи, машинадан биратўла қутилмоқчи бўлган подон ўғил қилминни учун қонуи олдиди жавоб берадиган бўлди.

ҚИММАТГА ТУНГАН ҲАЗИЛ

Кўйлик бозорига харид учун келган Толибжон дўсти Шомурод билан бир яйраб ўтирмоқчи бўлди. Шинамгина опхонада икки дўстнинг суҳбати қизигандан-қизиди.

Ҳар иккисининг кайфиям, кайфияти ҳам яхши эди. Кўнгал чиқиб, машиналар кўйиладиган майдонча томон юрдилар. Аммо ҳозиргина қантариб кўйган «тушор» жойида пўк эди. Қутилмаган воқеадан уфакларнинг кайфи учиб кетди. Чоратрофни зир югириб изладилар. Йўқ, машина гумдон бўлгги. Шу пайт улардан бирининг миёсига «априллик аламига тўйиб ичин керак» деган фикр келди. Икковдон ортларига қўғиб, опхона хизматчиларига бир шиша ароқ билан овқат олиб келингларили букоринди. Мижозларнинг илтимоси бир зумда бажо эгилди. Дастлабки қалаҳни кўтарган Шомурод таъак қилишги ҳам унутиб, тўсатдан хоҳолаб кула бошлады. Толибжон ҳайрон, наҳотки, дўстим аҳволимдан қўнонастган бўлса? Мен ўламан деяману, бу...

— Ҳа, нимадан хурсандсан? Манга ҳам айг. — жаҳди чиқди Толибжоннинг.

— Ўй оғайни, ҳалиям оёламадингми? Ахир машинани ҳар доимги стоянкага эмас, бутун бошқа жойга кўйган эдик-ку!...

Шу заҳоти Толибжоннинг ҳам юзларига табассум ёйилди. Сармаст жўраларнинг хурсандчилиги беқиёс эди.

— Калламга зўр ҳаёл келди. Шу баҳонада бир ҳазил қилмаймиз-ми? Шомурод жилмайганича шеригига нималарнидир тушунтира бошлади.

Шундан сўнг улар охирги қадаҳни уриштириб ичгач, яқиндаги телефон автоматидан «02»га кўнғироқ қилиб, машиналари йўқолганлиги ҳақида хабар бердилар.

Кўз очиб юмгунча воқеа жойига етиб келган милиция ходимлари вазиятни ўрганишга киришдилар. Тезкор-тергов гуруҳ вакиллари жиноятчилар изини топиш чорасини излардилар. Аммо ишга алоқадор далиллар кўзга ташланмасди. Жабрланувчилар берган кўрсатмалар ҳам тажрибали милиция ходимларида шубҳа уйғотди. Шу боис ҳам улар билан қайта-қайта суҳбат ўтказилди.

Ниҳоят, жумбоқнинг ечими шу ернинг ўзидан топилди. Тергов ходимларининг илмоқли саволлари қаршисида икки «жабрланувчи» довдираб қолди ва бор ҳақиқатни айтишга мажбур бўлдилар.

Дунёнинг ишлари қизиқ. Одамлар ўз ҳаётларида турфа хил воқеа-ҳодисаларни бошдан кечиради. Лекин жамиятда адолат, фуқаролар ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш учун қонунлар ишлаб чиқилган. Табиийки, қинғир қадам босиб, ғайриқонуний ҳаракат қилган кимсалар содир этган қилмишлари учун жавоб берадилар.

Ўйиндан ўқ чиқариб, ички ишлар ходимларига ёлғон хабар берган икки оғайни аҳволдан ҳар биримиз етарли хулоса чиқаришимиз лозим.

УЗИЛМАГАН ҚАРЗ

Дам олиш кuni эди. Комил ака уйида меҳмон кутишга тайёргарлик кўраётганди. Бугун уларнинг хонадонига қавм-қариндошлари-ю, ёр-дўстлари йиғилади. Шу боис, эрта тонгдан бозорга бориб, дастурхонга керакли нарсаларни харид қилди. Шу дамда хотинининг ҳам қўли-қўлига тегмасди. Ошхонада куймаланиб ўзи билан ўзи овора. Ахир ҳозирги тўртта одамни кутиш осон эмас.

Комил ака ҳамма юмушларни бажариб, юмшоқ ўриндиққа ястаниб ўтирди. Газетадаги қизиқарли бир мақолани

Ўқидётганидан, эшик ортида кимдир чақираётганини эшитмасди.

Кетма-кет жиринглаган эшик қўнғироғининг товушидан хаёли бўлинди. Эшик ёнига келиб:

— Ким? — деб сўради.

— Бу ман, Жасурман. Йўлакдан эшитилган овозни таниди. Аммо Жасурнинг ташрифи Комил акага унчалик ёқмади. Энциси қотиб, секин эшикни очди. Бемаврид қадам ранжида қилган меҳмонни ичкарига таклиф этди.

— Янги машина муборак бўлсин ока. Илоё, яхши кунларингизда миниб юринг. — Қўлини кўксига қўйиб, илиқ тилаклар билдираётган меҳмон йигит уни янги машина билан қутлаш учун эмас, балки бошқа мақсадда келганлигини Комил ака сизди. Шундай бўлса-да, ўзини хотиржам кўрсатишга ҳаракат қиларди. Ниҳоят, пиёладаги чойдан бирикки ҳўшлаган меҳмон муддаога ўтди.

— Комил ака, ҳалиги нарсани сўраб келган эдим. Пул зарур бўлиб қолди. Уйдагилар бозорга тушиб, рўзғорга у-бу олиб келгин деб айтишганди. Аксига олиб ёнимда сариқ чақам ҳам қолмаган. Лекин уларга сир бой бермадим. Умидим сиздан. Келинг ока, ўртамиздаги ўша муомалани ҳозир ҳал қилиб олайлик. Ростини, қийин бир вазиятдан чиқишимга ёрдам берган бўлар эдингиз.

Комил ака унинг сўзларини тинглар экан, айнаи чоғда миясида бошқа хаёллар айланарди: «Шу йигит ҳам роса жонимга тегди-да. Қайданам унга ишим тушиб қолувди, агар унинг қарзини бермасам-чи? Қўлидан нима келади?...»

— Жасурбек, очиги ўзинг ҳам жуда майда гап бола экансан. Бир гапни такрорлаганинг-такрорлаган. Нима сенга пул зарур бўлса, айнан мен топиб беришим керакми?... — мезбон Жасурнинг кўзларига тик боққанича қатъий оҳангда сўзларди. — Ўртамизда ҳеч қанақа олди-берди бўлмаган. Мен сапдан бир тийин ҳам қарз эмасман, уқдингми?... Гап таом-вассалом.

— Бу нима деганингиз?... Ахир бундан роппа-роса бир ой олдин келганимда, «Ука, иложи бўлса, сал кейинроқ келгин. Ҳозир имкониятим йўқ. Пул бўлиши билан бераман», — деган эдингиз-ку. Наҳотки, энди берган ваъдангиздан тонсангиз? Сизда лабз борми ўзи?... — Жасур ҳамон пулни олиш-

дан умидвор, шу сабаб бунг келмасди. Унинг пешонасидан сояқ тер қуйилиб, ноқулай аҳволга тушди.

— Ока, ман ҳам инсонман, тушунаман. Баримиз иссиқ жонмиз. Баъзида имкониятларимиз палл бериб, сўтимизнинг устидан чиқолмай қолганимиз мумкин. Ҳозир шароитингиз кўтармаётган бўлса, левақат бир қисмини бериб турганингиз ҳам майли. Шу даражати 300 долларнинг ҳаммасини ҳозироқ берасиз, деб, остиғини тираб олаётганим йўқ. Сўмда бўлсаям, борини бериб туринг.

— Қанақа пул? Қайси 300 доллар туғрисида танираётган ўзинг. Яна қаптараман, ман сандан бир тийин ҳам пул олмаганман, эшитдингми?.. Бор, қасрга бериб, арз қилсанг, қилавер. Биронга туюқнинг борми? Еки тилхат ёзириб, расмийлаштириб олангининг? Ган шу, сариқ чақа ҳам оқолмайсан! — Комилга шундай дея бақирди-ю, саччиб ўрнидан турди. Эшикни очиб, меҳмондан дарҳол чиқиб кетишни талаб қилди.

— Ҳали шунақами?!.. Демак, машинангизни ремонт қилганим учун берадиган 200 долларни тап олмаганингиз етмаганидай, ўзингизга қарзга бериб турган 100 доллар пулининг қаптаришдан ҳам бўйин товлянгизми? Ҳар гал келганимда, «Пул йўқ ҳозир, кейинроқ хабар олинг» дея, қўйганимни пуч ёнбоққа тўдириб қувғар олингиз. Мапа бугун бўлса, уялмасдан тўнингизни тескари кийиб олингиз. Афтабтан таптаришгизни қарапг. Ян-яши «Магиз»ни сотиб олишга етган пуллариңиз, арзимас қарзни қаптаришга етмасмиди?!..

Комил аканинг ўли Жасурга маълум муддат шоғирд бўлиб тушиб, машина тузатиш устахонасида бирга ишлаган. Бир куни Санжарга 100 доллар пул зарур бўлиб қолганида, Жасур унинг ҳолатини чиқарганди.

Уларнинг торгашувлари устига Комил аканинг хотини аралашди.

— Ука, нега уйимизга келиб тўнолол қилайсиз? Ўртададан бировнинг эшигидан кириб олиб, ҳеч нарсадан ҳеч нарса йўқ, пул талаб қиласиз. Биз ҳеч кимдан қарг эмасмиз. Бирон ҳам биздан пул олмаган, эшитдингизми?!..

Шу куни аъбаройи иложсизлигидан бу ерга келишга мажбур бўлган Жасурнинг қони қайнаб кетди. Ўзини бо-солмай, Комил аканинг ёқасидан тутиб: «Агар ҳозироқ пуллариمنى бермасанг, жудаям ёмон бўлади» деб, бор кучи

билан уни силгай кетди. Бу орада уй бекаси қичқирганича, эрини уришга чоғланаётган йигит томоғига ташланди.

...Сожида хола мавзода истиқомат қилаётган қариндо-
шиникига келаётган эди. Тўққиз қаватли уйнинг олтинчи
қаватига кўтарилаётганда, тинанождан югуриб келаётган
болага кўзи тушди. Ундан нима ташвиғини сўрашга ҳам ул-
турмаёқ, унинг ортидан қўлида пичоқ кўтариб келаётган
йигитга кўзи тушди. Эс-ҳуши чиқиб кетаёти. Аммо бахтни
қарапди, айни дамда холанинг қариндоши эшикни очиб
қолди. У уйлаб турмай, болани шарт кўтарди-да, ўзини ич-
карига урди. Кийимларига қон сачраган. Важдоҳати оч бўри-
ни эслатувчи йигит уларни пайқамай қолди. У алашлагани-
ча, болани излаб, уни тополмагач, лифт орқали пастга ту-
шиб кетди. Сожида хола болани асраб қолган бўлса-да, ўзи-
га келолмас, дағ-дағ титрар эди. Хола сал ўзини босиб ол-
гач, пастга кутиб турган уелини хайфдан олоҳ қилиб тез-
роқ яқин агрофдаги милицияга хабар қилишни тайинлади.

Кўз очиб-юмгулча милиция ходимлари етиб келди. Пос-
бонлар энди йўлакдан тенага кўтаришмоқчи бўлиб туриш-
ганида, лифт очилиб, ундан кийимлари қонга бўялган кўзла-
ри безовта ва бесарапжом бир йигит чиқди. Милиция хо-
димларида бири, «Кечирасиз, сиз шу уйда яшайсизми?»
деб сўради. У ҳали сўзини тугатмасдан йигит кўча томоғига
отилиб, қочди. Лекин чапдаст ички инлар ходимлари уни
тутиб олишди.

Воқеа содир бўлган жойга тезкор-тергов гуруҳи нақил-
лари етиб келди. Чор агроф диққат билан кўздан кечиришди.
Оғир тан жароҳати олиб, беҳуш ётган Санжар на унинг
ойиси худлик билан касалхонага жўнатилди. Бир неча жойи-
дан пичоқлангани сабабли, кўп қон йўқотган Комил ака
ўша ерда жон берди. Унинг турмуш ўрноти ҳам касалхонада
ҳаётдан кўз юмди.

Мана шаҳримизда бўлиб ўтган мудҳиш воқеанинг таф-
сиоти. Қарзини қайтариб оламан деб, баҳслашув-тортишув-
га, тортишув-муштлашувга айланган жанжал, шафқатсиз-
ларча ижро этилган қотиллик билан якун топди.

«Жаҳл чиқса, ақл кетади», деб беҳудга айгинишмаган.
Эс-ҳушини батамом йўқотиб қўлган Жасур исми бу йигит
икки инсоннинг умрига зомин бўлди. Кейин эса, у ҳатто,
ота-онасига ёрдамга шошилан Санжар ҳам унинг қон то-

маёттан совуқ қуролидан бенасиб қолмади. Яхшиямки, унга ўз вақтида ёрдам кўрсатилиб, ҳаёти сақлаб қолинди. Ўзининг нима қилаётганини назорат қилолмай қолган Жасур ўша пайтда ушбу хонадонга меҳмонга келган уй эгаларининг қариндоши бўлган кичик болакайни ортидан қувлашга тушди. Аммо боланинг бахтига Сожида хола келиб қолиб, уни асраб қолди. Акс ҳолда...

Олиб борилган тергов жараёнида дастлабки берилган саволга ушбу мудҳиш воқеани содир этган қотил:

— Нечта одамни пичоқлаганимни ўзим ҳам аниқ билмайман. Иккитами, учтами. Жаҳл устида қотилликка қўл урдим. Энди жазоимни оламан. — деди маъюс.

Тўғри, у албатта, жазосини олади. Аммо бир оиланинг тутдек тўкилиб, фарзандларнинг ҳам отадан, ҳам онадан ажралганини ўйласангиз, фожианинг даҳшатини англайсиз. Ҳаммаси қарз пули деб юз берган фожеа ҳар бир инсон учун ҳаётий сабоқ бўлса, ажаб эмас.

Агар марҳум Комил ака олган пулларини, бўйнидаги қарзини ўз вақтида қайтариб берганда эди, бутун шундай жиноят содир этилмаган, ҳеч ким ҳаётдан бевақт кўз юммаган бўларди. Ахир халқимиз орасида: «бўйнингдаги қарзни бериб, қиёматдан қутуласан», деган нақл бежиз айтилмаган-ку...

ШИРИНСУХАН ФИРИБГАР

Жамият равнақига раҳна солиб, инсонларнинг тинчлигини бузувчи иллатлардан бири — фибрибгарликдир. Одамларни алдашни ўзига касб қилган, найранг кўрсатишнинг «сиру асрорлари»ни сув қилиб ичиб юборган фибрибгарнинг нопок сўзига ишониб, алданган соддадил кишилар мол-мулкларидан ажралиб, сарсон-саргардон бўлган ҳолда кимлардандир қарз ҳам бўлиб қоладилар. Фибрибгарнинг ортидан югуравериш, чарчаган жабрланувчиларнинг чеккан азоби ҳаммасидан ошиб тушмоқда.

Тошкент шаҳар ИИББ Тергов бошқармасида муқаллам судланган, аммо ўз хатосидан етарли хулоса чиқара олмай, яна қатор жиноий ҳаракатларни содир этган Тошкент вилоятининг Бўқа шаҳрида яшовчи 22 ёшли Денис устидан тергов ҳаракатлари олиб борилди. Катта терговчи, милиция

майори Марат Сарсенов мазкур жиноий ҳолатларга дахлдор воқеалар билан танишиб, жабрланган фуқаролар ва гувоҳларнинг берган кўрсатмалари асосида тергов жараёнини якунлади.

Ушбу жиноят тафсилотларини айбдор тилидан ҳикоя қиламиз.

...Ўтган йилнинг баҳор ойи эди. Одатий кунлардан бирида пул топиш илинжида таваккал қилиб, Тошкент шаҳрига йўл олдим. Сирғали-7 мавзесига етиб келганимда чўнтагимда сариқ чақа ҳам қолмаганди. Нотаниш кўчалар бўйлаб бораёлман-у миямла турфа хаёллар гужгон ўйнайди. Қандай қилиб пул топиш мумкин? Нима қилсам осонлик билан чўнтагимга тушади? Ана шундай хаёллар билан нотаниш уйлардан бирининг қаршисида тўхтаб қолдим. Аммо нима қилмоқчилигимни ўзим ҳам билмасдим. Кейин эса, бор нима бўлса-бўлди дедимда, рўпарамдаги уйнинг биринчи йўлагидан иккинчи қаватга кўтарилдим. Хонадонлардан бирининг эшик кўнғироғига қўл узатдим. Ичкаридан ёш қизчанинг «Ким у?» деган овози эшитилди. Мен иккиланмасдан рўпарадаги уйда яшашимни, бутун онамнинг туғилган кунини нишонлаётганимизни айтдим. Уйимизга меҳмонлар келаётган эди, овқат қилишга манти қасқон керак бўлиб қолди. Ёлғоним мева бериш-бермаслигини билолмай кутиб турдим. Қарангки, хонадон соҳибаси эшигини очиб, сўраган нарсамни олиб чиқиб берди. Мен уларни илтифот билан кечки пайтга уйимизга таклиф қилганимча орта қайтдим.

Ўйчининг ўйи биттунча таваккалчининг иши битибди деганлари рост экан. Режамдан гоятда мамнун бўлиб, у ердан тўппа-тўғри Фарҳод бозорига йўл олдим ва ўлжамни Рая исмли савдогар хотинга 15000 сўмга пулладим. «Соққа»ни қўртдек санаб, ўз-ўзимдан мамнун бўлиб кетдим.

Орадан ўн-ўн беш кунча вақт ўтди. Кунлар анча исиб қолди. Чўнтагимда яна «шамол» ўйнай бошлади. Ҳар куни эрта тонгдан, гўё бирон муҳим жойда ишлайдиган кишилар мисоли кўчага отланаман. Чўнтагимдаги пулим сигарет билан қоришни «алдаш» учун сарф бўлади, холос. Бу пул деганлари қўлнинг киридай гап, келади-кетди. Вафо қилмайди. Мен мияни ишлатишим ёки тер тўкиб ишлаш керак эди. Чўнтак қуруқ, қорин эса ногора чалишини қўймасди.

Ноилож Сулейсиз даҳасидаги туққиз қаватли уйлардан бири-
нинг олдига келдим. Қайси хонадондан менга «ўлжа» насиб
этини мулкчилигини чамашиб кўрдим. Ҳар доимидан эҳтиёт
чораларини кўрган ҳолда ин кўрини меннинг олатимга ай-
ланган. Шу боис ҳам, кўнни уйда яшайдиган кишилардан
бионинг қайси хонадонида корейс миллатига мансуб фу-
қаролар истиқомат қилишчилигини сўраб-суриштирдим. Ко-
рейс бўлганим учун одамлардан миллатдошларим ҳақида
ўзимни қизиқтирган маълумотларни билиб олин қийин
кечмасди. Доим ўзимни кимнингдир қариндоши ёки тани-
ши элиб кўрсатин орқали ниятимга эришинининг ҳалисини
олдим.

Шу кунни ҳам кўт остига олган хонадонга киришни
қатъий аҳд қилдим. Далиллик билан кўнтроқни босдим.
Эшик очилиб, ўзим тенги корейс йигит мени қарши олди.
Унга оналаримиз дугона эканлигини айтдим. Чунки онаси-
нинг исми ва бошқа керакли далиллар маълум эди. Бутун
уйимда яқинда бўлиб ўтган юбилей маросими ёзилган
видеотасмани кўчирмоқчи эдим. Видеомагнитофон зарур
бўлиб қолди. Онанинг илтимоси билан келган эдим.

Ҳалиги йигит гапларимга унчалик ишонмади шекилли,
видеомагнитофонини олиб, ўзи ҳам мен билан боришини
айтди. Икковлон кўчага чиқдик. Хайриятки, шу дамда кал-
дам яна ишлаб қолди. Жойимда таққа тўхтаб:

– Қўлимдаги видеокассетани унутиб қолдирибман,
– дея унга ахтардим. Ҳамроҳим қўлидаги видеомагнитофон-
ни менга тутқазиб ортига қайтди. Мен фурсатни бой бер-
май, кўздан қойиб бўлдим.

Орадан икки кунни ўтказиб, яна унга омадли масканга
бордим. Тўрт қаватли уйларнинг бирида истиқомат қиладиган
корейс киши тўғрисидаги «муҳим» маълумотларни ол-
дим. Бахтимдан ўргилайки, бу сафар ҳам хонадон элигини
ўн-ўн икки ёшлардаги бир болакай очди. Унга ҳам далил-
лик билан олатдаги сўхтаримни таққорладим. У таққа ишонди.
Бироз ўйланиб турди-да, «LC» русумли видеомагнитофо-
нини сумкага жойлаб қўлимга тутқазди. Бошим осмонга
етиб, эшикка қараб юраётган эдим, ортимдан у ҳам пўна
параллелдана боради. Ҳаёлимда «нимга бўлганда ҳам опера-
цияни муваффақиятли тугатмоқ лозим», деган хайқириқ
жаранлагандек бўлди. Йўлакдан чиқиб, ҳамроҳимга ўзим-

ни хижолатомуз кўрсатиб, уйларида квартирамнинг калит-лариши унутиб қолдирганимни айтдим. У сумкани менга қолдирди-да, ўзи ичкарига югурди. Мен жуфтакни рост-лашга улгурдим. Видеомагнитофонни шу куннинг ўзидаёқ, Аския бозорига олиб келиб, Камол исмли танишимга 60.000 сўмга пуладим.

«Сувсоз» даҳаси мен учун яна бир ўлжани тақдим этди. Бу гал ҳам бир кўп қаватли уйлاردан бирида исти-комат қиладиган нотаниш бир миллатдошимнинг содда-гина ўғли менга ўз видеомагнитофони билан «LG» ран-гли телевизорни «ҳадя» қилиб юборди. Уларни ҳам Аския бозорига олиб келиб, видекини Ўткир деган йигитга арзи-маган 15000 сўмга сотдим. Телевизорни Бўка шахрига олиб бориб, Илҳом исмли танишимга 100000 сўмга пуллаб юбордим.

Пул деганлари сувдек кегади. Бир томондан топавера-сан, иккинчи ёқдан сарф-харажатлари албатта, чиқае-рар экан. Тўғриси, ўз-ўзидан сўнгги вақтларда харажат-лар кўпаяверади. Гоҳ кафе, гоҳо ресторанда овқатланиш-ни одат қилдим. Буни қарангки, менинг қачон, қасрга боришимдан бохабар улфатларим атрофимда кўпайиб бо-рарди. Лекин уларнинг ҳеч бирига сиримни очмасдим. Чунки «шерикли ошни ит ичмас», деган мақолга амал қилардим.

Ёз фасли кириб келди. Йўлим тушиб, Ҳамза тумани худудидаги «Слоним» номли кўчага келиб қолдим. Шу ерда жойлашган уйлarning бирида ойимнинг Ирина исмли эски ўртоғи яшагини билардим. Уларнинг уйини қидириб топ-дим. Ирина холанинг кундуз пайтларда уйларида бўлмасли-гини яхши билардим. Энг асосийси, уларнинг «Голдстар» русумли рангли телевизири анчадан буён кўрсатмаётганли-ги менга ойдек равшан эди.

Ирина холанинг хонадони эшигини тақиллатганимда ичкаридан унинг қизи овоз берди, ўзимни «телевизор ус-тасиман» деб таништирдим ва ремонт учун телевизорни олиб кетгани келганимни, Ирина холанинг ўзи илтимос қилганини айтдим. Ҳалиги қиз суюниб кетди. Эшикни очди-да, қачон тузатиб олиб келишимни ҳам сўрамасдан, телевизорни чойшабга ўраб, менга тутқазди. Мана буни ўлжа дейдилар. Янгийўл шахрида яшовчи Гуля исмли та-

нишим тузатилган телевизорнинг ҳузурини кўраётган бўлса ажабмас.

Шундай қилиб, бир ҳафтанинг ўзида ушбу кўчада яшайдиган корейс миллатига мансуб Жора амакининг «LG» ҳамда Вадим деган йигитга тегишли «ДЭУ» видеомагнитофони қўлга киритдим. Ойимни «таниш»ларининг ушбу омонатлари ҳам яхшигина пулланиб, чўнтагимни маълум муддатга қаппайтирди. Видеомагнитофони Янгийўллик танишим бор йўғи 60000 сўмга сотиб олиб, мендан хурсанд бўлди, иккинчи «ДЭУ»ни эса 25000 сўмга харид қилган унинг синфдоши Дилмурод яна арзон нархда «товар»лар чиқса, албатта, уларни ҳам бегона қилмаслигимни илтимос қилиб, мен билан хайрлашди.

Бундан ташқари, Лисунов мавзесидаги уйлardan бирида «меҳмон» бўлиб қайтдим. Очиғини айтсам, ўша куни роса омадим чопди. Катталарининг уйда йўқлигини обдон суриштириб, уларникига ташриф буюрдим. Хонадонда бир қизча ёлғиз экан. Уни ҳам роса авраб, сўзларимга ишонтирдим. Битта «SONY» русумли видеомагнитофон, «Электра» рангли телевизор хамда «JVC» мусиқа марказини қўлга киритиб, тўппа-тўғри Бўка шаҳрига йўл олдим. Ана шу уч донга матоҳни жами 200 000 сўмга пуллаганим худди кечатилек ёдимда.

Миробод тумани, Фарғона йўли кўчасида истиқомат қилувчи содда бир корейс хотинни бошлаб аллаганим ёдимга тушса, ўзимга қойил қоламан. Тўққиз қаватли уйнинг иккинчи қаватида яшовчи ушбу аёлга ўзимни ўзининг янги ўртоғи деб танишгирдим. Шу уйнинг тўққизинчи қаватида ўзининг яна бир синфдоши яшашини билиб олгандим. Бахтимга уларникида телефон йўқ экан. Тўққизинчи қаватдаги хонадонда видеокассетани кўчирмоқчи эдик. Шунга видеомагнитофон керак бўлиб қолди. Ниятим амалга ошди. Буюмни қўлга киритгач, тўққизинчи қаватга эмас, пастга тушдим, кўздан ғойиб бўлдим. Янгийўллик эски кадрдоним Гулядан 40000 сўмни қуртдай санаб олиб, уйимга равона бўлдим.

Борган сари тажрибам ошаётганини ўзим ҳам сезаётган эдим. Эндиликда ойимнинг исмини ҳам ўзгартириб, Роза деб атай бошладим. Бир куни Чилонзор мавзеси томон йўлим тушди. Тўрт қаватли уйларнинг ҳовлисидаги тахта ўрин-

диқтарда суҳбатлашиб ўтиришган кампирлардан қарда корейслар истиқомат қилишини, мен улардан бирининг қариндоши эканлигимни билдирдим. Сўнгра, бор маҳоратимни ишга солиб, ўзимга маъқул келган хонадон ҳақида барча зарур маълумотларни олдим-да, «иш»га киришдим. Мўлжаллаган хонадонимда Андрей исмли бир ўрта ёшлардаги йигит қарши олди. Одатта кўра унга ўзимни ойисининг Роза исмли дугонасини ўғлиман деб таништиргач, бутун ойимнинг туғилган куни нишонланаётганлигини, шунга мусиқа маркази ёки видеомагнитофонларини бериб туришларини мендан унинг ойиси илтимос қилиб юборганлигини айтдим. Кейин эса, кўзларимга термулиб иккиланиб турган ҳалиги йигитни янада сўзларимнинг ростлигига ишонтириш мақсадида, телефон гўшагини кўтариб, сим қоқа бошладим. Унинг ойиси билан гаплашган кишидек ўзимни кўрсатишга ҳаракат қилган эдим. Буни қарангки, «артистлигим» яна иш берди. Андрей шошганича «SONY» русумли видео ва мусиқа марказини катта сумкага жойлаб, қўлимга тутқазиб юборди.

Чилонзорнинг етинчи мавзесида кезиб юрардим. Ўша куни чиройли корейс қизи менга дуч келди. Ҳар доимгидек, бу оилани ҳам обдон ўрганиб улгургандим. Шу боис, эшигини очиб, илтифот билан саломлашган гўзал қиздан ҳол-аҳвол сўраб, муддаога ўтдим. Бу соддадил қиз, «майли кечқурун олиб келарсиз» дея, «ДЭУ» видеомагнитофонини паспорти билан бирга бериб юборди. Ушбу видеомагнитофонни Янгийўл шаҳрида яшовчи Эдик деган танишим 50000 сўмга сотиб олди.

Айтаверсам адоғи йўқ... Чилонзор иккинчи ва ўнинчи мавзеларида жойлашган уйлардан бирида истиқомат қилувчи иккита хонадон эгаларидан «ўз розиликлари билан» айнан бир эмас, икки дона «SONY» русумли телевизор ва «Мицубуси» видеомагнитофонларини олиб кетиш бахтига муяссар бўлгандим. Бу ўлжалар жуда баракали бўлди. У туфайли 200 000 сўм пулни қуртдек санаб олдим.

Халқлар дўстлиги кўчасида жойлашган Олий Мажлис биносининг рўпарасида қад кўтарган кўп қаватли уйларнинг бирида истиқомат қиладиган Борис исмли киши ҳам менга ўзининг «Шарп» русумли видеомагнитофонини қўш қўлаб топширди.

«Хунар»имнинг инъом этган «насиба»лари тўтрисида тўлқинланиб ҳикоя қиляпман-у, аммо айрим кунлари ҳатто сигарета сотиб олишга зор кунларим ҳам бўлиб турарди. Бир куни эрталаб уйқудан уйғонсам, аҳвол чатоқ. Кечқурун улфатлар билан роса «отган» эдик. Дарҳол куруғидан топмасам бўлмасди. Кўчага чиқиб, тўтри келган биринчи транспортта ўтирдим-у, йўлга тушдим. Говжум бир бекатда тушиб, атрофдаги уйлардан қай бирида корейслар яшаганини суриштирдим. Ҳозир айнан шу ерда «ов» қилишга бел боғладим. Ҳовлида майда-чуйда сотиб ўтирган кампир жонимга аро кирди. У менга керакли бир хонадон ҳақида зарур маълумотларни берди. Мўлжалдаги оиланинг кенжа ўғли бирмунча қулоқсизроқлиги туфайли қўни-қўшнилари ҳам баъзида шикоят қилиб туришини билиб олганим айниқса, менга жуда қўл келди. Ушбу хонадон томон кўтарилаяпман-у, миямда ишни нимадан бошлаш зарурлигини ўйлаб борардим.

Эшик очилиб, зиёлинамо киши мени қарши олди. Унга одоб билан салом берганимдан сўнг, мақсадга ўтдим. Ўғли Сергейнинг ўртоғи эканлигимни айтиб, у айни чоғда Чилонзор ИИБ бўлимида ушлаб турилганлигини ҳаяжон билан гапирди. Ушбу совуқ хабардан рангида-ранг қолмай довдираб қолган бечора ота дарҳол йўлга отланди. Мен ҳам у билан кўчагача чиқдимда, дарров бир баҳона у билан хайрлашдим. Кўчани бироз айлангач, уларнинг хонадонига қараб югурдим. Уйда «дўстим» Сергейнинг иккита кичкинтой укалари қолган эди. Дадангиз кўчада кутиб ўтирибди. Дарҳол уйдаги видеомагнитофон, телевизор ва мусиқа марказини олиб чиқишим керак, — деб уларни ишонтирдим. Қўз очиб юмғунча иккита коробкага жойланган ўйчаларни олиб таксига ўтирдимда, Янгийўл шаҳрига равона бўлдим. У ерда Рустамнинг ёрдамида ўлжаларимни яхшигина баҳога сотдим.

Ҳамза тумани ҳудудидаги Чизелний мавзесида тўққиз қаватли уйлардан бирида ўйлаб топган хийлам жуда антиқа чиққанди. Нишонга олишган хонадонни обдон ўргангач, яна омадимни синадим. Андрей исмли йитиг эшикни очиб, мени ҳайрон қарши олди. Унга ўзимни таништириб, қўшни уйларнинг бирига яқинда кўчиб келганимни ва мақсадим нималигини айтдим. Аммо Андрейнинг юз кўла-

ридн гапларимга ишонмаганини пайқадим. Мен ҳам апоёти эмасман. Бир пас уйланиб турдим-да, миямга бошқа фикр келди. Хонадон соҳибидан рухсат сўраб, Лёша деган дўстимга кўнғироқ қилган бўлдим, у билан йўлига «гаплашиб» бўлгач, Андрейни Лёшаларникига чиқиб, видеомагнитофонни олиб тушишини илтимос қилдим. У сўзимни ерда қолдирмади. Мен эса имконни қўлдан бермадим. Чунки, уни лоақал уйдаги видеомагнитофони ёрдамида ёнимдаги икки кассетамни бир-бирига кўчириб олиб, бунинг эвазига хурсанд қилиб кетишимни ваъда қилгандим. Энди содда Андрейнинг уйига қайтгач, видеомагнитофонидан айрилганини билиб, қай аҳволга тушганини бир тасаввур қилиб кўринг.

Кўнаев кўчаси бўйлаб хаёл суриб бораётгандим. Ўша куни дўстларимдан бирининг туғилган куни эди. Унга дурустроқ бир нарса совға қилиш ниятида пул топиш ҳақида бош қотирардим. Тўрт қаватли уйнинг йўлагидан ичкарига кирдим-у, тўғри келган эшик кўнғироғини босдим. Ичкаридан етти ёшлардаги бир бола чиқди. Унга оналаримиз дугоналигини, унинг онаси бизникида эканлиги ва видеомагнитофонларини олиб келишимни илтимос қилганини айтдим. Бола барибир болада, у гапларимга лаққа тушиб, сўраган нарсамни менга топширди. Ўша ердан йўловчи машинага ўтириб, жуфтакни ростлаб қолдим. Туғилган кунини нишонланаётган оғайнимнинг омади бор экан. Ўша куни таксист айтган манзилимга элтиб қўйди. Манзилга етгунча савдони пиширдим. Ўлжа ҳамроҳимга насиб этди.

Зольная номли кўчадаман. Кун роса қизиган. Кўп қаватли уйларнинг ҳовлисида ўйнаб юрган болаларга кўзим тушди. «Денис, мана шу жойда ҳам «хунар»ингни яна бир синовдан ўтказ» дедим. Болакайлардан бирини чақирдим ва ундан баъзи бир нарсаларни сўрадим. Содда болакай ўз қўшнилари тўғрисида билганларини айтиб берди. Айниқса, рўпарадаги уйнинг учинчи қаватида истиқомат қилувчи корейс миллатига мансуб оила ҳақидаги гаплари эътиборимни тортди.

Бир зумда менга таниш бўлиб қолган хонадон томон шошдим. Кутганимдек, ичкарида бир қизча бор экан. Ундан ойиси ва бувисининг қаердалигини сўрадим. Унинг жавоблари қандай бўлиши ҳам менга аллақачон маълум эди. Ўзимни Роза исмли аёлнинг, яъни бувисининг қўриқдоғи

деб таништиргач, кейин кўпдан самара бериб келаётган усулимни қўладим.

Содда қиз Таня бўлса, гапларимга ишониб, «Фунай» телевизори билан «ДЭУ» русумли микроволновий печини муҳайё қилди.

Қарангки, икки кун аввал Янгийўл шаҳрида яшайдиган танишим айнан шунақа печ топиб беришимни илтимос қилган эди.

Бир кун Иккасарой тумани ҳудудига йўлим тушди. Ов қилиш учун энг қулай жойлар кўп қаватли уйлар эди. Бу гал ҳам кишига ростини айтадиган, кўнглига ёмон хаёл келмайдиган гўргина боланинг катта ёрдами тегди. Корейс оила яшайдиган хонадонни аниқлаб олдим. Эшикни ўн беш ёшлардаги ўсмир очди. Йигитчага отасининг исмини айтиб, қаердалигини сўрадим. Кейин ўзимни ажабланган кишидек: «даданг, менга видеокассетамни кўчириш учун телевизор бериб турмоқчи эди», — дедим. «Майли, агар дадам розилик берган бўлсалар, марҳамат. Лекин яна бир телефон қилиб сўрасангиз», — деди. Бир ҳисобга шуниси ҳам жуда маъқул келди. Телефон гўшагини кўтариб дадаси билан гаплашдим. Каттакон қоғоз яшикка солинган «Панасоник» русумли телевизорни таксига ортиб, йўлга тушдим.

Юнусобод тумани, Марказ-5 да жойлашган кўп қаватли уйлардан бирининг ёнидаман. Содда одамлар ёрдамида бир хонадонни мўлжалга олдим. Ушбу хонадон бекаси сартарошхонада ишлар экан. Уйда эса, унинг ўн бир ёшларга кирган қизчаси ёлғиз. Тутмачани босдим. Қизча эшикка яқин келди. Ойисининг ишдалигини айтди. «Унда ишхонасига бориб кела қолай» дедим-да, ярим соатдан сўнг ўша ерга келдим. Қизалоқ бу гал эшикни очди. Иш пишгач, «Самсунг» русумли видеокамерани кўтариб, у билан кўчага чиқдик. Ўлжа мени қўлимда. Қизчадан қутулишим керак. Чўнтагимдан пул чиқариб, кўчанинг у томонидаги дўкондан музқаймоқ олиб келишини илтимос қилиб, қизчани жўнатдим ва ўзим такси тўхтатиб, кўздан ғойиб бўлдим.

Кеч куз яқинлашиб, об-ҳаво совуб қолди. Ўзимга ис-сикроқ кийим-кечак олишим керак. Бозорни айландим. Ҳар хил кийим-кечаклар борлигини кўриб ҳавасингиз келади. Менинг чўнтагимда эса пул турмайди.

Марказ-6 мавзесидаги кўп қаватли уйларнинг бирида истиқомат қилувчи Оля исми аёл тўғрисида маълумотлар олдим. Ҳовлида учраб қолган икки болакай жонимга оро кирди. Хонадон соҳибаси — Олянинг қаерда ишлаши, қачон кетиб, қай гайт уйига қайтишини билиб олдим. Ҳатто телефон рақамини ҳам аниқладим. Уйда эса, унинг қизи ёлғиз. Маҳоратимни ишга солдим. Қизчанинг кўз олдига телефон қилиб ойиси билан гаплашдим. «Майли келгунингизча шу ерда қугиб тураман».

Қиз ўз юмуши билан овора эди. У қўшни хонани супураётганда, мен уйни титкилай бошладим. Омадим чопди. Ғаладонлардан тилло соат, уч дона тилла занжир топиб, чўнтагимга урдим. Тақинчоқлар дарров ўз харидорларини топиб, мени хушнуд қилди.

Мирзо Улутбек тумани ҳудудидаги Югнакий мавзесида зонада бирга ўтирган қадрдонимни учратиб қолдим. У билан катта «иш» қилишимиз мумкинлигига асло шубҳам йўқ эди. Икковлон тўрт қаватли уйлардан бирида яшайдиган корейсларнинг уйига «меҳмон»га боришга жазм қилдик. Бизни бир йигитча қарши олди. Унга ойиси ишхонасига йўқлаётганини айтдик. Володя кийиниб йўлга отланди. Анвар икковимиз ҳам пастга тушдик. Шеригим у билан ойисининг олдига кетди. Ўзим эса уйга қайтиб, эшикни бир амаллаб очишдим. «ДЭУ» русумли видеомагнитофон бизга мунгазир. Ўлжани Бўка шаҳрига олиб бориб, Шер исми танишимга сотдим ва пулни Анвар билан арра қилдик. Ҳаётим маишатга айланиб бораётган эди. Афсуски озгина эҳтиётсизлик туфайли қўлга тушдим. Мен шохда юрардим. Баргида юрадиган милиция ходимлари борлигини унутиб қўйибман.

Мана сизга бир қатор жиноятлар тарихи. Воқеаларни батафсил келтирганимиз бежизга эмас. Жиноятчи-ку жазога тортилади. Лекин тўғри одамлар, уларнинг уйда ёлғиз қолган болаларнинг ҳаётига заволят етса нима бўларди?! Бундай бўлмаслигига ким қафолат беради. Ушбу воқеалар ҳақида фикр юритиш, хулоса чиқариш ўзингизга ҳавола.

АЛДАГАНИ ГЎДАК ЯХШИ

(Бир сохта тadbиркорнинг қинғир фаолияти тўғрисида)

Дунёда бола чехрасидан покиза, бола кулусидан кўра гўтал кулгу бўлмаса керак. Унинг мурғак қалбида офтоб мисол покизалик бор. Порлаб турган кўзлари оламини нурафшон қилудек. Фарзандлар ҳаётимиз маъноси, келажакимиз этаси. Дилимизда жо бўлган жамики орзу-истакларимиз ана шу дилбандларимиз билан боғлиқ. Пайғамбаримиз Муҳаммад саллаллоҳи алайҳи вассаллам серфарзанд бўлишликни буюрганлар. Болажонликда биз ўзбекларнинг олдига тушадигани йўқ.

Баъзи инсонларнинг қонунга хилоф равишда, санитария-гигиена қоидаларига мутлақо риоя қилмасдан қалоқланаётган озуқаларни сотувга чиқариб, минглаб гўдакларни захарлаётганликларини қандай баҳолаш мумкин?

Яқинда, Тошкент шаҳар ИИББ ЖҚ ва ТҚКБ ходимлари томонидан осон йўл билан мўмай даромад топишни кўзлаган ана шундай «учар»лардан бирининг фаолиятига чек қўйилди. Лицензиясиз, рухсатсиз чақалоқлар учун мўлжалланган «Малютка-Истринская» номли сутли ичимликни уй шароитида ишлаб чиқаришга журъат этган Ж.Азамат исмли бу «азамат» ҳозирда қонун олдида жавоб бермоқда. Тергов ҳаракатлари давомида унинг таниши бўлган фуқаро Содиқов А. билан жиноий тил бириктирган ҳолда, текин бойлик орттириш мақсадида тadbиркорлик билан шуғулланганликлари аниқланди.

Улар ана шу «Малютка-Истринская» маҳсулотини қалоқлаш учун махсус идишларни «Қадоқловчи» ОТХЖнинг ходими Н.Шиманов ва босмахона мутахассиси К.Аҳмедовга 7000 дона қоғоз идишларни чиқаришга буюртма берадилар. Сўнгра эса, босмахонадан 3000 дона тайёр махсус қоғоз идишларни оладилар ва дастлабки режалари силлиқ кечганидан ишқомланиб, ишни давом эттирадилар. «Карвон-Сарой» озиқ-овқат улгуржи бозоридан Россияда ишлаб чиқарилган «Сухое молоко» аралашмасини сотиб оладилар. 400 дона пластик қошиқчаларни харид қилишни ҳам унутмайдилар. 2003 йилнинг август ойи бошларида ҳамма керакли хом ашёларни тайёрлаб, Тошкент шаҳар, Мирзо Улуғбек туманида жойлашган хонадонлардан бирида хуфёна тарзда 400 дона қалбаки «Малютка-Истринская» деб номланган

эмизик болалар сутли ичимлигини ишлаб чиқарадилар. Шундан сўнг икковлон дастлабки қўлбола 400 дона маҳсулотини 20 та яшикка ихчамгина қилиб тахлаб, С.Нишонов исмли фуқарога Россияда ишлаб чиқарилган маҳсулот сифатида пуллашмоқчи бўладилар. 16 август куни 840.000 сўм пулни белига туғиб келган миждозга уларни сотаётганларида ИИББ ЖҚ ТҚКБ ходимлари томонидан қўлга олинадилар.

Ж.Азамат ишончни суистеъмол қилиш орқали, ўз шериклари билан тил бириктирган ҳолда жиноятлар содир қилган. Яъни болажонлар истеъмол қиладиган сифатсиз маҳсулотларни ишлаб чиқариб, сотиш билан шуғулланганлар.

Аммо уларнинг фирибгарлиги иш бермади. Жарақ-жарақ пул топиш илинжида чақалоқлар учун қўшимча озуқа ҳисобланган маҳсулотларни ғайриқонуний тайёрлаган кимсаларнинг юзлари шувут бўлиб қолди.

ЎРАДАГИ СИР

Тошкент вилоятининг Юқори Чирчиқ тумани, Алишер Навоий номли жамоа ҳўжалигида жойлашган хонадонлардан бирининг шундоққина боғ ҳовлиси ўртасида қовланган ўрани бир қарашда ҳаммаям пайқайвермайди. Унинг устки қисми ҳар хил шох-шабба ва шифер бўлаклари билан беркитиб қўйилган эди.

Сирғали тумани Ички ишлар бошқармасига «Йўлдош-5» мавзесида истиқомат қилувчи фуқаро Д.Наврўзов томонидан ариза келиб тушди. Унда май ойининг охирларида кечаси уйи олдидан «ВАЗ-21011» русумли шахсий автомобили номаълум шахслар томонидан ўғирлаб кетилганлиги билдирилган.

Воқеа жойига етиб келган туман ички ишлар ходимлари содир этилган жиноятни ўрганишга киришдилар. Аммо орадан қарийиб беш-олти соат вақт ўтиб кетганлиги туфайли излар йўқолган, жиноятчилар эса яшириниб улгургандилар. Боз устига биронта ҳам гувоҳлик берувчи одам йўқ. Жабрланувчи бўлса, ушбу воқеадан саросимага тушиб, кайфияти бузилганлиги боис, бирон тайинли гап айта олмади.

Бундай вазиятларда қандай йўл тутиш лозимлигини тезкор гуруҳ вакиллари яхши билади.

Машинанинг изсиз ғойиб бўлгани шубҳали эди. Излар йўқ. Фақат тахмин, мантиқий фикр юритиш мумкин эди. Тезкор гуруҳ бошлиғи ҳамкасблари билан биргаликда ана шу жумбоқ устида бош қотиради. Ҳар бир ходимнинг таклифи ва фикр-мулоҳазалари тингланди. Эртаси куни икки ходим жабрланувчи ҳамроҳлигида туман ҳудудидаги эҳтиёт қисмлар бозорига борадиган бўлди. Қолганлар эса, қўни-қўшнилар, жабрланувчини танийдиган кишилар билан суҳбатлашиш учун жалб этилди. Мақсад битта — жиноят изини топиш ва айбдорларни қўлга туширишдан иборат.

Тонг маҳалда автоэҳтиёт қисмлари бозорига етиб келган жабрланувчи ва ходимлар диққат билан пештахталарда сотилаётган буюмлар ва уларнинг эгаларини кўздан кечира бошладилар. Бозор ичи харидорлару сотувчига тўлиб кетган, ҳамма ўз ташвиши билан овора. Бу ердан истаган нарсани топиш мумкин. Оддий аравачанинг гилдирагидан тортиб то улкан автоуловнинг эҳтиёт қисмигача. Фақат эринмасдан айланиб чиқилса кифоя. Аммо изқуварлар қидираётган нарса бу ерда йўқ эди.

Қидирувчиларнинг кўнглидан «наҳотки ишимиз ўнгидан келмаса», деган ўй кечди. Шунга қарамай улар қидиришни давом эттирдилар. Бир маҳал олдинроқда бораётган жабрланувчи икки аёл савдо қилаётган пештахта ёнида тўхтаб туриб, ҳамроҳларига имо қилди. Буни англаган милиционерлар бундай вазиятда шошмашошарлик қилмаслик зарурлигини ҳам яхши тушунардилар. Бир чеккага чиқиб кузата бошладилар.

Жабрланувчи Д. Наврўзовнинг савдо пештахтаси устидаги буюмларини танишди, автоуловининг ўриндиқларига қопланган матони ўз қўллари билан тикканини айтгач, унинг янглишмаётганлигига ишонч ҳосил қилдилар.

Калаванинг учи топилди. Кузатувчилар пештахта ёнига келиб, турли техника анжомлари сотаётган сотувчи аёллар билан суҳбатлашдилар. Гал нарх-наво хусусида бошланиб, ўриндиқлар баҳоси ҳам аниқланди.

Асосий мақсадга ўтиш фурсати етиб келди. Аксарият ҳолларда қинғир йўллар билан келтирилган молларни арзон гаровда сотиб юборишлари милиция ходимларига кун-

дек равшан. Одатда, ўлжани пуллаётган ўғри ёки унинг ҳам-
товоғи бирон хавфни сезиб қолгудек бўлса, дарров жуф-
такни ростлаб қолади. Аммо бу гал бошқача бўлди. Савдо
қилаётган аёллар хотиржам ишларини давом эттирдилар.
Милиционерларнинг нима учун келганини фаҳмлаган аёл-
лар ўғирланган буюмларни қаердан олганликларини тушун-
тирдилар. Ушбу матоҳларни уларга икки йигит келтириб
берган. Улар ҳақида нимани билсалар айтиб беришди.

Ходимлар зудлик билан кўрсатилган манзилга жўнади-
лар. Посбонларнинг кутилмаган ташрифидан ҳангу-манг
бўлиб қолган йигит Ички ишлар бўлимига олиб келинди.
Дастлабки сўроқлар давридаёқ, ёлғиз эмаслигини тан олиб,
шериклари ҳақида гапириб берди. Ўша куниёқ жиноятчи-
нинг шериклари ҳам қўлга олинди.

Шундай қилиб, фуқаро Д. Наврўзовнинг йўқолган «Нек-
сия»си топилди. Жиноятчилар машинани ўғирлаб, қисмлар-
га ажратганлар. Қиммат турадиган эҳтиёт қисмларини тала-
шиб-тортишиб бўлиб олган «шоввозлар» унинг кузовини
гумдон қилишни кимнинг зиммасига юклашни билмай ик-
киланадилар. Чунки арзимаган пул турадиган машинанинг
бу қисмини сотиш хавфли эди. Шунинг учун уни баҳридан
ўтиб, кўмиб ташлаган маъқул. Асқотиб қолган пайтда яна
ковлаб олинаваради. Бутун бошли машинани гумдон қили-
шиб, хотиржам бўлишди. Шундан кейин эҳтиёт қисмлари-
ни олиб танишлариникига отландилар.

Кейинги пушаймон, ўзингга душман. Ўзларининг қил-
мишидан келадиган оқибатни ўйламаган, тўрға тушганда
афсусу надомат чеккан бу йигитларнинг жазога тортилиши
тайиндир.

ТУГУНЧАНИНГ СИРИ

Ёз фасли кириб, кунлар исиб кетди. Тушдан сўнг ас-
фальтдан кўтарилган ҳид кўнгилни беҳузур қилади. Лобар
хола дарвозадан кираверишида, салқин айвондаги чорпояда
тикиш тикиб ўтирарди. Шу пайтда кўча томондан кимнин-
гдир чақиргани эшитилди. Хола ўрнидан қўзғалиб, эшик
томон юрди.

Иссиқдан юзлари бўрсиб кетган, кўзларида чарчоқ ало-
матлари кўриниб турган нотаниш аёл уй бекасининг так-

лифини ҳам кутиб турмасдан ўзини ичкарига урди. Бундан ҳайратланган уй бекаси бироз қараб турди-да:

— Келинг синглим, ҳўш хизмат? — дея сўради.

Меҳмон бўлса, бепарволик билан кўрпача устига чор-дона қуриб ўтириб олгач, овозини кўтариб нималарнидир сўзлашга тушди.

— Тўхтанг, тўхтанг, ҳой қоқиндиқ. Келинг, бир бошдан гапирсангизчи, ахир. Томдан тараша тушгандай кела солиб нималар деяпсиз ўзи? Сизни биринчи марта кўриб турган бўлсам, танимасам, — дея уни гапиришдан тўхтатди хола.

— Ҳеч ажабланманг, ўргилай опоси, — энди вазминлик билан сўзлай бошлади меҳмон. — Сиз агарда мани айтганларимга қулоқ тутсангиз, асло хато қилмайсиз. Ман хонадонингизга бежизга қадам ранжида қилмадим. Агар гапнинг пўст калласини айтадиган бўлсам, кўчаларингиздан ўтаётиб, дарвозаларингиз қаршисига етганимда, тўсатдан қандайдир бир куч келиб, елкамга урилди денг. Балки бу сизга ёлғондир, лекин манга чин. Шундоқ юраётган йўлимда қотиб қолдим. Кўз олдим қоронғилашиб, бошим худди чархпалак мисол айланарди. Шу аҳволда қанча вақт ўтганини ҳам билмайман.

Лўли уй бекасининг ҳайрат билан термулиб турган кўзларига қараб мўлжални аниқ олганини сезиб, ишонч билан сўзида давом этди:

— Хонадонингизнинг шундоққина остонасида қандайдир хавф-хатар турганга ўхшайди. Менга аён беряпти, холажон. Қайсидир ичиқора ва ғаразғўй ғанимларингизнинг сизларга нисбатан адоватини ҳис қиляпман. Яхшиямки, айни пайтида келиб қолдим. Акс ҳолда турли кўнгилсизликларга дуч келишингиз мумкин экан.

Лўли хотиннинг гапларидан ҳайратга тушиб, лом-мим демай қулоқ тутиб ўтирган Лобар холанинг рангидан ранг қолмади. Ваҳима босиб, вужудини титроқ қоплади.

— Наҳотки, унинг гаплари рост бўлса. Тинч-осуда ҳаётимизни ким кўролмааяпти экан. Ахир бирон кишининг кўнглини чўқтирмаган бўлсак. Кўлимиздан келса доим яхшилик қилишга ҳаракат қиламиз-у, аммо ёмон ниятни ҳеч кимга раво кўрмаймиз, — дея ўйлади хола, лўлининг гаплари ростмикан?

Уйларига ёғилажак фалокатни ўйлаб онанинг кўзларига ёш келди. Лўли хотин бўлса, хотиржам ишга киришди. Энди буйруқ беришга ўтиб, уй эгасига ҳовли ўртасидаги учта жойни ковлашни буюрди. Лобар холанинг келинларидан бири қўлига белкурак олиб, лўли хотин кўрсатган жойни ковлай бошлади. Вазиятга ҳукмронлик қилаётган лўли хотин биринчи ковланган жойдаги тупроқдан челака солиб келтиришларини сўради. Ҳаяжондан шошиб қолган мезбонлар унинг айтганларини сўзсиз бажаришар, шундай қилсалар, гўё фалокат арийдигандек эди. Ҳалоскор хотин катта бир пичоқ билан челақдаги тупроқни бироз титкилади-да, уни Лобар холага узатди.

— Холажон яхшилаб қидириб кўринг, сезишимча бунинг ичида бир нарсa борга ўхшайди. Аммо нима чиқса ҳам уни дарҳол менга берасиз. Зинҳор қўлингизда ушлаб турманг. У хавфли, Сизларга зиён етказиши мумкин. Бу гапларидан руҳи тушиб кетган Лобар холанинг қўлларига ҳақиқатдан ҳам нимадир илинди ва шу заҳоти, аъзойи-бадани титраб уни тупроқ аралаш лўли хотинга узатди. Юзида ногаҳон мамнуният белгиси пайдо бўлган аёл тупроққа қоришиб кетган қопчани олиб, уни эҳтиёткорлик билан оча бошлади. Лол бўлиб қолган Лобар хола келинлари билан қопчадан кўз узмайдилар. Лўли аёл уларга темир бўлакчаси, соч толаси каби майда-чуйда нарсалар солинган ўн икки дона кичик-кичик тугунчаларни кўрсатиб, булар оилага ғам-ташвиш олиб келишини айтди.

Кўз ўнгида юз бераётган воқеаларга чиппа-чин ишонган Лобар хола рўзғоридан қут-барака кетиб, кўнгилхирачиликлар юз бериши мумкинлигидан қўрқиб кетди. Барча нажотни фолбин хотиндан кутиб, ундан ёрдам беришини илтимос қилди. Оила аъзоларининг соғлиги ва бахт-саодати учун ҳамма нарсага тайёр эди.

Лўли хотин бироз ўйланиб тургач, ишонч билан деди:

— Энди кўп тушкунликка тушиб ўтирмоқдан фойда чиқмайди. Яхшиси зудлик билан бўлғуси касодларнинг олдини олган маъқул. Тугунчаларни ўқиб, «қайтариқ» қилиш учун ҳар бирига ўн минг сўмдан пул берасиз. Чунки бу «илму амал»ни кўмилганига анча вақт бўлган. Агар эътибор берган бўлсангиз дуоларни ўқиётганда жуда қийналдим. Пешонамдан тер қуйилиб, ўзимни беҳол сездим.

Не қиларини билмай боши қотган Лобар хола уйда бунча миқдорда пули йўқлигини, фақатгина тўрт минг сўм бера олишини айтди. Вазиятнинг ҳукмрони бўлиб турган фолбин ҳовлида ўйнаб юрган қизчанинг қулоғидаги тилла зираклариға имо қилди:

— Бизга шунисиям бўлаверади.

Лобар холанинг қўли ишга бормаи қолди. Аёлнинг нохуш гапларини эсласа таъби хира бўларди. Кечга бориб, боши оғрий бошлади. Кечки пайт дарвоза яна тақиллади. Эшикдан кириб келган қўшнини кўриб холанинг чиройи очилди. Гапдан-гап чиқиб, хола тенгдошига дардини очди. Унинг гапларидан қўшни аёл хушёр тортди.

— Лўли хотин денг. Тупроқни қовлатиб, «илму амал» топдими?

— Ҳа, кимдир ёмонлик истаб хонадонимизга иссиқ-совуқ қилаётганга ўхшайди.

— Соддасизда Лобархон, соддасиз. Ўша фирибгар фолбин бизникигаям кирганди. Ерни чуқур қовлатиб, қўлидаги тугунчасини сездирмасдан челаққа ташлади. Хийласини сезиб қолдим. Билмасликка олиб унинг айтганларини қилавердим. Челақ ичидаги тупроқни титкилаш чоғида тугунчасини кўрпача тагига беркитдим. Тупроқни титкилаб ўзининг тугунчасини тополмаган лўли мулзам бўлиб, демак, сизларнинг хонадонингиз хавфу-хатардан ҳоли экан, — деб хизмати эвазига юз сўм нарзи олиб, жуфтакни ростлади.

Ҳалиманинг ҳикоясини эшитган Лобар хола гап нимадалигини дарҳол фаҳмлади. Ҳали узоққа кетмай хонадонларнинг бирида навбатдаги «операция»ни амалга ошираётган лўли хотиннинг сири фош этилди.

ОҒУГА АЛМАШИЛГАН ТУЛПОРЛАР

ТҶЙ ТАРАДДУДИ

Ўша кунги воқеадан бери вужудини сархуш этган хаёллар оғушида маст бўлиб ўтирган Мажид эшик тақиллаётганини ҳам сезмади. Ярим тун, уйдагилар ширин уйқуда. Ташқаридан келаётган овоздан хуши жойига келди. Ким бўлди бу, ярим кечаси келган... Мажид дарвоза томонга юраркан, беихтиёр хавотирга тушди.

— Бу мен Дилшодман, зарур иш чиқиб қолди, узр. Дўстининг овозини таниди, эшикни очди.

— Нима гап ўзи, тинчликми ишқилиб, — саломга алик олишни ҳам унутган уй эгаси меҳмонни саволга тутди.

— Хавотирланма, ҳаммаси жойида, — деб Дилшод унинг қўлларини сиқди.

У маҳалладаги уддабуррон йигитлардан бири. Укаси Дилмурод билан тайинли жойда ишламасалар ҳам ўз “бизнес”лари борлигини Мажид эшитганди. Бундан бир ҳафтача олдин бирга иш қилганларидан кейин уларнинг қандай “тирикчилик” қилишлари Мажидга аён бўлганди. Ака-укалар билан биринчи ҳамкорликлари ёмон бўлмади. Бироз хавфлилигини айтмаса зўр иш. Яхшигина пул ишласа бўлади. Балки ҳозир ҳам бирон жўяли маслаҳат билан келгандир, деган ўйда Мажид унга савол назари билан қаради.

— Хабаринг бор, яқинда укамнинг тўйини қиялпмиз. Буёғини ўзинг яхши тушунасан оғайни. Бу кам-қўстларнинг адоғи йўқ экан. Харажат устига харажат. Шунга...

— Тушундим. Пул керак демоқчисан. Очиқчасига гаплашсак.

— Майли.

— Бу гал мени улушим қандай бўлади?... Ҳозирдан айтиб қўяй, ўтган сафардагидек, ёш болани хўрозқанд билан алдагани сингари тилимни тишлаб қолмайманми?

— Яна ўша гапми? Айтдимку сенга, ўшанда Иброҳимнинг зикналиги туфайли ҳаммамиз чув тушдик. Сен билан бир-икки кунлик одамлармасмизку, ахир. Бу сафар қуруқ қоладиган анойи йўқ. Мен кеча ишни пишитиб қайтганман. Эртага кечқурун етти яримда учрашамиз. Дилмурод билан келиб сени олиб кетамиз. Қолган гапни йўлда келишиб оламиз. Кўнглинг тўқ бўлсин, ҳаммаси яхши бўлади.

Мажид унинг таклифига рози бўлиб, кузатиб қўйди. Биродарларнинг яхши кунларида имкон қадар кўмаклашса ёмон бўлмайди, дея дилидан ўтказди у.

Келишилганидек, айтилган вақтда пойтахтнинг Ҳамза тумани ҳудудида жойлашган Авиасозлар техникуми рўпарасида учрашди. Энди биронта янги машинани илинтиришса бас. Дилмуроднинг ишораси билан янгигина Нексия келиб олдиларига тўхтади. Йигитлар ҳайдовчидан Қўйлиққа

олиб бориб қўйишни илтимос қилишди. Йўлкирани келишгач, йўлга тушдилар.

Машина Турсунхўжаев кўчаси бўйлаб физиллаб борарди. Ҳамза тумани электр тармоқлар корхонаси биноси олдига етиб келганида, Дилшод ҳайдовчига тўхтатишни буюрди. Орқа ўриндиқда ўтирган Мажид шу заҳоти ҳайдовчини чап қўли билан бўға бошлади ва ўзи билан олиб юрган кабоб сихини унинг бўйнига тираб, жонидан умиди бўлса калитни беришини айтди. Кутилмаган ҳужумдан қўрқиб кетган ҳайдовчи, ўзини ўнглаб олиб, босқинчилар чангалидан қочишга уринди. У бир силтандию Мажиднинг қўлидан чиқиб, рўпарадаги кўчага югурди. Дилшод рулга ўтирди. Машина Тошкент вилояти, Оҳангарон тумани томон елдек учди. Келишилган манзилда уларни Иброҳим ва Эргаш исмли учарлар кутиб турарди.

Мажид шу куни чўнтагида 70 АҚШ доллари билан уйига қайтди. Дилшод ва Дилмурод хизматлари эвазига 150 грамм героин олди. Уни амаллаб пуллашса, тўй харажати-нинг бир қисмини кўтариши аниқ эди...

ИБРОҲИМ БИЛАН ТАНИШУВ

Ўша куни Нексияни қўлга киритганларидан сўнг, Дилмурод уяли телефони орқали танишига уч-тўрт марта сим қоқди. Манзилга етиб боргач, Москвич машинасида келишган, 25-26 ёшлардаги бир йигит тушди. Унинг ёнида Эргаш исмли киши ҳам бор эди. Мажид ўшанда Иброҳимни биринчи марта кўрган эди.

Иброҳим Тожикистоннинг Ленинобод вилоятида туғилган. Айни пайтда Олмалиқ шаҳрида яшарди. Унинг Дилмурод билан яқин дўст эканлигига шубҳа йўқ. Лекин ҳар гал японги Нексия эвазига арзимаган ҳақ берганидан Мажид хафа эди. Эҳтимол, Дилшоднинг гапида жон бордир. Балки Иброҳим бундан кейин уларни хафа қилмас. Энг муҳими, у доимий мижоз. Етказилган ўлжалар эвазига соққами, анавиданми бериб турса кифоя. Иброҳим ҳар бир машина эвазига героин берарди. Дилшод, Дилмурод ва Эргашлардан ташқари Томаз, Саид, Абдували, Илҳом, Шодмон, Олег исмли ишончли шериклари ҳам бор. Айниқса, уларнинг орасида асли Қирғизистоннинг Ўш вилоятидан, ҳозирда Олмалиқ шаҳрида яшаётган Томаз ва оҳангаронлик Абдували ўз ишига пухта. Иброҳим улар билан ҳисоблашиб иш қиларди.

КУЁВ ОШИ НАСИБ ЭТМАДИ

Куз кириб келди. Уйланганига уч кунгина бўлган Дилмурод Мажиднинг уйига келиб, уни қўярда-қўймай Амир Темур хиёбонига бошлаб кетди. Улар йўл-йўлакай ов режасини тузиб олдилар. Икковлон кўзга яқин бир машина учрашини кутаркан, Дилмурод тўйдан кейин чўнтагида ҳемири ҳам қолмаганини айтиб, аҳволидан шикоят қилди. Бугун эса, куёв ошига ҳам бормасдан пул топишга бел боғлаган эди.

Оқ рангдаги янги Нексия уларнинг кўзига оловдек кўринди. Ҳайдовчи уларнинг ишораси билан машинани ўл четига тўхтатди. — Қурувчилар кўчасига ташлаб қўйинг, — деди Дилмурод. Манзилга яқинлашганларида олдинги ўриндикда ўтирган Дилмурод машинани тўхтатишни сўради. Худди шу пайтда орқа ўриндикда ўтирган Мажид қўйнидан пичоқ чиқариб ҳайдовчининг бўйнига тиради. Эпчиллик билан Дилмурод рулга ўтирди. Беш чақиримча йўл босишгач, машина эгасини улоқтириб юбордилар. Тошкент вилоятининг Ўрта Чирчиқ туманидаги учинчи бригадага етиб келишди. Дилмурод уяли телефон орқали акаси Дилшодни чақирди. Дилшод, Иброҳим ва Қаҳрамон исмли яна бир йигит тезда етиб келишди. Келишув-битимдан сўнг улар машинада Бекобод орқали божхона назорати ва йўл патруль хизмати постларини айланиб ўтиб, Тожикистон Республикаси ҳудудига ўтдилар. Эртаси куни Дилмурод Мажидга ўлжадан тегишли улушини ташлаб кетди.

Мажид қандай йўлга кириб қолганини мулоҳаза қилиб ўтирмади. Осонлик билан топилган пул унинг хаёлини ўғирлади. Кейинги кунларда ишхонасига боришни хаёлига ҳам келтирмай қўйди.

Қишнинг дастлабки кунларида навбатдаги овга чиқдилар. Республика травматология институти касалхонаси олдигаги бекатда нафас ростлаб турган уч оғайнининг нигоҳи фуқаро Б.Розиев бошқарувидаги Нексияга тушди. Улар ҳайдовчидан Қўйлиққа олиб бориб қўйишни сўрадилар. Йўлкара ҳақи келишилгач, манзил томон жўнашди. Табибий кўчасига кираверишда, машинани тўхтатишни илтимос қилдилар. Шу заҳоти орқа ўриндикда қулай пайт пойлаб ўтирган Мажиднинг омбурдек қўллари ҳаракатга келди. Дилмурод машина калити ва ҳайдовчи чўнтагидаги ҳужжатларини

тортиб олиб, рулни бошқарди. Бироз юргач, Розиевни тушириб юборишди-да, Ўрта Чирчиқ туманининг Бектемир қўргони томон жўнадилар. Қўргонга етганларида Дилмурод тушиб қолди. Дилшод билан Мажид Оҳангарон туманидаги жамао ҳўжалик томон равона бўлишди. У ерда уларни Олег ва Шодмонлар кутиб туришарди. Яна ўша йўл орқали юриб, машина Тожикистон Республикасига олиб ўтилди. Бу хизмати учун Мажид 100 минг сўм улуш олди.

Орадан бир ой вақт ўтди. Дилшоддан ҳануз дарак йўқ. Мажид сабрсизлик билан дўстларини кутарди. Кутилмаганда уйига Олег Шодмон билан кириб келди. Яна янги машина керак экан. Мажид Дилшод ва Дилмурод билан ишлашга одатланганлиги сабабли, иккиланиб қолди. Олег аввалги сафар Дилмурод билан пул устида тортишиб қолгани боис тўғри Мажиднинг олдига келган экан. Мажид таваккал қилди. Уларнинг райини қайтармай, йўлга отланди. Иш олдидан Олег уларни Магистраль кафесида яхшилаб меҳмон қилди. Кайфиятлари чоғ бўлгач, кўчага чиқиб, Ж.Акбаров бошқарувидаги Нексияни тўхтатдилар. Яна ўша усул қўлланди. Мажид бу гал ҳам ишини қойиллатиб бажарди.

Ишнинг ҳамирдан қил суғургандек силлиқ кечганидан хурсанд бўлган Олег Мажиднинг қўлига 100 АҚШ доллари тутқазди.

— Бу ҳамир учидан патир, — кўз қисди Олег. Ўзлари ўлжа билан Тожикистонга кетдилар.

Фуқаро Акбаровга тегишли машина ҳам жиноий уюшма аъзолари томонидан гиёҳванд моддага алмаштирилиб ўзаро тақсимлаб олинди.

Табиийки, бундан хабар топган Дилшод хафа бўлди. Унингсиз ҳамтовогининг Олег ва Шодмон билан иш қилганлиги Дилшодга оғир ботганди.

— Пулга муҳтож эдим, — дея ўзини оқлади Мажид. Дилшод чўнтагидан бир даста пул чиқарди: — 100 минг. Ёрдаминг керак. Ишни битирсак яна тегишингни оласан. Дилшоднинг гапи ерда қолмади. Икковлон Амир Темир хиёбони томон равона бўлдилар. У ердан Лисенко исмли йигит бошқарувидаги яшил Нексияга ўтириб, ҳайдовчидан “Фарғона деҳқон бозори”га олиб боришни илтимос қилдилар. Бу сафар машина билан бирга ҳайдовчининг

Лисенкони шахсий паспорти, ҳайдовчилик гувоҳномаси, нархи 100 минг сўмлик чарм куртка, 70 АҚШ доллари 10.000 сўм пул ва бошқа буюмлар ўлжа олинди.

— Буюртмачи бу Нексияни 800 грамм “героин” моддасига алмаштирди. Гиёҳванд моддаси контрабанда йўли билан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб ўтилиб, жиний гуруҳ аъзолари ўртасида тақсимланди. Мажид ҳамкори Дилшоддан яна 100 минг сўмни қўртдек санаб олди.

ДАРЁ БЎЙИДАГИ ҚОТИЛЛИК

Мажиднинг борган сари тажрибаси ортиб борарди. Боз устига гиёҳвандлик таъсирига тушди. Энди бу захри қотилдан қабул қилиб турмаса мазаси қочадиган бўлиб қолди.

Мартнинг ўрталарида у Дилшод билан яна “ов”га отланди. Пойтахтимиздаги Япония элчихонаси олдида буюртмачилар кўнглига мос тушадиган яна бир Нексия машинасини тутиш илинжида турган босқинчилар бу гал ҳам ниятига етди. Аввалдан ҳайдовчининг қўлига 1200 сўм пул тутқаздилар. Дилшод одатдагидек олдинга, Мажид орқа ўриндиққа ўтирди. Машина “Сувсозлар” ўйингоҳи ёнига етганда Дилшод машинани тўхтатишни сўради. Мажид машина эгаси И.Элизовнинг бўйнига пичоқ тиради. Дилшод чаққонлик билан калитни суғириб олиб, рулни бошқаришга ўтирди. Ҳайдовчи Мажиднинг қўлидан чиқиб, унга мушт туширди. Оғриқдан қони қайнаган Мажид шафқатсизларча ҳайдовчининг кўкрагига пичоқ урди. Жабрланувчини ўриндиққа ётқизиб, йўлга тушдилар. Мурдани Чирчиқ дарёси ёнидаги жарга ташлаб юбордилар. Босқинчилар марҳумнинг қўлидаги соатни ечиб олишни унутмадилар.

Ўлжани манзилга етказиб, Эргашнинг уйида меҳмон бўлиб, ҳеч нарсa кўрмагандек ортга қайтдилар.

Орадан бир ҳафта ўтгач, Мажид хизмати эвазига 140 минг сўм пул ва 20 грамм героин — “инъом” олди. Героинни бир ўзи истеъмол қилиб юборди. Бу машина ҳам Тожикистонлик Илғор исмли шахсга 600 грамм героин моддасига алмаштирилди.

САМАРАСИЗ ТАКЛИФ

Мажид кўчада кетаётган эди. Қаршисидан Дилмурод деган таниши чиқиб, жиддий иш ҳақида сўз очиб маслаҳат

сўраб қолди. Бу йигит ўзи қўли гул усталардан бўлиб, ҳар қандай русумдаги автомобилларни таъмирлай оларди. Айниқса, “Жигули”, “Москвич”ларни у ёғидан кириб, бу ёғидан чиқадиған абжир йигит эди.

— Бир таклифим бор, — дея гап бошлади сирли оҳангда. — Мени биласан. Одамларнинг ҳожатини чиқариб, тирикчилик қиламан. Топиш-тутишим ёмон эмас. Хўп десанг, бирга ишлаймиз. Хафа қилмайман.

— Ниятингни очиқ гапиравер, — дала берди унга Мажид.

— Менга ВАЗ-2106 русумли жигули керак. Бу сени қўлингдан келади. Агар ёрдам берсанг, 100 минг сўм оласан.

“Така бўлсин, сут берсин”, хаёлидан ўтказди Мажид. Унинг жавоби қисқа бўлди: — «Кечки пайт Амир Темур хиёбонида учрашамиз». Қоронғида топишган ошналар оқ рангли “ВАЗ-2106” жигулини тўхтатиб, ҳайдовчидан «Қурувчилар» кўчасига элтиб қўйишни илтимос қилдилар. Манзилга етганларида Мажид ҳайдовчининг биқинига пичоқ тиради-да, қаршилиқ кўрсатмасдан машинани қолдириб кетишини талаб қилди. В.Османқулов эса зўравонлар билан муштлашиб кетди. Яхшигина зарба еган Мажид ҳайдовчининг елкасига икки марта пичоқ урди. Бирдан қарши томондан келаётган машина тезлигини пасайтирди. Вазиятдан фойдаланган ҳайдовчининг жони омон қолди. Қўлга киририлган ўлжани Ўрта Чирчиқ тумани томон ҳайдаб кетаётганларида машина ариққа тушиб кетди. Уни чиқариб олишга кучи етмаган босқинчилар машинани ташлаб кетдилар. Мажид икки қўлини бурнига тиқиб қолаверди.

Сўнгги вақтларда, “бизнес”ларидан хайру барақа кетиб бораётгани, боз устига ўртачирчиқлик ҳамтовоқларидан садо чиқмаётганидан хавотирга тушган Иброҳим яқин оғайниси Томаз билан йўлга отланди. Уларни қадрдонлари Дилшод кутиб олди. Кейин Мажидникида меҳмон бўлдилар. Зиёфатдан сўнг навбатдаги режа тузилди. Меҳмонлар уларнинг ишлари эвазига тўланадиган ҳақни оширадиган бўлдилар. Иброҳим ҳар битта Нексия учун 800 граммдан героин беришни ваъда қилди.

Меҳмондорчиликнинг эртаси куни икковлон кечки пайт яна Амир Темур хиёбони томон йўл олдилар. Навбатдаги қурбон оқ рангли Нексия бўлди. Яна эски усул қўлланилди. Дарҳол рулни қўлга олган Дилшод машинани Бектемир

томонга ҳайдади. У Мажидни йўлда қолдириб, Олмалиққа жўнади. У ерда Дилшодни Иброҳим билан Томаз кутарди. Ўлжа етиб келгач, улар Иброҳимни шу ерда қолдириб, иккови Тожикистон Республикаси ҳудудига ўтиб кетдилар.

Нексия 800 грамм героинга алмаштирилди. Қўлга кирилган ўлжа жиноий гуруҳ аъзолари ўртасида тақсимланди.

Шундай қилиб, жиноий гуруҳ аъзолари ўз ғаразли мақсадлари йўлида ўта усталик билан фаолият олиб боравердилар. Гуруҳ аъзолари жиноий ишини давом эттиравердилар.

Мажид, Дилшод, Дилмуродлар яна бир неча машинани гумдон қилдилар. Фуқаро Б.Холматов бошқарувидаги Тошкент халқаро аэропорти давлат унитар корхонасига тегишли Нексия “Болалар дунёси” дўкони қаршисида тўхтаб, икки нафар йўловчи билан Қўйлиқ томон йўл олди ва шу бўйи дом-дараксиз кетди. Бундан ташқари фуқаро Ф. Санаев, П. Каргалов ва А.Бекназаровлар ҳам бу босқинчиларга Нексияларини ўз қўли билан топширишга мажбур бўлдилар.

Машиналарнинг барчасини турли йўллар орқали Тожикистон Республикасига олиб ўтган жиноятчилар, уларни гиёҳванд моддага алмаштириб қайтган. Хизматлари эвазига олинган «ажал уруғи»дан эса, улар ўз билганича фойдаланган. Дастлаб ҳар бир ўлжа учун ўз тегишини фақат пулда олишни талаб қилган Мажид ҳам бора-бора героинга қаноат қиладиган бўлди. Чунки унинг ўзи ҳам оғусиз туrolмайдиган, овга чиққанларида озгина истеъмол қилса, ўлжасига бамисоли оч бўридек ташланадиган бўлиб қолганди.

ЖИНОИЙ ГУРУҲ ИЗИДАН

Бу воқеалар 1999 йилнинг охири ва 2000 йилнинг бошида юз берганди. Пойтахтимиз кўчаларидан «Нексия» русумли машиналар изсиз йўқолишида давом этган. Жиноятчи тўда аъзоларининг иш усули бир хил бўлган. Ярқираган машиналар тўхтатилиб, бирон бир манзилга элтиб қўйишни сўрашган. Пулни мўлжалдагидан ортиқроқ айтишган. Жиноятчилар ўз мақсадлари йўлида ҳеч нарсадан қайтмаган. Автоуловларни қўлга киритгач, маълум манзил томон равона бўлганлар. Баъзан йўловчиларнинг ҳара

катлари шубҳали кўринганида ёки улар тўсатдан хужум бошлаган пайтларда қаршилиқ кўрсатишга уринган машина эгалари босқинчиларга бас келолмаган. Тожикистонлик ҳамтовоқлари томонидан ҳар бир ўлжа эвазига маълум миқдордаги героин билан тақдирланган «шоввоз»лар ушбу заҳри қотил таъсирида янада дадил иш кўрганликлари шундоққина аён. Бора-бора ширин оғу қулига айланиб қолган бу шахслар ҳатто ҳеч қанақа «буюртма»-сиз ўзлари машина ўғирлаб, сўнгра, «ҳалоскор»лари томон ошиқадиган даражага етган.

Тўда аъзолари аксарият ҳолларда, Тошкент шаҳридаги «Тата» меҳмонхонаси, «Буратино» кафеси ва Амир Темур хиебони атрофларида қоронғи тушишдан олдинроқ иш кўрган.

Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси ходимлари томонидан жиноий гуруҳ аъзоларидан бири Нишонбой исмли кимса қўлга олинди. Тергов жараёнида Нишонбой ва унинг ҳамтовоқлари томонидан тортиб олинган барча автомобиллар турли миқдордаги гиёҳванд моддаларга алмаштирилганлиги фотиҳ этилди.

Қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилдан кейин ҳам чиқади деб беҳудага айтишмаган. Осон пул топишга мазахўрак бўлиб қолган йигитлар ана шу нақлни эшитишмаган чоғи. Уларнинг хатти-ҳаракатларига барҳам берилди. Қисқа вақт оралиғида ўттиздан ортиқ жиноий ишда гумон қилинган гуруҳнинг 14 нафар вакиллари қўлга олиниб, жиноий жавобгарликка тортилди.

ТЎЙҒИЗГАННИНГ ҚОРНИГА...

Абдусамат ака оғриқнинг азобини сезмас, кўзларини юмганча беҳуш ётарди. Фожеадан саросимага тушиб қолган оила аъзоларининг бири йиғлаган, бири ҳангу-манг, яна бири гоҳ у ёққа, гоҳ бу ёққа югурарди. Кўзларидан қатор-қатор ёш томчилаётган аёл нима қиларини билмай эрининг сўлғин юзларини оҳиста силарди. Қонга беланиб ётган дадажонисининг аҳволидан кўрқиб кетган кенжатой Соҳибжон ҳеч нарсага овунмай: «Дадажонимни ўйғотинглар. Нега уларнинг кийимлари қон?», — дея йиғларди.

Оиланинг тўнғичи ўзини ўнглаб қўшниларни чақирди. Кимдир милицияга, яна кимдир «Тез ёрдам»га сим қоқди. Бир зумда уй одамлар билан тўлди. Қоронғуликда қай томонга юришни билмай, ҳовли ўртасидаги ҳовузга йиқилиб, бир оёғи қаттиқ шикастлангани боис қочишга улгурмай қолган айбдорни Шайхонтоҳур туман ички ишлар ходимлари қўлга олдилар. Бу орада тезкор гуруҳ вакиллари билан бир вақтда ҳозир бўлган шифокорлар жабрланувчига тиббий ёрдам кўрсатиб, уни касалхонага олиб кетдилар.

Мазкур жиноят нима сабабдан ва қандай содир этилди?..

Қодир ўша кунни дўстининг хонадонида меҳмонда эди.

... Ул-бул харид учун бозорга чиққан Абдусамад ака уйга қайтаётиб, оғайниси Қодирни мардикор бозорида учратиб қолди. Анчадан буён кўришмаган қадрдонлар дийдор кўришганидан мамнун эдилар.

Тўкин дастурхон атрофида суҳбатлашиб ўтирган икки дўст, кеч тушганини ҳам сезмай қолишди. Сертакаллуф мезбон меҳмонни бу кеча уйида тунаб қолишига кўндирди.

Абдусамад аканинг дўсти шаҳарга иш қидириб келган эди. Унга қандай қилиб бўлса-да ёрдам бериш лозим. Қодир қийналиб қолганга ўхшайди. Ўринларига ётгандан кейин ҳам анча вақт гаплашиб ётдилар.

Ҳовлидаги чироқ шуъласи ичкарини ҳам гира-шира ёриб турарди. Хонадон соҳибининг уйқуга кетганига ишонч ҳосил қилган меҳмон ўрнидан туриб, хона тўрида жойлашган жавондаги тилло тақинчоқларни олиб қўйнига тикди. Мезбоннинг ўйғонишини хаёлига ҳам келтирмаган Қодир ичига пуллар солинган қутиниям топиб олди. Омади юришаётганидан хурсанд бўлган ўғри дўстининг тўйга тайёрланаётгани ҳақида гапирганини эслади. Худди шу пайт чироқ ўчиб, атроф зимистонга айланди. Қоронғуда қолган меҳмон ногоҳ мезбонга урилиб кетди.

— Қодир бу сизми? — сўради Абдусамад ака. У ҳайрон бўлиб шам ёқиш учун ўрнидан турди. Бирдан ҳовлидаги чироқ ёниб, унинг шуъласидан хона ичи ҳам ёришди.

Дераза ёнида турган Қодирга кўзи тушган мезбон «Ҳа, эшикка чиқмоқчи эдингми? — деб сўради-да, бориб хонанинг чироғини ёқди. Меҳмон қўйнида ва чўнтақларида ниманидир беркитган куйи саросимада қолди. Хонадон соҳибининг эшиклари ланг очик қолган жавонга кўзи тушгач, ҳаммасини тушунди.

— Қодиржон, нега бундай қилдинг, оғайни?... Дўстим дея уйга таклиф этган инсоннинг хатти-ҳаракатидан ҳайратга тушган Абдусамад аканинг саволи жавобсиз қолди. Номард меҳмон хонтахта устида турган пичоқни олиб унинг қорнига санчди.

Мана жиноятнинг қисқача тафсилоти. Дўстини қувонч билан кутиб олган оққўнгил инсоннинг яхшилигига номард дўстнинг жавоби шу бўлди. Хайрият, жабрланувчига ўз вақтида тиббий ёрдам кўрсатилди. Фарзандларининг бахтига Абдусамад ака омон қолди. Соғайиб яна оиласи бағрига қайтди. Аммо унинг қалбида дўстим деган кимсадан тортган жабри битмас яра бўлиб қолди.

БИРОВНИНГ МОЛИ ЎЗГАГА...

Бир тасаввур қилинг. Уйингизни тўлдириб турган, хизматингизни беминнат бажариб, узогингизни яқин, оғирингизни енгил қилиб келаётган автоуловингиздан қутилмаганда ажралиб қолсангиз. Уни ўғирлаб кетиб, кўнгиллари тусагандай фойдалансалар. Дейлик, учар тўлпорингиз ғаламислар кўлида қисмларга ажратилиб ташланса, оддийгина темир матаҳга айланиб қолса. Мол аччиғи — жон аччиғи деганларидек, бундай кўнгилсиз ҳодисалар ҳар бир мулк эгасининг таъбини хира қилиши аниқ. Яхши кунларимга ярар, фарзандларимга мендан бир совға бўлсин дея, не-не эзгу умидлар ила пешона тери эвазига сотиб олинган буюмингизни талон-тарож қилишса, жаҳлингиз чиқадида. Ўғирлар топилиб жазоланишини истайсиз. Бировнинг мулкига кўз олайтирган ноинсоф кимсаларга нисбатан дилингизда нафрат ўйғонади.

Қишнинг аёзли кунларидан бирида пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур тумани, Марказ-5, 26-уйнинг қаршисида қолдирилган, фуқаро Жаҳонгир Абдуллаевга тегишли «ВАЗ-2105» русумли автоулов ҳам номаълум шахслар томонидан ўғирлаб кетилди.

Эрта тонг ўйғонган Жаҳонгир одатдагидек нонушта қилиб ишга отланди. Кўчага чиққанида машинаси жойида йўқ эди. Унинг хаёлига ҳар хил ўйлар келди. Не қиларини билмай ортга қайтди. Унинг хабаридан уйдагиларнинг ҳам кайфияти тушди.

— Энди шу ташвиш етмай турувди, — дея хафа бўлди унинг отаси, — вақтни бекорга ўтказишдан фойда йўқ. Дарров милицияга хабар бериш зарур. Отанинг ўзи «02» га сим қоқиб, бўлган воқеани айтди. Кўп ўтмай, туман ички ишлар бошқармасидан тезкор-тергов гуруҳи вакиллари етиб келишди. Бу вақт оралиғида бутун шаҳар милицияси оёққа туриб, жиноятчиларни ушлаш ҳаракатига тушишди. Аммо ҳанузгача бирон маълумот йўқ эди. Вазиятдан келиб чиқиб, шошилиш чора-тадбирлар ишлаб чиқилди. Ҳали излар босилмай туриб, жиноятни очиш лозим эди.

Энг аввал илгари жиноят содир этган шахслар аниқланди. Улардан бири 23 ёшли Анвар исмли йигит бўлиб, муқаддам судланган. Озодликка чиққач ўзига хулоса чиқармаган.

Олиб борилган дастлабки тергов жараёнларда Шайхонтоҳур туманида яшовчи ушбу фуқаронинг бугунги кунга қадар бир неча марта худди шундай жиноятларни содир этганлиги фош этилди. У ҳамтовоғи Расул билан биргаликда, ўтган йилнинг октябр ойида Акмал Икромов тумани ҳудудида Чилонзор-14 мавзеда истиқомат қилувчи фуқаро Ортиқбоев Жаҳонгирга тегишли яшил рангли «ВАЗ-2105» русумли автомашинани ҳам олиб қочганлиги маълум бўлди.

Улар 2002 йилнинг ноябр ойи бошларида Чилонзор туманидаги «Спорт» моллари дўкони олдида қолдирилган «ВАЗ-2106» русумли автомашинани олиб қочишган.

Овлари бароридан келаётганидан руҳланган ўғриларнинг иштаҳаси очилиб кетди. Ўзларини чапдаст ва омадли санаган жиноятчилар ўзлари яшайдиган туман ҳудудида омадларини синаб кўришга бел боғлайдилар. Ўрда кўчасидаги дўкон олдида турган «ВАЗ-2107» русумли машина кўзларига яхши кўриниб кетиб, кўп вақт ўтказмай уни ҳам гумдон қилдилар.

Расул шерикчиликка қаноат қилмай қўйди. Устозидан ўрганган «ҳунар»ни ишга солиб мустақил ишлашга аҳд қилди. У 2003 йилнинг январ ойи ўрталарида Шайхонтоҳур тумани Лабзак кўчасида турган, «ВАЗ-2106» русумли машинани олиб қочди. Ҳеч кимга «ҳидлантирмай» ишни охирига етказди.

Хўш, бу «шоввоз»лар ўғрилаган машиналарини нима қилган?..

Анвар билан Расул қўлга киритган машинани мўлжаллаган манзилга етказишган. Уларни ҳамтовоқлари, яъни ҳар қандай техникани кўз очиб юмгунча бўлак-бўлакларга ажратиб ташлашни қойиллатадиган «қўли гул усталар» интиқ бўлиб кутиб турган. Жиноятчиларнинг бу каби «устахона»лари шахримизнинг Акмал Икромов, Чилонзор туманларида ва яна бошқа жойларда мавжуд бўлган. Аниқланишича, Руслан, Ботир ҳамда Комил исмли йигитлар ўғриларнинг ўлжаларини майдалаб бозори чаққон эҳтиёт қисмларни беэиён ҳолда ажратиб берган. Жиноятчилар машиналарнинг кузовларини ҳам ташишга қулай бўлиши учун ўртасидан кесиб, хавф-хатардан холи жойларга олиб бориб ташлаганлар. Иккита ана шундай машинанинг кузовларини ўртасидан кесиб, Жалолобод кўчаси орқали оқиб ўтадиган каналга ташлаб юборганлиги аниқланди.

Шуниси ҳайратланарлики, қинғир йўллар билан келтирилган, ўзгаларга тегишли машиналарнинг эҳтиёт қисмларига харидорлар доим тайёр турган. Тергов ҳаракатлари давомида арзон-гаров эҳтиёт қисмларни сотиб олишга иштиёқманд фуқаролар ҳам аниқланди.

Шундай қилиб, пойтахтимизнинг турли масканларидан асосан, жигули русумидаги автомашиналарни ўғирлаб, уларни эҳтиёт қисмларга ажратиб ва келишилган нархларда пуллаб келган ушбу жиноий гуруҳнинг ўн бир нафар аъзоси қўлга тушди. Қилмиш-қидирмиш деганларидек, бу шахслар содир этган жиноятлари учун тегишли жазосини олдилар.

СОХТА МИЖОЗ

«Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас», деган нақл бежизга айтилмаган. Мирзанинг миясига тер тўкмасдан, осон ва мўмай пул топиш мумкин деган фикр ўрнашиб қолди. Ниҳоят ўйлай-ўйлай топган режасини амалга оширишга аҳд қилди. Унинг бу қарорга келишлигига мажбур қилган нарса чўнтагининг қуп-қуруқлиги эди. Ахир бир товукқа ҳам дон, ҳам сув керак. Унинг сигарет сотиб олиш учун ҳам пули қолмади. «У ёқдан» қайтиб келганига анча

вақт ўтди-ю, ҳамон бирон ишнинг бошини тутишга бўйни ёр бермади.

Мирза кўз остига олган хонадон сари йўлга тушди. Шайхонтоҳур тумани ҳудудидаги уйларнинг бирига келиб, аввалдан тузган режасини амалга оширмақчи бўлди. Дарвоза олдида бироз талмовсираб, у ёқ-бу ёқни кўздан кечиргач, қўнғироқ тугмасига қўл узатди. У қадам товушидан аёл киши келаётганлигини дарров фаҳмлади. Бу эса, Мирза учун айтилган муддао эди. Ҳар ҳолда эркак кишидан кўра аёлларнинг қўлига лағмон осилиш осонроқ, деб ўйларди у. Ичкаридан «Ким у» деган жавобни эшитгач, Мирза ташрифдан муддаосини билдирди.

Уйларидан тўй-маъракалар учун ишлатиладиган анжомларни ижарага олиб кетувчи миҳозларнинг вақт-бевақт келишига ўрганиб қолган уй бекаси бу нотаниш йигитнинг ҳам шу мақсадда келганини эшитиб эшикни очди.

Илтифот, салом-аликни ўринлатган миҳоз маърака учун стол ва стуллар зарур бўлиб қолганлиги, имкони бўлса, ижарага бериб туришларини илтимос қилди. Бека рози бўлди. Бундан мамнун бўлган Мирза, қоида бўйича ўзининг фуқаролик паспорти билан ижара ҳақи учун 5800 сўм пул қолдириб, 30 донга стол ва 120 та стулларни йўловчи машинага ортиб, жўнаб кетди.

Иш ҳамирдан қил суғиргандек силлиқ битганидан мамнун Мирза, энди «ўлжа»ларни фурсатни бой бермай, пуллаш тўғрисида бош қотириб борарди.

Юк ортиган ушбу машина Чилонзор тумани ҳудудида жойлашган тижорат дўкони ёнида тўхтади. Мирза шошганича ичкарига кириб, ўз ишлари билан банд сотувчига юзланди. Унга стол-стуллари борлигини, пул зарур бўлиб қолганлиги боис, уларни сотмоқчи эканлигини айтди. Мабодо сотиб олиш нияти бўлса, арзонроққа ҳам рози бўлиши мумкинлигига ишора қилди.

Бу нотаниш йигитнинг сўзларига унчалик ишонқирамай, иккиланиб турган сотувчи, ундан: «стол-стуллар ҳақиқатдан ҳам ўзингизникими», деб сўради. — Ҳа, — деди Мирза кибрик қоқмай. У ўз оёғи билан келган, нархи ҳам бинойидек молларни қўлдан чиқаргиси келмай, сотиб олишга рози бўлди. Ҳар жуфт стол-стул эвазига 15000 сўмдан беришини сўраб турган «мол эгаси»ни харидор 5000 сўмдан

нақд пул беришига кўндирди. Шундай қилиб, «омади келган» дўкон эгаси 30 та стол ва 120 та стулни бор-йўғи 150 минг сўмга сотиб олди.

Аммо «осмондан тушган» стол-стулларни қанча баҳога бўлмасин «тепиб юбориш» айна дамда пулга зориқиб турган Мирза учун аҳамиятсиз эди. Чунки нима бўлганда ҳам чўнтаги қаппайса бас.

Эртасига у яна ўша аёлнинг уйига келиб, бу гал бир оғайнисиникида ҳам тўй бўлаётганлигини, аммо тўйхонада давра кенгайиб кетганлиги сабабли, ўрин етмаётганлигини қойилмақом қилиб тушунтиргач, яна 20 дона стол, 80 дона стул ва гиламчаларини қўлга киритиб, «эртасига ҳаммасини бир йўла олиб келиб топшириб кетаман», деб содда аёлнинг қўйнини пуч ёнғоққа тўлдириб, жўнаб кетди.

Иккинчи марта ҳам «ови» бароридан келган уддабурон йигит навбатдаги ўлжаларини ҳам тезроқ пуллаб юбориш чорасини осон топди. С. Раҳимов тумани, Форобий кўчасида яшовчи фуқаро С. Шаҳобиддинов билан савдони пиширди. 10 дона стол ва 40 дона стул 100 минг сўмга кетди. Аввалига С.Шаҳобиддинов ҳам унинг гапларига ишонмади. Аммо Мирзанинг «Бу нарсалар ўзимники. Ошхона очиб, иш юритмоқчи эдим, лекин бунинг ҳеч иложини қилолмай турибман. Чунки, онам бетоб бўлиб қолдилар. Шунга ўзингиз биласиз, дори-дармонга пул зарур бўляпти. Агар ҳожатимни чиқарсангиз савобга қолар эдингиз...» деган гапларидан кейин, молларни келишилган баҳода олишга рози бўлди.

Омади келиб, чўнтаги пул кўрганидан шодланган Мирза, ўзидаги 10 дона стол ва 40 дона стулларни ҳам сотиб юборишга шошилди. Уларни ҳам Чилонзордаги тижорат дўкони сотувчисига ўтказиб, 50 минг сўмни қўртдек санаб олди. Стуллар устига тўшаладиган гиламчалар ҳам 8 минг сўмга баҳоланди.

Аммо ўзгаларнинг мол-мулклари эвазига топаётган пуллар Мирзанинг юзини яна шувут қилиб қўйди. Билаклари айна кучга тўлган, меҳнат қилиб чарчамайдиган бу йигит ҳалол меҳнат ортидан кун кечириш ўрнига қатор фирибгарлик жиноятларини содир этганлиги учун жиноий жавобгарликка тортилди.

ШИРАКАЙФ ЎҒРИЛАР

Куз фаслининг осуда тонгларидан бири. Дарахтларнинг сарғайган япроқлари тўкила бошлаган. Ҳаво салқинлиги боис, кўпчилик ҳамон ширин уйқуда. Фақатгина фаррош хотинлар кўп қаватли уйларнинг ҳовлилари ва йўлаклари-ни супуришмоқда. Шу дамда улардан бирига тўрт қаватли уйнинг томида кимдир юргандек туюлди. Аввалига унчалик эътибор қилмаган аёл кимдир томга туташган дарахт шохлари орқали пастга тушаётганини кўрди. У чунонам тез ҳаракат қилаётган эдики, худди дарахтдан дарахтга сакраб юришга мослашган маймунларни эслатарди. Бир зумда у ерга тушди. Энди жуфтакни ростлашга шайланганда, оёғи қайрилиб, йиқилиб тушди. Унинг хатти-ҳаракатини кузатиб турган фаррошлар шубҳага тушишди. Тонг саҳарлаб томдан тушган бу йигитдан шубҳаланиб қолишди.

Шу пайт уйнинг олд томонидан югуриб келаётган милиция ходимиға кўзи тушган аёллардан бири вазиятни дарров тушунди ва йигитнинг йўлини тўсди. Дарахт танаси қўлларини тилиб юборган, кийимлари йиртилиб кетган қочоқ фаррош хотинга чап бериб ўтаётганида, кутилмаган зарбдан ерга қулади. Аёл уни супурги билан тушириб таъзини берди. Айни чоғда ҳозир бўлган посбонлар унинг қўлларига кишан солдилар.

Тергов жараёнида маълум бўлдики, Чилонзор тумани, 14-мавзеда яшовчи, бирон жойда ишлашни ўзига эп билмайдиган Андрей исмли бу йигит ҳамтовоғи Дима билан анчадан буён мўлжаллаб юрган режаларини айнан шу уйда амалга оширишни маъқул топгандилар. Икковлон мазкур масканни обдон ўрганишди. Кўз остига олинган фуқаро Б.Агаевнинг хонадонига кириш учун кўп бош қотирдилар. “Етти ўлчаб, бир кес” деганларидек, ҳар томонлама пухталиқ билан ўйлаб, кейин “иш”га киришишди. Қўни-қўшнилари ҳам уларнинг эътиборидан четда қолмаган. Ким қачон чиқиб кетиб, қай вақт уйга қайтади. Бу ерда кимлар истиқомат қилишади. Ҳаммаси Андрей ва унинг шеригига кундек равшан бўлди. Улар ниятига етишиш учун ҳеч нарсадан тап тортмади.

Икковлон ярим тунда уйнинг томига чиқиб, тонг ёришишини кутишди. Чунки, кундузи бегона уйнинг томига

чиқиш хавфли эканлигини улар яхши билишарди. Ўлжани қўлга киритиш учун энг қулай вақт кундуз, яъни хонадон соҳибининг ишга кетган вақти. Бунинг учун эса, тун қоронғусида шундоққина ўлжанинг тепасида қулай фурсатни пойлаш керак.

Икки оғайнининг тузган режаси аввалига силлиққина амалга ошди. Кутилганидек, хонадон соҳиби Б.Агаев тонг соат олтиларда кўчага отланди. Уни катта кўчага чиқиб кетишини кузатиб турган томдаги «шоввозлар» ниҳоят қувониб кетишди. Ҳар дақиқа ғанимат эди. Ичкарига кириш учун ягона йўл фақатгина шахта орқали. Чунки эшик ва деразаларга сигнализация мосламалари ўрнатилганлиги уларга маълум. Бир амаллаб ичкарига кириб олган ўғрилар чор атрофни кўздан кечирдилар. “Пичоққа илингулик буюмлар қўп экан-у, аммо “қуруғидан” топилса, жуда соз иш бўларди”, — дея умид қилган ўғрилар уйни тинтув қилишга тушди.

Чунки пулдан бошқа нарсани уйдан олиб чиқиб кетишнинг иложи йўқ. Бир зумда хонадондаги ҳамма нарса остин-устин бўлиб кетди. Аммо кутилган долларлардан дарақ йўқ. Нима бўлганда ҳам бу ердан қуруқ қайтиш уларга алам қилади. Ахир шунча “меҳнат”лари зое кетишини ким истайди. “Ҳар эҳтимоли шарт, асқотиб қолар” деган ўйда белларига тугиб келган сўмкалари бир зумда видеомагнитофон, стереомагнитофон каби турли қимматбаҳо буюмларга тўлди. Ўлжаларни жойлаган ўғрилардан бири жавонда терилиб турган бир-биридан чиройли шишаларни кўриб қолди. Қарасаки, ичимликларнинг ҳар хил туридан бор. Бунни кўрган йигитларнинг томоқлари тақиллаб кетди. Бири дарҳол хорижда тайёрланган винони столга қўйиб, музлатгичдаги нарсалардан газак тайёрлади.

Кечаси билан томда тунаган икки оғайнининг иштаҳаси очилиб кетди. Ранг-баранг идишлардаги винолардан икки-учтасини бўшатиб, диванга ёнбошлаб ётишди. Улфатлар ўғирликка келганини ҳам унутишган, ўзларини худди оналарининг уйида ўтиргандек хотиржам сезишарди. Кун ёришиб қолди, уй исиб, хона димиқиб кетганди. Пешонасидан тер чиқа бошлаган Андрей бориб деразани очди-да, шериги билан суҳбатни давом эттирди. Деразадан майингина шабада кириб, икки оғайнига ҳузур бахш этарди. Шу пайт қулоқларига сайроқи қушларнинг ёқимли овози сингари товуш

эшитилди. Андрей тамаки тутатиб, ёнбошлаб ётганди. Дима уй эгасининг кийимларини кўздан кечириб, ўзига лойиғини излаётганди. Бирдан икки дўст ўзларининг қаердалигини эслаб қолди: “Эшик кўнғироғи жиринглапти, ким келди экан”, дея шеригидан сўради Андрей. Кайфларидан асар ҳам қолмаган улфатларнинг нима қилишга бошлари қотиб, типирчилаб қолдилар. Биттаси эшик тирқишидан мўралади. Не кўз билан кўрсинки, ташқарида милиция ходимлари туришарди. «Энди қандай бўлмасин қочиш керак!» Икковлон шошганича, шахта томонга югуришди. Буюмларга тўла сўмқаларини ҳам ташлаб, томга чиқиб олган ўғрилар иккиси икки томондан пастга тушишга шошилди.

Чилонзор тумани ички ишлар бошқармаси Кўриқлаш бўлими Марказий кўриқлаш пультада ташвишгоҳ ишлаб кетганлиги сабабли, тезкор қўлга олиш гуруҳи кўрсатилган манзилга дарҳол етиб келишган эди. Посбонлар кўрдиларки, эшик ёпиқ, қулф бузилмаган. Демак, хавф дераза томондан юз берган бўлиши мумкин. Шу пайт машина олдида қолган ҳайдовчи милиционер алоқага чиқиб, дарахтдан кимдир тушаётганини айтди. Бу ширакайф ўғрилардан бири — Андрей эди. У шоша-пиша сирғалиб тушаркан, пастда ҳовли супураётган фаррош хотинга эътибор бермади. Аммо фаррош аёл, ўғрини пайқаб, супургиси билан бошлаб туширди. Бу вақтда Дима чаққонлик қилиб, қочиб қолишга улгурган эди. Аммо у ҳам тезда қўлга олинди.

Енгил-елпи пул топишмоқчи бўлган икки ошна энди қора курсида ўтирибди. Айниқса, Андрей елкасига тушган супурги зарбини бир умр унутмаса керак.

ТОПТАЛГАН ТУЙҒУЛАР, УШАЛМАГАН ОРЗУЛАР

... Гулининг Ибодулла билан танишганига кўп вақт бўлгани йўқ. Йигит унга бир кўришдаёқ ёқиб қолди. Дилида севгига ўхшаш бир ҳис кеза бошлади. Баланд бўйли, келишган хушмуомалали бу йигит қизнинг хаёлидан бир дам нари кетмас, тушларига ҳам кириб чиқарди.

Ошиғининг райини қайтаришга одатланмаган Гули бугун уларнинг бўлажак никоҳи тўғрисидаги таклифга розилик бериб юборди. Бунинг нечоғлик жиддий масала эканлигини яхши билса-да, негадир ўйлаб кўришга вақт керак

деб айтолмаганига афсуслана бошлади. «Нима иш қилиб қўйди ўзи?... Наҳотки, ҳақиқий муҳаббат деганлари шу бўлса... Аммо энди нима бўлганда ҳам уйдагиларимга хабар беришим, уларнинг маслаҳатларига қулоқ тутишим керак. Ахир ҳазилакам иш эмас, умр савдоси бу». Ниҳоят қатъий қарорга келган қиз Ибодуллани ҳам фикрига қўндирди.

Орадан икки-уч кун ўтгач, икки севишган Гули туғилиб ўсган қишлоққа йўл олишди. Ибодулла Гулининг қариндошлари билан бўлажак савол-жавобга ҳаёлан тайёрланган эди. Нима дейишни яхшилаб ўйлаб олганди. Шу боис ҳам хотиржам эди. Гулини негадир ич-ичидан ҳаяжон босиб, фикрларини бир жойга жамлай олмасди. Ибодулла ўзини хурсанд кўрсатиб: — Холаларингиз рози бўлса ҳозирча ўзимизнинг урф-одатларимиз бўйича никоҳ ўқитамиз. Кейинчалик имконият топганда тўй қиламиз. Насиб этса, тўйимизга ҳаммалари бош-қош бўлишади, — деди.

Улар қишлоқда бир кун меҳмон бўлиб қайтишди. Гулининг яқинлари икки ёшга бахт тилаб хайрлашдилар. Йигит ўзида йўқ шод: — Қизларини берса мендек йигитга беришади-да, — деб ғурурланиб қўярди. Уйдагиларнинг олдидан ўтганидан Гулининг елкасидан тоғ ағдарилгандек бўлди-ю, лекин негадир кўнгли ғаш эди. Холасининг насиҳатлари ҳар лаҳза ёдига тушаверди.

— Қизим ҳаёт деганлари жуда мураккаб. Йўлларинг доимо равон бўлавермаслиги мумкин. Ўнқир-чўнқирларга тушиб қолганингда ҳам сабр-тоқатли бўлишни асло унутма. Ақл-хушингни жамлаб, обдон ўйлаб иш тутгин. Ахир ёш бола эмассан. Бошингдан озми-кўпми аччиқ-чучукни ўтказдинг...

Шундай қилиб, икки севишган бир-бирига суяниб қолди. Улар бир кун кўришмасалар бир-бирини соғиниб қолишарди. Ўзаро келишиб олганларидек, ҳозирча бирга яшамасалар-да, аммо ўзларини янги келин-куёвлардек ҳис қилишарди. Гули ҳамон Сирғали туманидаги икки хонали уйида яшар, ҳурмат ва ишонч тариқасида севгилисига уйининг калитини бериб қўйганди.

Тошкент шаҳрининг энг гавжум бозорларидан бири бўлган Сирғали бозорида савдо-сотик қилиб, тирикчилик ўтказиб юрган Гули ўзига тўқ кун кечирарди. У ёлғиз яшаса-да, эртами-кечми турмуш қурганида керак бўлади, деб рўзғори учун ҳамма керакли нарсаларни олиб қўйганди.

У Ибодуллани автотранспорт вазирлигининг бўлимларидан бирида мутахассис бўлиб ишлашини ва ундан ташқари имкониятларидан келиб чиқиб бизнес билан ҳам шуғулланиб туришини биларди, холос. Буни фақат йигитнинг оғзидан эшитган. Ўзи эса негадир турар жойи, қариндошуруғлари тўғрисида ҳеч нарса демас, мабодо мавриди келиб гап очилиб қолса, дарров мавзуни бошқа ёққа буриб юборар эди. Шундай бўлса-да, Гули унга ишонар, ҳеч қандай шубҳа-гумонга бормасди. Бора-бора Ибодулла ундан ўзини тортадиган, камнамо бўлиб қолди. Қўнғироқ ҳам қилмай қўйди. Сабабини сўраса турли баҳоналарни рўкач қиларди.

Кунларнинг бирида у Гулига сим қоқиб, шаҳардаги 16-касалхона олдига келишини илтимос қилди.

— Тинчликми ишқилиб, — хавотирланди қиз. Сўнг ўзини тинчлантирди. Бирор зарур иши чиқиб қолгандир-да. Қиз турли ўйлар билан учрашув жойига шошилди. У эшикдан чиқиб, йўловчи машиналардан бирига ўтириши биланоқ, уни кузатиб турган Ибодулла фурсатни бой бермай уйга шошилди. Тезда уйга кириб, кўз остига олиб қўйган буюмларни катта сўмкага жойлай бошлади. Қўллари қалтирар, қизнинг ҳали-бери келмаслигини билсаям шошиларди. Японияда ишлаб чиқарилган видеомагнитофон, видео ва аудио кассеталар, дазмол, тилло тақинчоқлар, духи-дезодорантлар ва ҳатто беканинг кийим-кечакларини ҳам сўмкага жойлади. Шошганидан эшикни ҳам қулфлашни унутиб жуфтакни ростлади.

Учрашув жойида ошиғини қутавериб, тоқати тоқ бўлган қиз ҳеч нарсага тушунолмай, уйига қайтди. «Балки бирон иши чиқиб қолгандир. Давлат ишидаги одам», дея юпатди ўзини.

Эшикка калит солиши билан ўз-ўзидан очилиб кетди. Бундан ҳайратга тушган Гулининг вужудини титроқ қоплади. Ўзини қўлга олиб ичкарига кирди. Не кўз билан кўрсинки, хонадонида ҳамма нарса сочилиб ётарди. Атрофга разм солиб, уйини ўғри урганига амин бўлди. Унинг хўрлиги келиб йиғлаб юборди. Энди нима қилади? У ҳайрон бўлиб, деворга суянганича қотиб қолганди. «Кимнинг иши бу?.. Наҳотки, мен ишонган, ўша суйган Ибодулла... Шундай иш қилган бўлса?.. Нега? Қайси гуноҳим учун бундай қилиши мумкин? Эшик бузилмаган. Қулфдан очилган. Унда ҳам уй-

нинг калити бор эди...» Турли ўйлар гирдобидаги қизнинг пешонасидан совуқ тер куйиларди. Дераза ойналари ҳам бус-бутун. Бу ишни Ибодулладан бошқа одам қўймаган. Буниси аниқ. Гули ўзини қўлга олиб, уйига кирган одамни қўшнилар кўргандир деб ўйлаб, дарҳол сўраб-суришгирди. Унинг кўз олдида Ибодулла гавдаланаверар, худди унинг аҳволидан кулаётгандек эди.

Шу пат йўлак томондан кимдир чақиргандек бўлди. Қараса, қўшниси Хосият опа. Гули уни кўрибоқ йиғлаб юборди.

— Уйимни ўғри урди хола.

Хосият опа қизга нима дейишини, қандай юпатишини билмасди: — Синглим яхши иш бўлмабди, Аммо сизга бир гапни айтмасам бўлмайди. Бир соатча олдин Ибодуллани кўрдим. Катта сўмка кўтариб шошганча югуриб кетаётган эди. Кўриниши шубҳали эди. Бирон нарса дейишга ботинмадим.

Гулининг деярли барча қўшнилари Ибодулла билан муносабатларини яхши билишар эди. Уларни кўпинча бозордан бирга қайтаётганини кўришган. Шунинг учун бутун Хосият опа ёмон хаёлга бормаганди.

Бу гапларни эшитган шўрлик қиз ўзини қўярга жой тополмай қолди. Ҳам ёридан, ҳам молидан айрилганди. Унга алам қилгани йўқолган матоҳларидан кўра, ишонганини алдагани, қалбида авайлаган ҳисларини топтагани эди. Бу нафақат ўтрилик, балки таҳқирлаш, туйғуларини яксон қилиш эди. Ишончи поймол бўлган, не-не орзу-умидлари саробга айланган бечора ожиза дардини кимга айтишини ҳам билмай эзилганича қолди...

Ҳаётда шундай тоифадаги одамлар ҳам учраб тураркан. Аслида арзимас буюмлар ёки пуллар учун ор-номусини унутадиган, виждонсиз кимсалар сирасига кирувчи Ибодулла исми бу шахснинг яна қатор жиноятларга қўл урганлиги ҳам фош этилди. Унинг юзига фирибгарлик ниқобини кийиб олиб, ўнлаб фуқароларимизнинг мол-мулкларини талон-тарож қилиб, яшириниб юрганлиги ҳам тергов жараёнида тўла-тўқис очиб ташланди.

Жиноят оламининг хавфли иллатларидан саналмиш фирибгарликни ўзига касб қилиб олган Ибодулла 1999 йилнинг куз ойларида Тошкент вилоятининг Олмалик шаҳри-

да истиқомат қилувчи фуқаролар М. Қодиров ва М. Ҳрозовларга ўзини «Автотранспорт вазирлигининг масъул ходими» деб таништиради. Уларга қалбаки ҳужжатини кўрсатиб, ҳар иккисига ҳам биттадан «Дамас» автомашинасини кредитга олишида ёрдам беришини ваъда қилади. Уларнинг «ҳамир учидан патир» қабилда 330 минг сўмдан пулларини қуртдай санаб олади ва кўздан ғойиб бўлади.

Шу зайл бирин-кетин амалга ошиётган режаларининг ҳосилидан баҳра олган фирибгар уларга қаноат қилмай, навбатдаги иш устида бош қотиради. Аммо бу сафар Ибодулла бутунлай ўзгача усулни қўллашни ўзига маъқул кўради. Яъни Бўка шаҳрида яшовчи фуқаро О. Эргашевага укаси А. Эргашевни Корея давлатига ишга жўнатишга ёрдам беришини ваъда қилиб, унинг ишончига киради. О. Эргашевага ҳам ушбу соҳага тегишли қўлбола ҳужжатларни намоёйиш этиб, улардан 150 минг сўм пуллари ҳамда тиллю зирагини олади. Опа-ука билан Тошкент шаҳрида жойлашган Корея давлатининг элчихонаси олдида учрашишга кўндиради. Белгиланган жойга айтилган вақтда уч кун қатнаган солдадил опа-уканинг милицияга хабар қилмоқликдан бошқа чораси қолмайди.

Хуллас, ушбу жиноятчи устидан олиб борилган тергов ҳаракатлари жараёнида қаллобнинг жамики кирдикорлари, хийлаи-найранглари фош этилди. Бир бегуноҳ ожизанинг ишончини ер билан яксон этиб, орзу-умидларини чиппака чиқарган бу йигитни ким деб аташ мумкин. Қолаверса, бировнинг ризқ-насибасини туя қилиб, пул-маблағларини турли йўллар орқали эгаллаб олиб, маълум вақт роҳат-фароғатда ҳаёт кечирган фирибгар охир-оқибат темир панжара ортита равона бўлди. У ўз қилмишларидан балки пушаймондир. Виждон азоблари унга энди тинчлик бермаётган бўлса ажабмас... Лекин кейинги пушаймондан не фойда?!

ТОВЛАМАЧИДАН МАКТУБЛАР

Эрта тонг. Соат чамаси еттидан ошганди. Одатдагидек ишга отланаётган эдим. Машинамни ўт олдириб қўйиб, дарвозани очиш учун ички зулфларига қўл узатарканман, тирқишда турган қорозга кўзим тушди. Ҳайрон бўлиб уни қўлимга олдим. Юзига манзилим аниқ қилиб битилган конвертти очарканман, ҳаёлимдан бу кимдан келган экан, саҳар чо-

ғидан ташлаб кетишибди-я, деган ўйлар ўтди. Хатда нима ёзилгани мени жуда қизиқтириб қўйганди. Мактубни очиб, босма ҳарфларда батартиб ёзилган сатрларга кўз югуртирдим. Ўзига хос бу ҳуснихатда ҳарфлар аниқ-равшан акс этган бўлиб, ўқиш ҳам енгил эди. Аммо дастлабки қаториданоқ исмимни бирмунча ўзгартириб ва боз устига ноўрин қўшимча сўз қўшиб катта ҳарфлар билан ёзиб қўйилганига ажабландим. Чунки, шу ёшгача ҳеч ким бу тарзда мени атамаганди. Майли, балки бирор англашмовчиликдир-да, дея эътибор бермай ўқишда давом этдим.

Не кўз билан қарайки, ҳақоратомуз оҳангда битилган сатрлар юрагимга наштадек ботди. Ўқиганим сари ҳаяжоним ортиб, юрагимга ғулғула тушди. Миямга ҳар хил саволлар қуйилар, айна дамда ҳеч қайсисига жўяли жавоб беролмасдим. Сабаби, мактубдаги қалбни изтиробга солиб, киши нафсониятига тегувчи сўзлар вужудимга нинадек санчилиб оғриқ берарди. Бехос отилган маломат тошларининг зарби ҳар қандай одамни ҳам гангитиб қўяди.

Пешонамдан совуқ тер чиқиб, қўл-оёқларим титрай бошлади. Анчадан буён безовта қилмай қўйган юрагим санчгандай бўлди. Кўзларим ҳамон мактубнинг қайсидир жумласига қадалиб, нуқтадай қотиб турганини пайқадим. Энди бир оз кучимни жамлаб хатнинг давомини ўқидим. Сўнгги сатрларда яна қатор-қатор шартлар ёзиб қўйилганди. Мабодо уларни бажармасам, ҳаётимнинг фожеали тугаши аёвсиз тарзда қайд этилган. Бундан ташқари, нафақат менинг жоним уларнинг қўлидалиги, балки акс ҳолда оила-аъзоларимни ҳам тинч қўймасликлари мени гангитиб қўйди.

Тўғриси, хат муаллифи тилга олган ва бераҳмларча жазолаш тарзидаги огоҳлантиришлари қалбимни парчалаб ташлади. Миямда пайдо бўлган оғриқ азоб берар, бир дардим иккита бўлди. Шу ёшга кириб бирор нарсани ўқиб, бунчалик ларзага тушмаган ёки эзилиб адо бўлмагандим. Илгари мени бундай аҳволда кўрмаган хотиним кўрқиб кетди. Унга сирли хат ҳақида сўзлаб, унинг ҳам дилини вайрон қилдим. Эр-хотин тақдирга тан бериб, болаларимизга билдирмасдан чора изладик. Бу чигал жумбоқни ечолмай эзилиб юрдик. Дардимизни кимга айтишни билмаймиз. “Кимдан нажот олсак бўларкин?” дея, бош қотирамиз, мактубда айтилган огоҳлантиришлар кўз олдимдан ўтиб, оёқ-қўлимни боғлаб

қўяди. Чунки хатда, «агарда бировга оғиз очгудек бўлсангиз, айниқса, милиция ходимларига, у ҳолда ҳеч қандай сўроқсиз ер тишлатаман», деб катта ҳарфлар билан таъкидлаб қўйилган эди.

Шу зайл бир-биримизга термулиб ўзимиздан ўтганини ўзимиз билдик. Доимо елкадош, дилдош ва сирдош хотиним йиғлайвериб-йиғлайвериб эзилиб кетди. На еб-ичишимизда, на юриш-туришимизда ҳаловат бор. Худди борган сари қуриётган дарахтга ўхшаб қолдик. Тушларимга ҳам шу савдо кириб чиқарди. Ўйғониб кетиб тонггача ўша номард мактуб эгаси билан ҳаёлан гаплашиб чиқаман. Унга қарата ўзимча саволлар ёғдираман.

«Шундай мулдаонг бор экан, нега келиб ўзимга айтмайсан?! Истагингни талаб қилмайсан?!... Агарда бирор айбим бор бўлса, кел, ўзимни жазола! Ур! Ё калтакла! Нима қиласан, руҳимни синдириб, тириклайин кўмгандай қилдинг-ку ахир, номард!.. Оиламнинг нима гуноҳи бор? Тинч-хотиржам кечаётган ҳаётимизни остин-устин қилиб юбординг-ку, ахир! Қолаверса, ҳар қандай ножўя иш қилган тақдиримда ҳам чора қўллайдиган қонун бор. Сенинг бу товламачилигинг, талаб қилаётган пулларинг ҳеч ақлга сиймайди-ку!... Унга саволлар ёғдириб ва ундан жавоб кутиб вақт ўтганини ҳам билмай қоламан. Ҳеч нарсадан ҳеч нарса йўқ катта миқдордаги пулларни талаб қилаётган, бажармаган тақдиримда эса, ҳаётимга нуқта қўйилишини аёвсиз таъкидлаётган ушбу товламачининг ҳам юраги, оиласи, болачақаси бордир ахир. Уларнинг ҳам қалбида меҳр-муҳаббати мавжудми ёки шундай қабиҳ ўй-ниятлардан бўлак ҳеч нарсаси йўқмикан?! Наҳотки шундай тоифадаги кишилар ҳам орамизда бор бўлса, деб ўзимни-ўзим яна қийнайман...

Азизлар, бошимга тушган мазкур савдони у дунё-бу дунё ҳеч бир кимсага раво кўрмасдим. Бу имзосиз мактуб туфайли қанчалик азият чекканлигимизни эслаб, бугун сизга дилимни очиб турганим... Илоё, ҳар кимнинг хонадонига бундай таҳдидли хатлар эмас, фақат ва фақат эзгу дил изҳорлари битилган мактублар келсин. Ҳеч кимнинг тинч-осуда ҳаётига биров раҳна солмасин.

Юқорида эътиборингизга ҳавола этилган воқеа жиноят кўчасига кириб, товламачиликни касб қилиб олган қаллоб томонидан жабрланган бир юртдошимизнинг ҳикояси эди.

Ушбу жиноят иши билан танишиш жараёнида бевосита жиноятчи ҳамда у туфайли жабр кўрган бир нечта юртдошларимизнинг фикрларини ўргандик.

Дастлаб, ўз хаёлий ниятларини амалга ошириш мақсадида шундай жиноят ва ўта хавфли усулни топган Тўхтамурод (маълум сабабларга кўра исм-шарифлар ўзгартирилган) исмли шахс тўғрисида тўхталсак.

У шахримизда истиқомат қилган. Оилали. Тўрт нафар фарзанди бор. Олий маълумотли. Иқтидори ва имкониятларини кўпчилик каби осойишта тинч ҳаётта сарфлаб, ҳалол меҳнат қилиб, кун кечириш ўрнига жиноят кўчасини ўзига маъқул деб билган. У имзосиз мактублар орқали кўрқитиш йўли билан жабрланувчилардан жуда кўп миқдорда пул талаб қилиб, уларни оғир шароитта, изтиробга солиб қўйган. Оқибатда, ўзингиз шоҳиди бўлганингиздек, унинг мактубларини олган беайб кишилар оиласида тинчлик бузилган.

Товламачи ўзининг навбатдаги “ўлжасига” айланган Муҳиддин исмли фуқарога талаб қи тинган 30 минг АҚШ долларини белгиланган жойга келтириб қўйишни буюради. Аммо жабрланувчи хушёрлик қилиб, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларга мурожаат этади. Шундан сўнг, Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси тезкор ходимлари Миллий хавфсизлик хизмати ходимлари билан ҳамкорликда ишлаб чиқилган чора-тадбирлар натижасида жиноятчи пулларни келишилган жойдан олаётганида қўлга олинди.

Олиб борилган тергов ҳаракатлари жараёнида унинг ўндан ортиқ фуқароларга ана шундай мактублар йўлаганлиги аниқланди.

Шундай қилиб, жиноятчининг фаолиятига чек қўйилди. Товламачиликни касб қилиб олган бу шахснинг ўз қўли билан ёзган имзосиз мактублари ўзига жазо санкцияларини белгилашга хизмат қилди.

Фуқароларимиз ғайриқонуний ҳаракатта дуч келишлари биланоқ ёки уларни сезишлари баробарида, дарҳол ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларга мурожаат этсалар яхши бўлар эди. Қонуларимизга зид бўлган ва умуман, инсонлар ҳақ-ҳуқуқларини паймол этувчи ҳолатларга қарши биргаликда кураш олиб боришимиз лозим. Токи, биз юқорида ҳикоя қилган товламачиликни ўзига касб қилиб олиб, бир неча бегуноҳ кишиларнинг қалбини изтиробга тўлдириб, сало-

матлигига, тинч-осойишта турмушга рахна солиб, бунинг ортидан мўмайгина даромат ортириб олишни кўзлаган пасткаш кимсалар қабих ниятларини амалга оширолмасинлар.

УДДАБУРОН ТАДБИРКОРЛАР

(ёхуд ўғриларнинг қил устидаги ҳаёти ҳақида)

Маълум вақт “у ёқда” заҳ бетоннинг азобларини бошидан кечириб қайтган Талъат озодликка чиққач, эгри кучадан юрмасликка қарор қилди. У ўша кезларда ёшлик қилиб, ўйламасдан босган қадами оқибатида ўтказган қора кунларини яна такрорланмаслиги учун ҳалол меҳнат билан кун кечиришга асдойдил бел боғлади.

Шаҳар кўчаларининг биридан кетаётиб, қаришисида тасодифан учраб қолган эски “қадрдон”ларини учратмагани маъқул эди. Талъат улардан ўзини олиб қочишга ҳаракат қилдию, аммо Игорь деганлари аллақачон уни пайқаган эди.

— О, неча йиллар ўтиб, қанча сувлар оқиб кетди-я, оғайни. Буни қараки, тақдири-азал бизни яна учрашгирди, — дея сўз бошлади Игорь. Унинг феъл-атвори, нимага шаъма қилаётгани Талъатга аён эди. Аммо у ҳаётини бошқатдан бошлашга қатъий қарор қилганлигидан эски биродарларини кўришни ҳам истамасди. Чунки айнан шуларга кўшилиб, қинғир йўлга кирганидан пушаймон қиларди. Саёқ юриб, таёқ еди. Бу таёқларга бадани дош берди-ю, виждон азобига чидай олмади. Игорнинг илмоқли гаплари унинг вужудини зирқиратди.

— Тўғри, Игорь бу учрашувимиз шунчаки тасодифий ҳолат, холос. Кечирасан-у, бундан буён биз худди бегоналардек ўз йўлимизда кетганимиз дуруст, — лаблари титраб сўзларди Талъат. — Негаки, энди кўзларим очилган, у ёқда оққан-тўккан кўз ёшларим нафақат юзимни, балки қалб губорини ҳам ювиб юборган.

Бундай гапларни айтишга авваллари ҳадди сизмаган. Ортга йўл йўқ. Аниқки, Талъатнинг бу сўзлари Игорнинг гашини келтирди.

— Эй, оғайни, нималар деяпсан, ўзи, ҳеч нарсадан-ҳеч нарса йўқ. Турмада ўтказган қора кунларининг нега рўкач қилаяпсан? Манавилар керак бўлса сандан ҳам кўпроқ ўтириб чиқишган, — ёнида турган шериклари Уйғун билан Илғизларнинг елкаларига қоқиб қўйди у.

Сендан бу гапларни кутмагандим. Биз сен билан бир масала юзасидан маслаҳатлашмоқчи эдик, холос, — вазминлик билан давом этди Игорь. — Ҳозир биз савдо-сотиқ ишлари билан шуғулланаяпмиз. Ҳар ҳолда топишимиз ёмон эмас. Агар хоҳласанг сафимизга қўшилишинг мумкин.

Игорь ўзларининг ишлари ва даромадлари тўғрисида сўзлади. Талъатга, «сен фақат тайёр молларни сотишда ёрдам берасан, холос» деди.

Уларнинг бу “бизнеси” асосан, турли русумдаги телевизор, магнитофон, видеомагнитофонлар, турли хил кийим-кечаклар ва умуман, ҳар хил уй-рўзгор буюмлари сотишдан иборат. Аммо Талъат собиқ ошнасининг бундай буюмларни қаёқдан олишини дарҳол фаҳмлади.

— Гапни кўп чигаллаштирмасдан дангалига ўтсангчи, Игорь. Ёш боламасман-ку, ахир. Ундан кўра ўша молларнинг барини ўғирлаб келаяпмиз, сан бўлсанг “клиент” топишимизга кўмаклаш, десангчи, — деди Талъат. У Игорнинг жавобини ҳам кутмай, мен ҳозир келаман, носвой олиб келай. — деди-ю, ер ости йўлаги орқали метрога тушди. У бекатда поезд келишини бетоқатлик билан кутар экан ҳаёлини “милицияга хабар берсаммикан ёки ҳеч кимга ломим демаганим маъқулми?” деган ўй банд этганди. Асаблари таранглашганидан ўзини қўярга жой тополмас, у ёқдан-бу ёққа бориб келарди.

Бекат йўловчилар билан гавжум. Шу онда навбатчиликда хизматларини ўтаётган милиция ходимларига кўзи тушган Талъат бироз дадилланди. Агарда «қадрдон»лари ортидан келиб қолишса, бирдан бир умиди милиция ходимларидан. Талъат бир тўхтамга келиб, бўлиб ўтган воқеа тўғрисида милиция ходимларига сўзлаб беришга қарор қилди.

Бу каби вазиятларда масалани чуқурроқ таҳлил қилиш лозимлигини яхши билган ходимлар ҳаяжондан пешонасидан тер қуйилиб келаётган йигитнинг гапларини диққат билан тингладилар. Кейин икки ходим Талъат таърифлаган шахслар турган жойга югурди. Афсуски, Игорь ва унинг шериклари ғойиб бўлишган эди.

Метрополитенни қўриқлаш ички ишлар бошқармасининг тезкор вакиллари—милиция майори Алишер Файзиев ва милиция лейтенанти Алишер Шермуҳаммедовлар Игорь бошлиқ гуруҳнинг фаолиятини текширишга киришди. Даст-

лабки суриштирувларданоқ, худди Талъат айтганидек, ушбу гуруҳ аъзолари фуқаролар хонадонларига турли йўллар орқали кириб, пулга арзийдиган нимаики қўлларига илинса ўғирлаб, бозорда пуллар экан. Ўғирлар қайси хонадонга кирмасин, аввало, эшик қўнғироғини текшириб кўрган. Режаларини кундуз куни амалга оширган. Бу пайтларда аксарият хонадон эгалари ишда бўлишган. Ҳар хил калитлар ёрдамида истаган хонадонига кира олган. “Уддабурон” олғирлар ўлжаларини қўлга киритишгач, “инсоф қилиб”, эшикни яна қўлфлаб кетишган.

Тезкор вакиллар ушбу жиноий тўданинг Мирзо Улугбек тумани, Пушкин кўчасида жойлашган 79-уйнинг хонадонларидан бирида содир этилган ўғирликдан сўнг изига тушишди.

Улар мазкур хонадондан “Самсунг” русумли телевизор ва магнитофон ҳамда турли хил кийим-кечакларни ўмаришади. Изқуварлар калаванинг учини топи. Қарийб бир ҳафта давомида олиб борилган суриштирув ва текширувлар натижасида тўда аъзоларидан бири, Илгиз истиқомат қиладиган уй аниқланди. Шаҳримизнинг Бектемир туманида жойлашган бу хонадонда гуруҳ аъзолари тез-тез йиғилиб турадиган маскан экан. Игорь бошчилигида улар навбатдаги режани тузиб, қўлга киритилган ўлжалар шу ерда тақсимланар экан.

Куппа-кундуз куни узлуксиз тарзда юк ортган машиналарнинг серқатнов бўлиб қолгани ҳеч кимни қизиқтирмаганлиги кишини ажаблантиради. Кўни-қўшнилар, маҳалла аҳли кириб-чиқаётган машиналарга мутлақо бефарқлик билан қарашган.

Илгизнинг онаси ҳам ўғлининг бу буюмларни қасқдан олиб келаётганини суриштириш у ёқда турсин, ҳатто унинг аҳён-аҳёнда гиёҳванд моддаси қабул қилиб турганидан беҳабар бўлган.

Аниқ кун белгиланиб, Илгизнинг уйи назоратга олинди. Кутилганидек, келган юк машиналаридан Уйғун тушди-да, ҳайдовчига пул узатди ва атрофни зимдан кузатганича дарвозага яқин борди. Эҳтиёткорлик билан эшикни тақиллатди. Негадир ичкаридан жавоб бўлмади. Уйғун асабийлаша бошлади. Чунки у Мирзо Улугбек тумани, “Измайлова” кўчасидаги хонадонларнинг биридан ўмарилган

қимматбаҳо гилам ва кир ювиш машинасини сотиб олиш учун мижоз топиб келган эди. Уйғун бетоқат бўлиб, энди ортига қайтмоқчи бўлаётганида ички ишлар ходимлари томонидан қўлга олинди.

Илгизнинг уйини уч кун кузатишди. Тезкор гуруҳнинг қолган аъзолари ҳам шу ерга етиб келишди. Ниҳоят, тўртинчи кун эрта тонгда Илгиз пайдо бўлди. У нимадандир безовта, кўтариб олган катта сўмкасини гоҳ бу елкасига, гоҳ у елкасига олар эди. Дарвозага калитини солишга чоғланган Илгиз кутилмаганда пайдо бўлган ички ишлар ходимларига қаршилиқ кўрсатмади.

Орадан кўп ўтмай, жиноий тўданинг раҳнамоси Игорь қўлга оlinиб, уларнинг қилмишлари фош этилди. У шериклар қ Илгиз ва Уйғунлар билан яна қамоққа олинди. Уларнинг этагидан тутиб, ушбу қалтис “ҳунар”ни ўрганишга аҳд қилган икки-уч нафар шогирдлар қилмишига яраша жазо олдилар.

БОСҚИНЧИ БОЛАЛАР

Кўчанинг ёқасида савлат тўкиб турган дарахтларнинг соясида ҳар доимгидек сигарета тутатиб, вақтларини чоқ ўтказишга ўрганган улфатларнинг бугун негадир кайфиятлари йўқ. Ариқ атрофида чордана қуриб олганларича тип-тиниқ сувнинг жилоланиб оқаётганига маҳлиё бўлиб ўтирган учовлон шу дамда шериклари Алексейни кутарди. Ҳеч қачон бирон жойга кеч қолишга одатланмаган Алексейни ўртоқлари чамаси уч соатдан буён бетоқат кутарди. Боиси бугунги йигин учун сарфланадиган харажатларни у зиммасига олганди.

Оғайнилари ҳузурига қош қорайганида етиб келган Алексей пул тополмаганини яширди. Аммо бундан ҳеч қандай фойда чиқмаслигини ўзи биларди. Шунинг учун ҳам кун бўйи сарсон бўлгани, лекин ҳаракатлари натижасиз тугаганини тан олди. Унинг гапларига қулоқ тутиб турган йигитлардан бири жиғибийрон бўлиб: — Куп-қуруқ келишини кўнглим сезганди-я, — деб у ёқдан-бу ёққа бетоқат юра бошлади.

— Нега дарров жаҳл қилаяпсан Артём? Нима ўзинг шу ҳолатга тушмаганмисан?... Ундан кўра кел, биргалашиб бирон чорасини топайлик. Зора, иложи топилиб қолса... — Ерга

термулганича лом-мим демай турган Алексейнинг ёнини олди Равиль. Аввал ҳам судланган шу йигитдан ҳар доим жўяли фикр чиқишини ҳаммалари яхши билишарди. Шундай қилиб, тўртовлон ўзаро кенгашиб, анча вақтдан буён ўзларига яқин бўлиб қолган қизнинг туғилган кунига совға ҳамда у-бу харид қилишга пул топишни ўйлаб қолишди. Ҳар ким ўз билганича миясига келган фикрни ўртага ташлади. Бу гал ҳам ўз ишига пухта Равиль ушбу тигиз дақиқаларда муаммони ҳал қиладиган режа топди.

— Йигитлар гапнинг очиги, сизларни билмайман-у, аммо мен имкони борича яхши еб-ичишга, тузуккина кийиниб юришга одатланганман. Бу каби туғилган кунларга ҳам муносиб совға-саломлар билан бориш кераклигига фаҳмим етади. Бугун ҳам обрўйимизга муносиб иш тутишимиз зарур. Ҳозир эса, вақтимизни бекорга ўтказмасдан бирор чорасини топайлик. Хўш, қани пулни қаёқдан оламиз?.. — ўртага савол ташлади у. — Ҳамма жим. Демак, менда таклиф бор.

— Қаловини топсанг, қор ҳам ёнар экан. Гап бундай омадимиз чошиб қолса, тузуккина соққа қилиб олса бўладиган бир иш бор. Диққат билан эшитиб, яхшилаб тушуниб олинглар. Хуллас, гап бундай...

Уч киши шу ердан қўзғалмайди. Биттамыз йўлга чиқиб, йўловчи машиналардан бирини тўхтатамиз. Мабодо, ҳайдовчи ёлғиз, машинаси янги бўлса, ўшани мўлжалга оламиз. У ёғини ўзинглар яхши тушунасизлар. Ҳайдовчига бирор манзилга элтиб қўйишини илтимос қиламизда, маълум жойга етганда асл муддаога ўтамиз. Лекин айтиб қўяй, ҳар доимгидай буйруғимга итоат этасизлар. Чунки бугунги режа аввалгиларидан кўра анчагина мураккаб ва хавфли. Билиб бўлмайди, агарда машина эгаси қаршилиқ кўрсатгудек бўлса, куч ишлатишимизга тўғри келади. Ахир «мол аччиғи-жон аччиғи» дейдилар. Энг муҳими, ақл билан, шошмасдан ҳаракат қилишимиз лозим. Режамиз силлиққина якун топса, ошиғимиз олчи бўлди деб ҳисоблайверинглар.

Учовлон Равилнинг гапларига диққат билан қулоқ тутишди. Кўринишларидан баъманигина бу ўспиринлар бирон жойда ўқимас ёки ишламасди. Бирон касб-ҳунар ўрганишни ҳаёлларига ҳам келтиришмасди. Уларнинг ичида энг ёши Александр бўлиб, еттинчи синфни аранг битирган, мактабга қатнашни аллақачон йиғиштириб қўйган.

Чор атрофга қоронғу тушди. Режа муаллифи ва ташиклотчиси Равиль машина тўхтатиш учун ана шу кичкинтой Александрни маъқул топди.

Йўлда оқ рангли «Тико» кўринди. Болакайни қўл кўтарганини кўриб ҳайдовчи машинани тўхтатди. Александрнинг шериклари келиб машинага чиқдилар. «Тико» шахримизнинг Юнусобод тумани, 18-мавзеси томон йўл олди. Айтилган манзилга яқин қолганда, йўловчилардан бири ҳайдовчидан машинани қоронғу кўчага буришини сўради. Аммо бирозгина юрар-юрмас, унга шу жойда тўхтатиб юборишни илтимос қилди. Машина тўхташи билан тўртовлон оч бўрилардек ҳайдовчига ташланишди. Кутилмаган ҳужумдан довдираб қолган машина эгаси уларга ҳеч қандай қаршилик кўрсатолмади. Босқинчилар уни аямасдан калтаклаб, оёқ-қўлларини боғлаб, йўл четига ташлаб, машинани олиб кетдилар. Кучли зарбалардан оғир тан жароҳати олган жабрланувчи кимсасиз жойда қолди.

Овлари ўйлаганларидан ҳам бароридан келган босқинчилар ўлжага айланган тойчоқда шамол каби учиб боришарди. Энди уларнинг назарида қуруғига боғлиқ бўлган жамики муаммолар ўз ечимини топгандек эди.

Кийим-бошлари, юз-кўзлари қонга беланган жабрланувчи қўл-оёғини бир амаллаб ечиб, қўнғироқ қилиб воқеадан милицияни хабардор қилди.

Воқеа жойига Юнусобод тумани ички ишлар бўлими навбатчилик қисмидан бир гуруҳ ходимлар зудлик билан етиб келишди. Тезкор-тергов гуруҳ аъзолари жиноятчиларни аниқлаб, уларни топиш учун чора-тадбирлар кўришга киришдилар. Жабрланувчига шошилишча тиббий ёрдам кўрсатилди.

Шаҳримизнинг Юнусобод тумани ҳудудида юз берган мазкур босқинчилик жинояти осойишталик посбонларининг саъй-ҳаракатлари туфайли қарийб бир соат ичида очилди.

Жиноий гуруҳ аъзолари — Чилонзор туманида истиқомат қилувчи А.Равиль, Ж.Артём, К.Алексий ҳамда Р.Александрлар қилмишларига муносиб қонуний жазо олишди.

Мустақил ҳаёт оstonасида турган тўрт нафар ўспирин томонидан содир этилган жиноятнинг қисқача тафсилоти шундай. Афсуски, улар сингари турли хилдаги қўнғир иш-

ларга қўл ураётган айрим фуқароларимиз жамият раўнақи-га раҳна солмоқдалар. Бир нарса аёнки, жиноятчи ҳар доим жазосини олиши аниқ.

ҚОТИЛ «МЕҲМОН»ЛАР

Меҳмонларини кузатиб қайтган Зулфия бироз дам олиш ниятида телевизор қаршисига ўтирди. Ҳали қиладиган ишлари кўп. Дастурхон йиғиштирилмаган. Қаттиқ чарчаганидан кўзлари юмилиб кетяпти. Меҳмон кутишининг ўзи бўлмайди. Ҳар ҳолда ул-бул егулик ҳозирлаш лозим. Бу эса уй бекасидан меҳнат талаб этади. Боз устига Зулфия уйида ёлғиз бўлса, барча юмушларни қилиб улгурди. Тижорат иши билан Россияга кетган турмуш ўртоғи ҳали-вери қайтмайди. У юмшоқ ўриндикда телевизорга термулиб ўтирган куйи уйкуга кетди... Тун қоронғуси, ҳамма уйқуда... Сукунатни йўлдан онда-сонда ўтиб бораётган машиналарнинг овози бузиб турарди.

Атрофда қад кўтарган кўп-қаватли уйлар деразаларида чироқлар сийраклашиб қолган. Зулфия ётоқхонасига боришга эриниб, меҳмонхонада ухлаб қолди.

...Соат миллари тунги уч яримни кўрсатиб турарди. Зулфия яшайдиган уй яқинига бир такси келиб тўхтаб, ундан 25-27 ёшлар чамасидаги икки йигит тушди. Улар бироз гаплашиб туришгач, ёғоч ўриндиққа келиб ўтириб, сигарета тугатишди.

— Қизиқ ҳанузгача меҳмонлар кетишмаганга ўхшайдику Ойбек? — дея чироғи ёниқ дераза томонга ишора қилди Икром.

— Ўтиришгандир-да ялло қилишиб, биласан-ку, аёлларнинг гаплари тугамайди. Ўзинг кўрдинг уларнинг қандай қувноқликларини. Бир-бирларига навбат бермай гаплашаётгандир.

— Бир ҳисобда айб ўзимизда шошиб кетвормаганимизда ҳозир биз ҳам улар билан ўтирган бўлармидик, — дея кинояли жилмайиб қўйди Икром.

— Балки, деганинг нимаси?!... Ўзини Гуля деб таниш-тирган қиз билан роса топишиб улгургандим-да, аттанг. Сен ҳамма нарсани белига тепдинг. Яхшигина тил топишиб қол-

гандик... Кетамизга тушиб қолганинг чакки бўлди-да, оғайни, — деб дўнғиллади Ойбек.

— Энди нима бўлса-бўлди. Маишат қилиш қочмас. Аввал асл мақсадимизга эришиб олайлик. Кейин... Ундан кўра вақтни ўтказмай тезроқ ишга киришайлик.

Икковлон ичкарига йўл олишди. Зулфиянинг уйи биринчи қаватда эди. Хонадон соҳибаси эшик қўнғирогининг жиринглашидан уйғонди. — Ким экан бу, ярим кечада? Ёки меҳмонлардан биронтасимикин?..

Зулфия иккиланибгина эшик яқинига келди ва эҳтиёт шарт эшикнинг кўзчаси орқали ташқарига қаради. Ҳеч ким кўринмагач, «Ким у», деб сўради.

— Бу мен, Икромжонман. Биз Ойбек билан яна қайтиб келдик.

Таниш овоздан кейин хотиржам тортиб, ҳаяжони бироз босилган Зулфия эшикни очди.

— Ҳа, тинчликми? Бекободга жўнаб кетолмадингларми?... Сизларга бугунча қолаверинглар бизникида, десам кўнмадинглар. Кеч бўлишига қарамай йўлга тушдинглар, — дея Зулфия уларни ичкарига таклиф этди.

Икром Зулфиянинг опасини ўғли. У Бекобод шаҳрида яшайди. Ойбек эса Олмалиқда истиқомат қилади. Бу оғайниларнинг иккаласи ҳам Тошкент вилоятидаги футбол жамоаларидан бирида тўп сурарди. Шу кунларда улар мусобақалар олдидан ўтказилаётган танлов босқичларида иштирок этиш мақсадида пойтахтга келишган. Бугун Икром оғайиниси Ойбекни олиб, Зулфияларникига меҳмонга борган эди. Улар келишганларида Зулфия ўзининг тўрт нафар дугонаси билан чақчақлашиб ўтирган экан. Йигитлар даврага қўшилишди. Суҳбат энди қизиганда эса, Икром кетамиз деб туриб олди. Қизлар билан хайрлашиб, чиқиб кетдилар. Аммо улар шу 22-мавзедан узоққа бормай, 2-3 соат вақтни кўчада ўтказишди. Кейин эса, йўловчи машинага ўтириб, яна орт-ларига қайтиб келишди.

Зулфия бемаҳалда қайтиб келган меҳмонларга чой дамлаш учун ошхонага йўл олди. Шу дамда йигитлар аввалдан тузган қалгис режаларини амалга оширишга киришдилар. Бири ошхона томон борди ва чойнакни сувга тўлдираётган уй бекасининг бўйнига чаққонлик билан арқон солиб, уни бўға бошлади. Кутилмаганда бўйнига солинган арқон ва бақувват

қўллар чангалидан чиқишга ожиз бўлган хонадон эгаси полга йиқилди. Осонгина мақсадларига етган «меҳмон»лар хонадонни бир пасда остин-устун қилиб ташладилар. Қўлларига илинган тилла тақинчоқлар ҳамда яна бир неча хил кийим-кечакларни сумкаларига жойлаб, жуфтакни ростладилар.

Акмал Икромов тумани Ички ишлар бўлимининг навбатчилик қисмига 22-мавзеда жойлашган ушбу хонадонда содир этилган қотиллик жинояти тўғрисида шошилиш хабар берилди. Воқеа жойида ҳозир бўлган тезкор-тергов гуруҳ ходимларининг олдида ушбу мудҳиш жиноятни очиш вазифаси турарди. Номатлум шахслар томонидан амалга оширилган хунрезлик ҳар қандай киши қалбини изтиробга соларди.

Туман ИИБ бошлиғи ўринбосари, милиция подполковниги Ўткир Ханжаров бошчилигидаги изқуварлар қидирув ишларини бошлади. Фожеа юз берган хонадонда шубҳали буюм ёки бирон бир из ҳам қолдирилмаган эди. Фақатгина деразалар очиқ эди, бу жиноятчилар томонидан ўйланган бир ҳийла эди. Чунки улар ўзларига шубҳа уйғотмаслик мақсадида деразаларни очиб кетишган. Гўёки, кимдир эшик орқали эмас, балки деразадан кириб, уй соҳибасига ҳамла қилгандек. Мабодо шубҳа остига олиб, сўроқ қилишганида, биз ҳақиқатдан ҳам уйда бўлганмиз. Лекин мана шу қизлар гувоҳ. Биз ҳаммадан олдин кетганмиз деб жавоб беришни кўзлагандилар. Хуллас, мазкур қотиллик жинояти анчагина жумбоқ эди.

Туман ИИБ жиноят қидирув ходимлари қўни-қўшнилар билан суҳбатлашиб кўрдилар. Улар ҳам ўша куни кечқурун Зулфиянинг хонадонига меҳмонлар йиғилишганини таъкидлашди. Марҳуманинг дугоналари ички ишлар ходимларига билганларини рўй-рост айтишди. Энди эса фақат Икром билан Ойбек исмли ўша йигитларни топиш ва уларни ҳам сўроқ қилиш қолган эди.

Жиноят қидирув бўлимининг катта тезкор вакили, милиция майори Равшан Исломов ва бошқа ходимлар шаҳарда суриштирув-қидирув ишларини давом эттирдилар. Милиция подполковниги Шухрат Аҳмедов ва милиция капитани Абдор Иброҳимовлар Бекобод шаҳрига йўл олишди. Аммо йигитлар Бекободдан топилмагач, изқуварлар тўппа-тўғри Олмалиққа жўнадилар. Бу ерда шаҳар жиноят қидирув ходим-

лари билан ҳамкорликда қидирув-суриштирув ишлари давом эттирилди. Бундай ишлар билан кўп бор тўқнаш келган милиция ходимлари калаванинг учини топишга муваффақ бўлдилар. Олмалиқ шаҳридаги хонадонларнинг бирида бамайлихотир ширин суҳбат қуриб ўтирган бу икки «шов-воз» кутилмаганда пайдо бўлган ички ишлар ходимларини кўриб, саросимага тушиб қолишди. Лекин шу дамда ўзини қандай тутишни яхши билган «уддабурон» Икром артистдек ролга кириб, қариндоши Зулфиянинг ўлими тўғрисида эшитиб, ҳўнграб йиғлай бошлади. Аммо бу ҳаракатлардан ҳеч қандай фойда чиқмади. Шундай қилиб, энди бор ҳақиқатни беркитган билан ҳеч нарсани ўзгартириб бўлмаслигини англаб етган йигитлар айбларини бўйнига олишди. Улар милиция ходимлари ҳамроҳлигида пойтахтга олиб келинди. Шубҳа ва гумонлар ўз тасдиғини топди. Мудҳиш жиноят уч кун ичида очилди. Жиноятчилардан марҳумага тегишли далилий ашёлар, ҳатто хорижда ишлаб чиқарилган Икромга «ярашиб» турган кийимлар ҳам ўша куни кечаси олиб кетилгани исботланди.

Жиноятчилар қилмишларига яраша жазосини оладилар. Буюмлар, мол-мулкларни деб, ҳатто ўз қариндошининг ҳаётига зомин бўлган Икром ва унинг ҳамтовоғи Ойбек энди қилган ишидан пушаймон. Шайтон сувидан маст бўлиб, кўзига ҳеч нарса кўринмаган бу икки йигитнинг пешоналарига «қотил» деган тамға бир умр ёзилиб қолди.

САРОБГА АЙЛАНГАН ОРЗУЛАР

Куйидаги воқеа «Қувасой воқеа» МЧЖнинг «Омад қувончи» телелоторейаси ташкилотчилари ҳақида. Улар кўпчиликнинг ишончини поймол қилиб, аввалига бениҳоят шодлантирган ва маълум муддат ўтгач, ҳар бирининг бошига турлича ташвиш солган, сарсону саргардон этган. Бу виждонини йўқотган кимсаларнинг қинғирликлари оқибатида жабрланган юртдошларимизнинг сарсонликларини айтиб адо қилиб бўлмайди. Истагимиз шуки, бу каби ҳолатларнинг яна такрорланмаслиги, ҳеч бир инсоннинг қўнгли озор чекмаслиги учун авваламбор ҳар нарсадан огоҳ бўлмоғимиз даркор. Ушбу воқеани эса, жабрланувчи, Фарғона вилоятининг Учкўприк тумани, М. Деҳқонов номи жамоа хўжа-

лигида истиқомат қилувчи Урманжон ака Мирзақуловнинг ўзи ҳикоя қилиб берди. 2002 йилнинг эрта баҳорида Қўқон шаҳридаги янги бозордан ул-бул харид қилиб бўлгач, яхши ният қилиб, уч дона лоторея сотиб олдим. Ҳа, бу телевизор орқали ҳар ҳафтада бериладиган «Омад қувончи» телелотореяси эди. Юракка яқин турсин дея, уни кўйлагимнинг кўкрак чўнтагига солдим-да, уйга келдим. Бу ҳақда ҳозирча ҳеч кимга айтмадим. Сир тутдим. Сабаби шу пайтгача бирон марта омадим кулиб боқмаган, ҳеч қайси лотореядан ютмагандим. Бахтимга ҳатто номигагина бўлса ҳам на бир сўм ёки на биронта буюм ютуғи соҳибига айланиб қувонмагандим. Уйдагиларимга «сюрприз» қилишни дилимга тугиб, интиқлик билан ўйин кунини кутдим. Хаёлимда худди бошимга бахт куши қўнадиганга ўхшаб, бундан ич-ичимдан мағрурланиб юардим. Ҳаттоки икки марта тушимда катта-катта нарсаларни ютиб, ўнгимдаям мендан шод одам йўқдек қувонардим. Охири чидамадим. Кўнглимдаги бу ҳислар тўғрисида хотинимга гапирдим. У бўлса жилмайганича, «Эй, даси-ий, қани эди шундай бўлганида. Ахир биргина рўзгоримиз учун қанча нарса сотиб олишимиз керак. Булардан ташқари. . .» — Бўлди-бўлди етар, онаси. Мана кўрасан, барибир кўнглим ниманидир сезаяпти. Ҳали қувонганимиздан бошимиз осмонга етади, — дедим ишонч билан.

Хуллас, оиламиз аъзолари билан ойнаи-жаҳон қарши-сида жамулжам бўлиб, «Омад қувончи» телелотореяси ўйинининг бошланишини кутдик. Сиз, воқеанинг буёғини эшитинг. Сизларга ёлғон, аммо менга чин ўйин давом этаркан, бирин-кетин қўлимдаги чиптанинг рақамлари бошловчи тилида янграй бошлади. Ҳаяжон ва севинчдан терлаб-пишиб кетдим. Кўз ёшларим рўмолчамни жиққа ҳўл қилиб юборди. Шу онда болаларимга қараб, «Мана айтувдим-ку ютамыз деб. Яхши ният — ярим давлат, деганлари шу-да ахир», дея такрор-такрор гапирдим. Дарров болаларимдан бирини яқин-атрофда турадиган қариндошларга хабар беришга жўнатдим. Ўзим яримта олиб келишга чопдим. Бир зумда уйимиз одамларга тўлиб кетди. Ҳатто узоқларда яшайдиган уруғларимиз ҳам етиб келиб, бизни ютуқ билан табриклашдилар. Оғанини, қадрдонларимнинг шунчалик кўплигини ҳам ўша куни яна бир бор ҳис қилдим. Барчаси менинг қувончимга шерик бўлиб, омад билан қутлардилар. Э, дарвоқе, ўзим билан

Ўзим бўлиб нима ютганимни ҳам айтишни унутибман-ку. Ўша мени ва оила-аъзоларимни бениҳоят сукунтирган, ўз оғушида маълум муддат маст кишилардек сархуш қилиб қўйган бахтли лоторея «Тико» русумли машинани ҳада этган эди. Ҳа, осмондан тушган ушбу совгадан аввалига довдираб қолдим. Ишонишни ҳам, ишонмасликни ҳам билмай шошардим. Ана шундай ички кечинмаларимни саронжом қилиб улгурмай, Тошкентга йўл олдим. Менга ўғлим ва бир қариндошимиз ҳамроҳ бўлиб, бизга қувонч ва омад келтирган «Омад қувончи» телелотореясининг манзилига — Мирзо Улутбек туманидаги Устабоев кўчасида жойлашган «Қувасой воқеа» МЧЖни бир амаллаб топиб келдик. Маҳалла ичида шинамгина шаклда қад кўтариб турган бинонинг атрофида тумонат одам. Ҳамма ўзи билан ўзи овора. Кўм-кўк ранга бўялган каттакон темир дарвозаси шу ерда ҳозир бўлгангимиздан буён тўрт соат ўтган вақт оралиғида бир марта ҳам очилмади. Бу ҳолат мени ажаблантирди. Хаёлимдан, «балки бугун уларнинг қабул куни эмасдир», деган фикр ўтди. Аммо йиғилганларнинг гапларига секин кулоқ тутиб, вазиятга тушуниб етдим. Қисқаси номаълум сабабларга кўра мазкур ташкилотнинг ходимлари ташриф буюрган кишиларни кутиб олиш ёки лоақал гапларига кулоқ солиш ўрнига ўзларини олиб қочаётган экан. Юрагим ноҳуш нарсани сезиб увишди. Бу ерга келганимизнинг тўртинчи куни туш маҳалдан кейингина менга ичкарига кириш насиб этди. Тўғрироғи ўзим салгина қишлоқча чапанилик қилиб, йўлимни тўссаларда, бошлиқларининг ҳузурига киришга аҳд қилдим. «Ҳар ҳолда мақсадимга эришарман энди», деган илинжда салом-алиқдан сўнг сўз бошладим. Қаёққадир шошаётган одам сингари типирчилаб ўтирган ҳалиги киши ноилжонликдан гапларимни тинглади-да, бир қоғозга нималарнидир ёзиб, қўлимга тутқазди ва сохтагина илтифот билан мени кузатишга ошиқди. Аммо у ёзиб берган қоғозга дарров кўз югуртириб чиқдим. Ҳақиқатдан ҳам 63-тиражнинг 1-турида 0712777 номерли телелотореямга «Тико» русумли автомобил ютганлигим қайд этилган бўлиб, бир ҳафтадан сўнг келиб олиб кетишим мумкинлиги таъкидланган эди. Демак, ўша куни ишим амалга ошаркан деб ўйлаб, кўчага чиқдим. Ҳавонинг қизиганидан кўча четидаги дарахлар тагида жонларини сақлаб, кутиб ўтирган ҳалиги

одамлар мени қўрганлари заҳоти югуриб келишди. Бир-бирларига навбат бермасдан менга саволларни ёғдира кетдилар. Чунки уларнинг ҳар бири ичкарига бир неча мароғалаб қирган бўлсалар-да, ҳаммаларининг қулоқларига «лағмон идиб» юборганлар. «Ҳисоб-китоб бошланиб қолди, кейинроқ келинг», «Бизда ҳозирча пул масаласи қийинроқ бўлиб турибди. Бироз вақт ўтгач, ютуқларни эгаларига топшира бошлаймиз», «Ютиб олдим» деб қўтариб юрган лотореяларингизни биз обдон текшириб қўришимиз керак» каби турлитуман, узуқ-юлиқ ваъдаларни рўкач қилиб, ютуқ соҳибига айланиб, хурсанд бўлиб келган фуқароларни қўйниларини пуч ёнғоққа тўлдириб, жўнатаверган эканлар. Бу сингари гапларни эшитавериб очиги менинг ҳам ҳафсалам пир бўла бошлади. «Тошкентга етиб бориб, Худо берган машинани қабул қилиб олибоқ, оптимизмга қайтамыз», дея ўйлагандик. Афсус режаларимиз пучга чиқди. Мусофир шаҳарда яна бир ҳафта қолиб кетадиган бўлдик. Аммо начора, ахир қишлоқда бизни «Тико» миниб келади деб, болаларим, яқинларим, умуман, ёру дўстларим кутиб турибдилар. Қолаверса, ҳа деб бориб, келаверишнинг ҳам ўзи бўлмайди. Шундай қилиб, қийналсак ҳам, овораю-сарсон бўлсакда ютуқни қўлга киритиш дамларини кутишга аҳд қилдик.

Орадан айtilган бир ҳафта вақт ўтди. Эрта тонгдан келиб олиб, шу ерда ишлайдиган ходимларни санай бошладик. Бир маҳал менга қорғоз ёзиб берган ҳафта киши «Нексия» машинасидан тушиб келди. Худди отамни кўргандек кўзим порлаб кетди. Қаршисида пайдо бўлдим. У ҳам аввалги бироз талмовсираб турди-да, дарров ўзини ўнглаб олиб, «Какраз сиз керак эдингиз бутун менга. Янгилишмаётган бўлсам сиз «Тико» юрган эдингиз, тўғрими», дея билагимдан тутиб мени ичкари томон етаклади. У билан бораяпман-у, қаттиқ ҳаяжонга тушдим. «Наҳотки, ҳозир машинали бўламан!» Бир пайт ҳаёлимни жамлаб қарасам, ёнимдаги ўша ҳамсуҳбатим мени телевидениедаги ўйинда иштирок этишга таклиф этаётган экан. Ростини айтсам, бу гапдан бадтар ҳаяжонландим. Нима деб жавоб қайтаришни билмай иккиландим. Кейин маълум бўлишича, ушбу одам «Омад қувончи» телелотореясининг ташкилотчиларидан, яъни «Қувасой воқеа» МЧЖнинг маъсулларидан бири экан. Шундай қилиб, шу кунги ҳаётимда илк марта телевидениега бордим. Тўғридан-тўғри эфирга узатиладиган мазкур

ўйинда қатнашиш бахтига муяссар бўлиш юрагимга ўт ёққан-дек бўлаверди. «Энди нима бўлса бўлди» дея, ўзимни қўлга олиб, уёқ-буёғимни тўғриладим-да, даврадан жой олдим. Жарангдор куй садолари остида кўрсатув бошлангач, дастлабки дақиқалардаёқ ўйин бошловчиси менинг тўғримда қисқача маълумот бериб ўтгач, даврага таклиф қилди. Бироз шошиб қолдим, боз устига тортинаётганимдан юзларим шолғомидек қип-қизил бўлиб кетди. Ҳар бир сўзи дона-дона, жилмайганича ўйинни давом эттираётган бошловчи йигит силлиққина қилиб гапириб ўтди-да, студиядаги иштирокчилар ва мен учун энг таъсирли бўлгани, бизни кўриб мухлислар олқишлари остида дабдаба билан «Тико»нинг калитини қўлимга тутқазди. Ҳаяжонланганимдан қўлларим қалтираб калитни тушуриб юборишимга бир баҳя қолди. Келишиб олганимиздек, ушбу лаҳзаларда тилларим калима қайтаришга ҳам ожиз бўлса-да, қисқагина миннатдорчилигимни изҳор этиб, сўнгра, «Омад қувончи» телелотореясини ўйнашга бошқаларни ҳам чақириб кўйдим. Аммо буёғи қизиқ бўлди. Худди ҳозиргидек эсимда. Ўйин тугагач, ҳамма студиядан чиқиб-чиқиб кетди. Мен бўлсам, ўйинга таклиф қилган одамни қидирардим. Бир пайт бошловчи йигит ёнимга келди-да, «Ака, энди бизни калитни беринг», дея ҳазил қилди. Юрагимни суғургандек бўлиб калитни қўлига тутқаздим. Уларнинг бу ҳаракатлари кўпол бўлса-да айтаман: худди «ишим битди, эшагим сувдан ўтди», деган иборага мос эди. Бироз ўйланиб қолдимла, ўша йигитни тўхта-тиб, «Ука, энди мен нима қилай» деб сўрадим. Экран орқати бурро-бурро сўзлаб ҳечам чарчамайдиган бошловчи бу саволни кутмаганмикан, бироз ўйланиб олди-да, эртасига эрталаб офисларига етиб боришимни раҳбарларидан бири тайинлаб кетганлигини айтиб, мен билан қуюққина хайрлашди.

Тошкент шаҳрида навбатдаги тонгни ҳам қаршиладик. «Ушбу кун биз учун энг ёдда қоларли ва қувончли дамлар бўлиб, бир умрга қалбимизда муҳрланади», дея интизорлик билан яна «Қувасой воқеа» МЧЖ жойлашган манзил сари шошдик. Тасодифни қарангки, бу ерга илк бора келган кунларимизда мен билан ҳамсухбат бўлган кишиларнинг кўпчилиги ҳамон ушбу бинонинг эшикларига кўз тикиб ўтирардилар. Улар мени кўришлари билан шу заҳоти чор тарафимдан ўраб олдилар-да, ўтган галдагидан ҳам кўпроқ саволга кўмиб ташладилар. Айниқса, қайсисинингдир «Телевизорда

ҳам кўрсатишди сизни. Демак, энди ютуғингизни олиб кетсангиз керак», деган сўзлари мени ҳам ўйлантириб қўйди, ҳам ҳаяжонга солди. Бирданига уйдагиларим ва қишлоқдагиларни эслаб қолдим. «Ахир улар ҳам мени телевизорда кўришган. Кўзлари ўнгида савлат тўкиб, «Тико»нинг калитини жиринглашиб қабул қилиб олдим-ку. Бунчалик кечикаётганимдан хавотир олиб ўтирган жигарларимнинг экран орқали кўринганимдан кейин кўнгиллари бирозгина таскин топгандир», — деган ҳаёл дилимдан ўтди.

Шинамгина хонада башанг кийинган бир киши илиқлик билан кутиб олди. Суҳбатимиз жуда қисқа кечди. Ана шу сонияларда кўзларимдан яна такрор ёш чиқиб кетди. Аммо бу ёшларни рўмолчам билан артишни ўзимга жоиз деб топмадим. Бунинг устига қўлларим ҳам қаттиқ мушт бўлиб тутилган эди. Шу лаҳзаларда елкамга бир шайтон қўниб олган ва мени ўзига қулоқ тутишга тинмай даъват этаверарди. Лекин барибир дилимдаги қандайдир туйғуларим оғирроқ бўлишга, узоқни кўзлаб иш тутишга чорлади. Мен ақл билан иш тутишга аҳд қилдим. Ҳатто ҳозиргина яна қатор-қатор ёлғон ваъдаларни бериб, умидимни бир онда чиппакка чиқарган раҳбарга қарата ҳам лом-лим демадим. Ўзимни босдим. Энди роса амин бўлдимки, ютуқни қўлга киритишим амри маҳол экан. Аммо энг ёмони ўша телевизор орқали чиққанлигим бўлди. Фақатгина ўзларининг фойдаларини ўйлаб бошқалар устидан кулаётган бу номард инсонлардан қаттиқ хафаман. Шунчалик ҳам ёлғон сўзлашдан қўрқмайдиган одамлар ҳам бўларкан, бу ҳаётда. Одамни лаққа тушириш «маданиятини» сув қилиб ичиб юборган бу кимсаларга ёлғон гапириш ҳам худди эғнидаги кийиб олган қимматбаҳо котиом-шим сингари ярашиб турганлигига қойил қоласан киши. Бу тоифадаги кишиларда ҳам виждон, ор-номус, инсофу диёнат деган нарсалар бормикан?! Билмадим...

«ОМАД ҚУВОНЧИ» МАШМАШАЛАРИ

Ёлғон-яшиқ гапларга алданиб қолган кишини содда ёки лақмаликда айблашади. Аммо қоп-қоп ваъдалар бериб, содадил «мижоз»ларни лақиллатиб юрган фирибгарларнинг мушугини биров «пишт», демагани галати туюлади. Қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилдан кейин ҳам чиқаверади. Қонун

устувор жамиятда ҳеч бир жиноят жазосиз қолмайди. Най-рангбозлар-у товламачиларнинг юзларига ёпиб олган ниқоблари ҳам албатта, бир кун келиб йиртилиши аниқ.

2002 йил ҳам тарихга айланди. Ўша йил кимгадир қувончу шодлик, омад инъом этди. Айниқса, бахт кулиб боққан бирон лотерея ўйинидан ютган кишиларнинг қувончи чексиз бўлганини тасаввур қилиш қийинмас. Аслида омад деганлари бахти кулган одамларгагина насиб этади. Аммо баъзида омади чопганларнинг барчаси ҳам бундан шодлана олмас экан. Келинг, энди «Омад қувончи» телелотереяси ҳақидаги турфа ҳангомалардан эшпитинг.

Наманган вилоятининг Чуст тумани, Қизилтепа қишлоғида истиқомат қилувчи Гулчеҳра Латипова айнан шу лотерея ортидан не-не қийинчиликларга рўбарў келмади дейсиз. Гулчеҳра опага «Омад қувончи»нинг 70-тиражи, 15-турида 561. 797 сўм пул ютуғи насиб этганди. Ўшанда қувончи ичига сиғмаган уч нафар фарзанднинг ёлғиз онаси қўшнисидан қарз олиб йўлга отланди. Тошкентга етиб келиб, мазкур телелотереянинг ташкилотчилари жойлашган манзилни бир амаллаб топди. Уни илиқлик билан қарши олган фирма ходимларидан бири икки кундан кейин хабар олишгани айтиб кузатиб қўйди. Бегона шаҳарда болалари билан у энди қаёққа ҳам борарди. Яхшиямки, шу «Қувасой воқеа» МЧЖга қарашли «Омад қувончи» телелотереяси фирмаси жойлашган маҳаллада бир аёл билан танишиб қолди. Мавжуда исмли бу аёлдан икки кунгагина жой сўради.

Ваъда қилишган кун у яна фирма эшигига термулганича шомни қаршилади. Шу алфозда кунлар ва ҳафталар ўтаверди. Натижа йўқ. Сўнгги бора «бир ойдан кейин ютуғингизни оласиз», деган жавобни эшитган Гулчеҳра опа Наманганга қайтиб кетди. Бир ой ҳам ўтди. Бу гал ҳам ҳалиги қўшнисидан эски қарзи устига яна 30.000 сўм пул олиб, не-не умидлар билан пойтахтга жўнади. Дунёда яхши одамлар қўп экан. Мавжуда опа Гулчеҳрани яна ижарада туришига рози бўлди. Эрта тонг уйғонгандан то кечга қадар ютуғини қўлга киритиш илинжида фирма дарвозаси атрофида сарғайиб ўтириб, ортита ҳеч вақосиз қайтадиган Гулчеҳранинг болаларига уй эгаси парвона бўлар ва ҳатто, ижара ҳақини ҳам «пулларингизни олганингиздан сўнг берарсиз» дея, қистовга олмасди. Орадан салкам бир ой ўтиб кетгач,

хафсаласи пир бўлган Гулчеҳра опанинг уйига қайтишдан ўзга чораси қолмади. Боз устига кенжа қизини касал қилиб қўгани қолди. Қишлоқда қораси кўриниши биланоқ қарзини сўраб чиққан қўшни аёлнинг отган маломат тошлари, унинг қалбини яна тилка-пора қилди. Тошкентдан юраги эзилиб, кайфиятсиз ҳолда қайтган ютуқ соҳибаси бўйнидаги қарзни ўйлаганича йиғлаб ўтирарди...

Тошкент шахрининг Юнусобод туманида истиқомат қилувчи Баҳодир Давронбеков ҳам ўтган йилнинг 19 май куни «Омад қувончи» телелотореясининг 58-тиражида «Матиз» автомобили соҳибига айланади. Қувонганидан сабри чидамаган ютуқ эгаси бир ҳафта ўтгач, «Қувасой воқеа» фирмаси томон учади. Кутилмаганда омад баҳшида этган «Омад қувончи»чининг «хўжайинлари» унга ушбу ютуқ иккита одамга чиққанлигини тушунтириб, қўлига тилхат тутқазадилар. Ютуқни ҳақиқатдан ҳам унга тегишли эканлигини билдирувчи бир парча қоғозни кўтарганича айтилган муддатда фирма раҳбарларидан бирининг қаршисида ҳозир бўлган Б. Давронбеков яқинда тўй бошлаб қўйганлиги, шунга ютуқ ҳисобидан 1000000 сўм пул беришларини сўрайди. Аммо «бизда фақат почта орқали тўрт ой муддатдан сўнг пулингизни олишингиз мумкин, ҳозир эса ҳеч иложи йўқ», деган жавобни эшитгач, тарвузи қўлтиғидан тушпанча уйига қайтади.

Осмондан тушган пулларга ишонган ютуқ соҳиби харажатлар учун бир танишидан 600.000 сўм пул қарз олиб, тўйни бир амаллаб ўтказиб юборади. Бу орада «Омад қувончи» телелотореяси тўғрисида турли миш-мишлар тарқалиб, унинг ташкилотчилари устидан **жиноий** иш кўзга тилганлиги Б.Давронбековнинг ҳам қўлогига **чалинганди**. Шундай қилиб, омади чопанидан **аввалига бениҳоя суюниб, аслида** **фирибгарларнинг** найрангига алданиб қолганини тушунигач, у ҳам жабрланувчи сифатида шикоят ёзишга мажбур бўлди.

Ойнаижаҳон орқали такрор ва такрор намоиш қилинган «Омад қувончи» телелотореясидан қўлчиликнинг ишончи сўнди.

Унинг ташкилотчилари ютуқ эгаларининг қўйниларини пуч ёнғоққа тўлдириб қайтаравердилар. «Қувасой воқеа»

МЧЖга қарашли «Омад қувончи» телелотереяси раҳбарлари устидан тергов ҳаракатларини олиб борган Тошкент шаҳар ИИББ Тергов бўлимига фуқароларимиздан жами 480дан ортиқ шикоят аризалари келиб тушди. Муаллифларнинг ҳар бири маълум миқдор ёки турли буюм ютуқларини ютиб олган бўлсалар-да, аммо уларни қўлга кирит олмай алданиб қолаверганлар. Агарда ўз эгаларига тортиқ этилиши лозим саналган ютуқларнинг умумий баҳосини ҳисоб-китоб қилиб қаралса, кишини таажжубга солувчи рақамлардан ҳайратга тушасиз.

Жумладан, шу йилнинг биргина апрел ойида «Омад қувончи» лотереясидан Ялонғоч даҳасида яшовчи М. Абдиев 3. 850000 сўм ютиб олган, Навоий вилояти Қизилтепа шаҳри, Наврўз кўчасида истиқомат қилувчи Н. Қиёмов бўлса 1000000 сўм пул ютуғи соҳибига айланган, март ойи мобайнида эса, Фарғона вилояти, Қўқон шаҳар, Парпашибов кўчасида яшовчи С. Иномов 4000000 сўм, Самарқанд вилояти, Пастдарғом тумани, М. Далгалов номли жамоа хўжалигида яшовчи Ш. Мардонов 2666670 сўм, Самарқанд вилояти, Ургут тумани, Меҳнатобод жамоа хўжалиги Бепкапа қишлоғида яшовчи О. Эшонқулов 4. 257596 сўм, май ойида Наманган вилояти, Норин тумани, Ҳаққулбод шаҳри, Андижон кўчасида истиқомат қилувчи Т. Фаниев телевизор ютуғи, Фарғона вилояти, Фарғона тумани, Безор кўчасида яшовчи Н. Эгамбердиев 3. 000000 сўм пул ютуғи, Тошкент шаҳрининг Қўйлиқ-6 мавзеси, 11-уйда истиқомат қилувчи фуқаро Н. Мерганова 2000000 сўм, июн ойларида Самарқанд шаҳар, Самарқанд тумани, А. Насриев кўчасида яшовчи Ш. Умаров 762. 711 сўм, Андижон вилояти, Қўрғонтепа тумани, Рашидов жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи З. Маҳкамбоев 1. 052631 сўм, Хоразм вилояти, Урганч шаҳар, 4-кичик даҳа, 29-уйда истиқомат қилувчи Р. Бобожонов 570000 сўм пул ютган. Ютуқлар соҳиблари бўлган юрtdошларимизнинг ҳам юқорида ҳикоя қилиб ўтилган воқеалардаги сингари ортиқча ташвиш ва сарсонгарчиликларга тушишиб, фақат асабийлашгани қолди. Шунда яна ўйга толасан киши. «Омад қувончи» ташкилотчилари босган қадамларининг охир-оқибатини наҳотки ўйламаган бўлсалар? Дунёда адолат, инсоф-диёнат, қадр-қиммат деган нарсалар

ҳам бор-ку, ахир. Қолаверса, бу каби ўйинларда ҳалоллик ва мардлик мезон бўлмоғи зарур эди.

Шундай қилиб, Тошкент шаҳар ИИББ Тергов бошқармасида олиб борилган узоқ муддатли тергов жараёнлари давомида «Кувасой воқеа» МЧЖга қарашли «Омад қувончи» телелотереяси ташкилотчиларининг ноқонуний ва адолатсизлик билан юритган фаолиятлари тўлалигича фош этилди. Кўпчиликнинг ишончини суиистеъмол қилган айбдорлар қонун олдида жавоб бердилар.

КАЛТАК ЕГАН БОСҚИНЧИ

Дунёда ҳар бир инсон орзу умид билан яшайди. Кўпчилик ҳалол меҳнат билан пул топиб оиласини таъминлаб қўяди. Аммо айрим шахслар эса, тер тўкиб, ҳалол ризқ топишдан кўра, ўзгаларга тегишли мол-мулкга кўз олайтиришни афзал кўради. Қуйида эътиборингизга ҳавола этмоқчи бўлган ҳикоямизнинг қаҳрамони ҳам ўзининг хатти-ҳаракати билан шундай тоифага мансуб эканлигини исботлади. Содиқ исми ушбу шахс пул топишнинг қинғир йўлини танлагани оқибатида, бугунги кунда қилмишидан қаттиқ пушаймонда ўтирибди.

Эндиликда у содир этган жиноий ҳаракатининг нечоғлик бемаъни эканини англаб етди шекилли, тергов жараёнида берилаётган сўроқларга юзи шувут бўлиб, шундай жавоб берди:

— Тўғриси, пул керак бўлиб қолгани учун шу ишга қўл урдим. Чунки ҳеч қаерда ишламаيمان. Шайтон сувига маст бўлиб, кайфчиликдан содир этган мазкур ҳаракатимнинг нечоғлик ёмон оқибатга олиб келишини ўйламаганимдан афсусдаман. Мана энди ким деган одам бўлдим. Обрўйим, шаънимга ўзим доғ туширдим. Хотиним, уч нафар фарзандларим бор. Уларнинг кўзларига қандай қарайман...

Маълум бўлишича, Тошкент вилоятининг Қибрай туманида яшовчи бу йигит шахримизнинг Амир Темур хиёбонида 2-таксопарк ҳайдовчиси Тоҳир Шокировга тегишли «Тико» русумли автоуловга мижоз тариқасида ўтириб, Чилонзор тумани, 19-мавзегга элтиб қўйишини илтимос қилган. Машина айтилган манзилга етиб келгач, орқа ўриндиқда қулай фурсат пойлаб ўтирган «мижоз» қўлидаги бўш

пиша билан ҳайдовчининг боши узра урган. Аммо унинг омади юришмаган шекилли, ўйлаган режаси тамомила ўзгача тус олган. Кейин нима бўлганини эса, яхшиси воқеанинг яна бир иштирокчиси, яъни жабрланувчи Тоҳир Шокировнинг ўзидан эшитайлик:

— Айтилган манзилга яқинлашганда қоронғи кўчалар бошланди. Орқа ўриндиқда ўтирган мижозим гоҳ ўнгга, гоҳ чапга дея, йўлни кўрсатиб борар эди. Ва ниҳоят, у кўп қаватли уйлардан бирининг олдида тўхташимни буюрди. Шу пайт бошимга кучли бир зарб урилди. Қарасам, машина ўриндиқлари устида пиша бўлаклари сочилиб ётарди. Шунда англадимки, ҳалиги йигит ароқнинг бўш пишаси билан бошимга урган. Аммо шукирки, Яраттанинг қудрати билан унчалик шикаст емадим. Фақатгина бўйним тилиниб озгина қон томчиларди, холос. Ўзимни қўлга олиб, шу заҳоти, машинадан тушдим. Ҳалиги йигит ҳам тезлик билан машинадан тушди-да, югура кетди. Мен унинг ортидан қувиб, шу ерда жойлашган мактабнинг спорт майдонида ушлаб олиб, таъзирини бердим. Шимидаги камарини ечиб олиб, қўлларини боғладим. Кейин эса, йўловчи машиналардан бирини тўхтатиб, зўравонни ортдим-да, ички ишлар бошқармасига олиб келиб топширдим. Ана шу дамда чунонам қоним қайнаб кетганининг боиси бор эди. Бу йигитни балки калтакламасдим. Лекин ўзимни тўхтатолмадим. Кўз олдимга раҳматли акам келди. Чунки акам ҳам худди шундай воқеага дуч келиб, унинг қурбонига айланган эди. У ҳам таксист бўлиб ишларди. Бир куни машинасига ўтирган имонини йўқотган бир босқинчи акамга ёвузларча ҳамла қилади. Ўртадаги олишувда қаттиқ жароҳат олган акам дунёдан кўз юмди...

Ўзим билан юз берган ушбу воқеадан кейин акам учун қасос олгандекман гуё. Ўзгалар мол-мулкига кўз олайтирадиган битта газанда камайди, деб айтиш мумкин.

Мазкур ҳолат юзасидан ҳозирги кунда айбланувчига нисбатан пойтахтимизнинг Чилонзор тумани Ички ишлар бўлимида Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 164-моддаси иккинчи қисми, «А» банди бўйича жиноий иш қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилди.

Тергов жараёнида аниқланишича, айбланувчининг ўзи ҳам бир пайтлар такси ҳайдовчиси бўлиб ишлаган экан.

Таажжубланарли жойи шундаки, унинг айтишича, ҳайдовчилик фаолияти давомида ўзи ҳам икки бора шундай босқинчилар билан тўқнаш келган. Лекин ушбу касбнинг бутун оғир-енгил жиҳатларини била туриб, бир бегуноҳ кишининг пешона тери эвазига топаётган маблағларига қуз олайтирган бу босқинчи албатта, қилмишига муносиб жазо лойиқ.

Халқимизда, «кейинги пушаймон, ўзингга душман», деган нақл бежиз айтилмаган. Ҳозирда ушбу айбдорнинг боши эгик. Аммо гишт қолиддан кўчган. Ҳар бир жиноятга қонун доирасида жазо белгиланган.

«АНТИҚА» ҲИЙЛА

Кечаси соат ўнлар чамаси эди. Пойтахтимизнинг Акмал Икромов тумани Ички ишлар бошқармасининг навбатчилик қисмига кийим-бошлари бетартиб, юзларидан нимадандир саросимага тушганлиги акс этиб турган бир йигит келиб, ҳаяжонли оҳангда милиция ходимларидан ёрдам беришларини сўради. Ўзини Баҳром деб таништирган ушбу фуқаронинг ёзган аризасида, икки нафар номаълум шахс унга нисбатан босқинчилик жинояти содир этиб, бошқарувидаги «БМВ-5/1» русумли автомобили ва 2000 АҚШ долларини олиб кетишганлиги кўрсатилган эди.

Мазкур ҳолат бўйича воқеа жойига зудлик билан тезкор-тергов гуруҳи жалб этилди. Бу каби жиноятларнинг хавфлилиги ва босқинчиларни имкон қадар тезроқ қўлга тушириш зарурлиги инobatта олиниб, бутун шаҳар милицияси оёққа турди. Барча постлар ва йўналишларда хизматларини давом эттираётган ички ишлар ходимларининг диққат-этибори мазкур жиноятни очишга қаратилди. Кўрилган саъй-ҳаракатлар натижасида орадан ярим соат вақт ўтмасиданоқ, ўғирланган машина топилди. Аммо унинг эшиклари очиқ, ичидаги нарсалар ҳар томонга сочилиб ётарди. Жабрланувчи айтган 2000 АҚШ доллари ҳам жойида йўқ эди. Демак, босқинчилар пулларни олиб, жуфтакларини ростлашган...

Тезкор ходимлар ушбу автоуловни обдон кўздан кечирдилар. Лекин таажжубланарлиси, машинанинг бирор жойида босқинчиларнинг бармоқ излари қолдирилмаган. Бирон бир далилий ашё ҳам топилмади. Наҳотки, бу жиноятчилар

машина эгасига ҳамла қилишда фойдаланган арқон ва пичоқни ўзлари билан олиб кетишган бўлса?...

Акмал Икромов тумани ИИБ бошлиғи ўринбосари, милиция подполковниги Жумабек Хавасов ва ИИБ жоноят қидирув бўлими бошлиғи ўринбосари, милиция капитани Аброр Ибрагимовлар жабрланувчининг кўрсатмаларини яна бир бора тинглаб кўрдилар.

...Ўша куни қоронғиликда унинг «БМВ-5\1» русумли автоуловига йўловчи сифатида ўтирган нотаниш шахслардан бири тахминан икки чақиримча йўл босишгач, кутилмаганда ҳайдовчининг бўйнига сиртмоқ солиб, бўға бошлаган. Иккинчиси бўлса, Баҳромнинг қаршилик кўрсатмоқчи бўлган қўлларини личоқ билан тилиб ташлаган. Кейин эса, машина калити, ҳужжатлари ва пулларини тортиб олиб, қочиб кетишган...

Бу каби вазиятларда ўта синчковлик ва зийраклик билан иш тутиш зарурлигини кўп йиллик бой тажрибадан яхши англаган милиция ходимларининг назарида энди ушбу жоноий ҳолат бироз ғайритабиийдек кўрина бошлади. Чунки даставвал жабрланувчининг бўйнидаги сиртмоқ изларига разм солган кишининг ажабланиши табиий ҳол эди. Ахир машина ичида ҳайдовчининг орқа томонидан сиртмоқ солиб бўғилганда, сиртмоқ излари бўйнининг олд томонида қолиши аниқ. Аммо бу излар негадир жабрланувчи бўйнининг орқа томонида қолдирилган. Қўлларидаги пичоқ жароҳати ҳам тезкор ходимларда шубҳа уйғотди.

Бундан ташқари, у бир гал ўша йўқолган пулларини август ойи ўрталарида дадасидан тижорат мақсадида, яъни ўртоқлари билан юк олиб келиб, сотиш мақсадида олганлигини айтса, иккинчи гал эса, уларни «Компьютер ўйинлари» хонаси очиш учун олган эдим деб, кўрсатма берди. Хуллас, калаванинг учи айнан жабрланувчининг ўзида эканлигига энди шубҳа қолмаганди. Шундай бўлиб чиқди ҳам. Ўйлаган ҳийлаларидан ҳеч фойда чиқмаслигига амин бўлган Баҳром милиция ходимларига охири «ёрилди».

У ўша куни ўртоқларини кузатиб қўйгач, машинасига ўтирди-да, кўчага чиқди. Шу онда кўнглига чироқ ёқса ёришмасди. Хаёли чунонам паришонлигидан қаёққа кетаётгани ўзига ҳам аён эмасди. Чилонзорнинг 21-мавзеси бўйлаб бораркан, тасодифан келиб қолган болалар боғчаси

рўпарасида тўхтаб, қатъий қарорга келди. «Иш»ни энг аввало, машинасининг калити ва техник паспортини шу ердаги яшил девор тагига ташлаб юборишдан бошлади. Кейин эса, ичидаги майда-чуйда нарсаларни сочиб ташлади ва милиция ходимларига «пул шу ерда эди...», деб кўрсатган кулдонни ҳам ўрнидан қўзғатиб қўйди. Бироз уйланиб турди-да, босқинчилар ҳамласига дучор бўлганлигини «исботлаш» ва кўрсатиш мақсадида куйлагининг ёқасини бўйнига аямасдан ишқалай кетди. Кўп ўтмай, бўйнининг орқа қисмидан бироз қон томчилаб, ачишганидан сўнг эса, иккинчи «жароҳат»ни ҳосил қилишга киришди. Кўзларини чирт юмди-да, қўллари, билакларини дарахт танасига то қони чиққунича куч билан ишқалади. Сўнг «ночор» аҳволга тушган жабрланувчига ўхшаш қиёфада нажот истаб, милиция ходимларининг ҳузурига ошиқди.

Акмал Икромов туман ички ишлар бошқармаси тергов бўлимида шу туманда истиқомат қилувчи Баҳром исмли ушбу «жабрланувчи» аризаси асосида аввалига босқинчилик жинояти содир бўлганлиги учун Жиноят кодексининг тегишли моддаси қўлланилди. Воқеалар ривожини тамомлаб ўзгача тус олиб, ҳақиқат юзага чиққанидан кейин эса, ички ишлар идораларига ёлгон хабар берганлиги учун унга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 237-моддаси қўлланилиб, ҳозирда тергов ҳаракатларини бошлади.

Шу ўринда, йигитнинг ўз жонини қийнаб бундай маккорлик ишлатишига нима сабаб бўлдикин? деган савол туғилиши табиий. Мазкур ҳолат бўйича тергов ҳаракатларини олиб борган туман ички ишлар бошқармаси тергов бўлими катта терговчиси, милиция майори Муса Бердимуродовнинг аниқлашича, «Баҳром 2000 АҚШ долларини йўқотиб қўйган. Сўнг дадасига бу ҳақида нима дейишни билмай, қўрққанидан ушбу «антиқа» қийлани ўйлаб чиқарган ва шу йўл билан вазиятдан чиқиб кетмоқчи бўлган. Балки у ўша пулларини умуман бошқа жойга сарфлаб юборгандир. Унинг тергов жараёнида кўрсатмасига кўра, кафедра йўқотганига ёки дискотека майдончасида тушириб қўйганига ҳам ишониниш жуда қийин. Хуллас, нима бўлганда ҳам энди кеч. Оқибатини ўйламай, кўрсатган найранги натижасида ички ишлар ходимларининг қанча вақтлари кетди. Қанча транспорт воситаларини фойдаланилди. Ўзи эса энди қонун олдида жавобгар.

ЯНА БИР ҚАЛТИС ҰЙИН

Тошкент шаҳрининг Шайхонтоҳур тумани ИИБ навбатчилик қисмига Жарариқ даҳасида жойлашган 40-уйда босқинчилик жинояти содир этилганлиги тўғрисида хабар келиб тушди. Воқеа жойида ҳозир бўлган тезкор-тергов гуруҳ ходимлари жабрланувчининг берган кўрсатмалари асосида суриштирув-текширув ишларига киришдилар.

— Кечаси соат икки яримлар чамаси эди. Кутилмаганда икки нотаниш шахслар хонадонимизга бостириб киришди ва мендан пуллар ҳамда машинанинг қалитини беришимни талаб қилишди, — дея ҳаяжонланиб ҳикоя қилади жабрланувчи. — Мен уларнинг талабига бўйсунмаган эдим, дўқ-пўписа қилиб, кўрқитишди. Улардан бири қўлидаги пичоқ билан қорнимни тилиб, қаттиқ шикаст етказди. Агар айтганларини бажармасам, ҳолимга маймунлар йиғлашини таъкидлади. Ўзга чора қолмаганини тушуниб, тўшак тагида турган 300 минг сўм пулни ва ҳамқишлоғим Эргаш акага тегишли «ВАЗ-2105» русумли автомобилнинг қалитини босқинчиларнинг қўлига топширишга мажбур бўлдим.

Мазкур жиноятни зудлик билан иссиқ изида очиш мақсадида туман ички ишлар бошқармаси раҳбарияти томонидан шошпилинч тадбир ишлаб чиқилди. Воқеа юз берган хонадонда жиноятга даҳлдор бўлган ҳар бир ҳолат синчковлик билан кўздан кечирилди. Аммо милиция ходимларининг назарида ушбу жиноятнинг тафсилоти бирмунча ғалати кўринди. Бундан ташқари, жабрланувчи айтганидек, унга ҳамла қилган шахслар из қолдирмаган. Хонадондаги жиҳозлар ҳам батарғиб турар, эътиборни жалб этувчи ҳолат кўзга ташланмасди.

— Биз мазкур жиноий ҳаракатнинг ягона гувоҳи жабрланувчи, яъни Жасурдан воқеа тўғрисида яна аниқроқ гапириб беришини сўраган эдик, ҳамма нарса ойдинлашди, — дейди туман Ички ишлар бўлими терговчиси, милиция майори Элмурод Ёрмаматов. — У энди бироз талвасаланиб турса-да, бўлиб ўтган воқеани рўй-рост айтиб берди.

Хуллас, аслида ҳаммаси бутунлай бошқача тус олганлиги ойдек равшанлашди.

Андижонлик Жасур исмли ушбу йигит ҳамқишлоғи Эргаш ака билан Тошкентга ишлагани келган. Ўша кунги Эргаш ака оиласидан хабар олиш учун қишлоғига йўл ола-

ди. Кечкурун зерикканидан нима қилишга боши қотган Жасур унинг машинасини кўчага ҳайдаб чиқади. Йўлда ҳеч қандай ҳужжатларсиз ўзгага тегишли автоуловни бошқариб бораётган ҳайдовчига ЙПХ ходимлари тўхташ ишорасини кўрсатишади. Аммо у инспекторларнинг талабини бажариш ўрнига тезликни оширади. Машинанинг ёқилғиси тутагач, ярим йўлда қолдириб, ўзи қочиб кетади. Уйига келгач, машинанинг эгасига нима деб тушунтиришга боши қотган Жасурнинг миясига “антиқа” хаёл келади. У ўзича режа тузади. Ишни энг аввал тўшак тагидаги 300 минг сўмдан бошлайди, пулни маҳаллада қурилаётган уйлардан бирининг девори тагига беркитиб қўяди. Жигулининг қалитини ҳам гумдон қилади ва қўлга лизвея оладида, тишини-тишига қўйиб, ўз танасининг қорин қисмини тилади. Шундан кейин “02” га сим қоқиб, хонадонига босқинчилар ҳужум қилганлиги тўғрисида шошилинч хабар беради.

Ички ишлар идорасига берилган мазкур хабар асосида дарҳол тезкор-тергов гуруҳи етиб келди. Улар қанчадан-қанча вақт сарфлашди. Транспорт-техника кучларидан фойдаланилди.

Суд-тиббийёт экспертизаси ходимлари ҳам жалб этилиб, уларнинг махсус текширишлари натижасида “жабрланувчи”нинг қорнидаги жароҳатни унинг ўзига ўзи етказган деган қатъий хулосага келинди.

Шундай қилиб, ушбу қаҳрамонларимиз ўйлаб топган “ўйин”ларининг жиноят эканлигини, оқибати нима билан туташи мумкинлигини ўйлаб кўрмаганлигини учун афсус чекаётган бўлса ажабмас.

НАСИБ ЭТМАГАН ЎЛЖА

Пойтахтимизнинг Миробод тумани Ички ишлар бошқармаси навбатчилик қисмига Пирмуҳамедов кўчасида жойлашган хонадонларнинг бирига кириб, талончилик жиноятини содир этган Гўзал исмли қиз милиция ходимлари томонидан ушланди.

Деворлари қора ойналар билан қопланган ҳашаматли банк биносининг эшиги атрофи тумонат одам. Тўпланганлар пул

алмаштирини шахобчасига келишган. Уларни зимдан кузатиб турган Гўзалнинг нигоҳи ногаҳон кўк рангли сумка кўтарган етмиш ёшлардаги бир кампирга тушди. «Балки менга насиб қилинажак ўлжа шудир», — дея хаёлидан ўтказди у ва кампирни кузатишда давом этди. Бир маҳал «ўлжа» банкнинг ортида жойлашган тўққиз қаватли уйлар томон йўл олди. Уни қўлдан чиқармасликка аҳд қилган Гўзал ҳам изидан борди. Ахир омади чопадиган бўлса, нақд бир сўмка пулнинг эгасига айланиши ҳеч гапмас. Шу зайл бироз қўрқув ва ҳаяжон билан кампир кирган йўлакдан ичкарига юра бошлаган Гўзалнинг энди қўл-оёқлари негадир титрарди. Зиналар орқали тепага кўтариларкан, лифтнинг нечанчи қаватда тўхташи ва кузатаётган одами қайси хонадонга кириб кетишини аниқласа бўлгани. У ёғи бир гап бўлар...

Олтинчи қаватга кўтарилган кампир ортига қайтиб чиқмади. Демак, у шу ерда яшайди. Нима бўлганда ҳам ушбу кўз остига олган ўлжани қўлдан чиқармасликка қарор қилган Гўзал йўл-йўлакай режа тузди. Эшик қўнғироғини босиб: «Биз аҳолини рўйхатдан ўтказиб юрибмиз. Илтимос, паспортларингизни кўрсатингизлар», дерди. Орадан ярим сония вақт ўтмай эшик очилди. Шу дамда шундоққина йўлакчадаги кийим жавонга суяб қўйилган кўм-кўк рангли сумкага кўзи тушган «жэк ходими»нинг кўзларидан олов чиқиб кетаёзди. Ичкаридан сочлари оппоқ, қадди эгилган, ёшлари анчага бориб қолган хонадон соҳиби унга сўралган ҳужжатларни тутқазди. Аммо Гўзал шу дамда чолни кўксига зарб билан урди-да, ҳалиги кўк рангли сумкани олиб, ташқарига отилди.

Ошхонадан бир пиёла чой ичиб чиққунигача бўлган қисқа лаҳзаларда аввалига нима бўлганини тушунмаган кампир пулларининг ўғирланганлигини билгач, эшикка югурди. «Ёрдам беринглар, ўғри...» дея, қўшнилари чақирди. Кутилмаган зарбдан ўзини ўнглаб олган чол ҳам аранг лифт олдигача келди.

Ўлжасини маҳкам сиққанича лифт эшиги очилиши билан кўчага отилган Гўзал қаршисида пайдо бўлган қўшниларга ҳам тутқич бермади. Аммо ҳовлида кишилар ушлаб олдилар.

«Нима бўлганда ҳам энди чекиниш ярамайди. Бир амаллаб ана шу вазиятдан қутулсам бўлгани...» дея, жон ҳолатда

қочаётган Гўзал қўшни уйнинг йўлагига кириб кетди. Зиналар орқали охирги қаватга кўтарилиб, томга чиқиб кетмоқчи эди, ammo чордоқ эшигига катта қулф осилган экан.

Гўзал яширинган уйнинг йўлаги қаршисида анчагина одам тўпланди. Бироқ талончи қизнинг ортидан чиқишга ҳеч кимнинг юраги бетламади. Чунки саксон ёшли қарияга қўл кўтариб, пуллари олиб қочган бу қиздан ҳар нарсани кутиш мумкин. Кимдир милицияга хабар берди. Ушбу ҳудудда хизматда юрган пост-патруль хизмати ходимлари ва Миробод тумани Ички ишлар бўлимининг тезкор вакиллари воқеа жойида ҳозир бўлдилар. Кўрилган чора-тадбирлар натижасида ўзгалар мулкига кўз олайтирган Юнусобод туманида яшовчи, бирон жойда ишламайдиган Б. Гўзал исмли ушбу шахс далилий ашёлар билан қўлга олинди.

Кексайган чоғида тан жароҳати олиб ва сал бўлмаса, 2000000 сўм пулларида ажралиб қолаётган Миробод тумани, Пирмуҳамедов кўчасида истиқомат қилувчи саксон ёшли пенсионер Магаметтагир Дашдемиров талончини қисқа фурсатлар оралиғида тутишга муваффақ бўлган Миробод тумани ички ишлар ходимларига ўз миннатдорчилигини билдирди.

МАККОРА ҚИЗ

Эрта тонг маҳалдан телефон қўнғироғининг жарангли товушидан уйғониб кетган Абдурауф ака шошганича гўшакни кўтарди. Нотаниш бир йигитнинг ҳаяжонли оҳангдаги сўзлари қулоқларига чалиниши баробарида унинг пешонасидан совуқ тер қуйила бошлади. Шу онда у лом-мим деёлмай уйга чўмганича қотиб турарди...

Сўнгги вақтларда Абдурауф ака маъюс, сал нарсадан таъсирланадиган бўлиб қолганди. Негаки, кўзининг нури, жондан азиз саналган зурриёти томонидан содир этилаётган ташвишлару-кўргиликлар дилига азоб берарди. Ҳар бир инсон бу ёруғ дунёда ҳаётининг мазмуни, суянчиғи бўлган — фарзандларининг камолини кўриш ниятида яшайди. Баъзан дуч келган қийинчилик, ташвишлар олдида ҳам ана шу умидлар йўлдошу елкадош бўлади. Ахир турмушнинг турли сўқмоқлари, қувончли ва серташвиш онлари одам боласи учун бир синов эмасми...

— Ўғлим, бироз шошманг, илтимос. Ҳа, мен Зулайҳо-

нинг отасиман. Аммо ўзингиз ким бўласиз?... Бу савол қўн-роқ қилувчининг жаҳлини чиқарди.

— Қизингизнинг қаердалиги билан қизиқмаётгантингизга ҳайронмиз. Қанақа одамсиз ўзи? Шунчалик ҳам бефарқ бўладими одам дегани. Демак, унинг қилмишларидан ҳам бутунлай беҳабар бўлсангиз керак-а? ...

— Ростини айтсам, жуда хавотирдаман. Онаси иккозимиз кечаси билан деярли мижжа қоқмадик. Нима қилишни ҳам билмай, унинг йўлларига кўз тикканимизча, эшиқдан кириб келишига интиқмиз, ахир. Қизимнинг ҳеч бунақа одати йўқ эди, — дея кўзлари ёшланди отанинг.

— Бўпти ока, бизлар ҳам мусулмонмиз. Сизни ҳам тушуниб турибмиз. Ҳозир уй манзилингизни айтсангиз. Олдингизга бориб, бафуржа суҳбатлашиб олсак.

Орадан ярим соат вақт ўтиб, уйларига икки йигит кириб келди. Улардан бири ўзини Дониёр, иккинчисини эса Отабек деб таништирди. Хонадон соҳиби меҳмонларни ичкарига таклиф этиб, илтифот кўрсатди. Меҳмонлар саломаликдан сўнг муддаога ўтдилар.

— Ока, ҳали айтганимиздек, бизга қизингиз керак эди. Фақатгина ўзи билан юзлаштирсангиз, нима гаплигини ўшанда билиб оласиз. Мезбон пиёлага қуйилган чойни Отабек томон узатаркан, унинг ушбу сўзларидан яна ҳайратга тушди. Кейин уларга ҳозир чиндан ҳам қизи уйида йўқлигини, унинг қилиб юрган ишларидан ҳам меҳнат таътилида бўлиб қайтганлиги боис, мутлақо беҳабарлигини ва аммо келса, албатта, ўзи билан обдон гаплашиб олишга ваъда берди. Отанинг ҳаяжондан куйиб-пишиб айтаётган гапларидан сўнг, йигитлар ҳам мақсадга ўтишди. Бўлиб ўтган воқеани бошдан-оёқ ҳикоя қила бошлашди.

Хулас, бундан ўн кунча олдин Зулайҳо Отабекнинг укаси Ҳалим билан тасодифан танишиб қолган. Ҳалим машинасида Қорасу даҳаси томон кетаётган эди. Йўлда бораётганида кўчанинг чеккасида бир қиз қўлини кўтариб, Ички ишлар Академиясининг олдиғача элтиб қўйишини илтимос қилади. Ҳайдовчи ҳам қизнинг ҳожатини чиқариш ниятида уни айтган манзилига етказиб қўйишга рози бўлади. Йўлда кетаётиб, йўловчи қиз Ҳалимдан кутилмаганда айни вақтда доллар курсининг баҳоси неча сўмлигини сўраб қолади. Ҳалим аслида бу ҳақда аниқ билмасада, «1400 сўм бўлса керак, бир

доллар», деб жавоб беради. Қиз исми Зулайҳо эканлигини, Марказий Банкда ишлашини ва мабода доллар керак бўлса, унга давлат курсида, яъни 1300 сўмдан олиб бериши мумкинлигини айтади. Банкнинг валюта бўлимидаги яқин танишлари ҳам бу борада ўз ёрдамларини ҳеч қачон аямасликларини ҳам алоҳида таъкидлади. Нотаниш қизнинг таклифларига ҳайрон қолган Ҳалим аввалига лом-лим демади. Кейин эса, қизнинг «агарда пул топсангиз, давлат баҳоси бўйича банкдан «қўкидан» олиб бераман. Сўнг икковимиз уларни қора бозор нархида ўтказамиз. Қарабсизки, бир пастда йўқ жойдан жарақ-жарақ даромадга эгамиз. Қанийди, ҳозирда ўзимда пул бўлганида, буни ҳатто сизга айтиб ҳам ўтирмасдим», деган гапларидан «таъсирланиб» кетган Ҳалим, «бўпти, рости ўзимда йўқ, лекин бирон танишимдан олишим мумкин», деб юборганини ўзи ҳам билмай қолади. Зулайҳо дарҳол ундан телефон рақамини қолдиришини сўради ва айтилган манзилида тушиб қолади.

Кутилмаган, аммо агарда амалга оширса, яхшигина фойдали иш тўғрисидаги ҳалиги таклиф Ҳалимнинг ҳаёлини ўғирлади. Зулайҳонинг, «бир соатдан кейин қўнғироқ қиламан. Пул топсангиз, шу заҳоти ишга киришамиз», дея ишонч билан гапиргани унга ўлжани нақд қилиб қўйгандек туюлди. Уйига кириши билан курсдоши Отабекка сим қоқди ва бир миллион сўм пул бериб туришини илтимос қилиб, бор гапни тушунтирди. Ўртоғининг яхши билган Отабек унга ёрдам беришга розилик билдирди. Қувончи ичига сиғмай кетган Ҳалим дарҳол Зулайҳога пул топганлигини маълум қилиш учун сим қоқди. Қиз уни шу куни кеч соат 18.⁰⁰ да А. Темур хиёбони яқинида жойлашган «ДЭУ Юнител» фирмаси олдида учрашувга чақирди. Ҳалим белгиланган вақтда ҳозир бўлиб, Зулайҳони машинасига ўтиргизиб олди-да, Отабекдан пулларни олиш учун «Болалар дунёси» дўкони томон равона бўлди. Ҳамма иш бир маромда борарди. Бир миллион сўм пулни қўлга киритган икковлон Тошкент Марказий Универмаги ёнида жойлашган Марказий Банкка етиб келдилар. Бинонинг орқа тарафига тўхтадилар ва Зулайҳо шу пайт Ҳалимга ҳозир банкдан 3000 АҚШ доллари олиб чиқиши кераклигини айтди. Бу гапдан ҳайрон қолган Ҳалим ундан, «ушбу бир миллионнинг эвазига қандай қилиб шунча доллар олиш мумкин», деб сўрайди. Зулайҳо Ҳалим-

га шундай тушунтирди: «Банкнинг ҳисоб рақамига бугун фақат 1. 000. 000. сўм пул тушиши керак. Ҳозир ана шу пул бизларда бор. Ҳозир шуни берсак, қолганини эртага берсак ҳам бўлаверади» деб ишонтирди. Шунда Ҳалим иккиланса-да, целлофан пакетга солинган пулларни Зулайҳонинг қўлига тутқазиб юборди. Қиз ярим соатдан сўнг чиқишини айтиб, банк ичкарасига кириб кетди. Ҳалим машинада хаёл сурганича унинг қайтишини кутиб қолди. Бир соатдан сўнг, Зулайҳо чиқди ва унга: «машинангизни бинонинг орқа томонига қўйиб, мени кутиб туринг, бироз ишлар кўпайиб қолди» дедида, ўзи яна ортига қайтиб кириб кетди. Орадан яна бир соат ўтди. Аммо ҳамон Зулайҳодан дарак йўқ. Энди Ҳалимнинг кўнгли гаш бўлиб, миясида ҳар хил ўйлар пайдо бўлаверди. Энди эса, вақтни бекорга сарфламай, Зулайҳонинг ортидан бориш кераклигини тушунди ва эшик олдида турган милиционерлардан ўша қиз ҳақида сўради. Улардан бири Ҳалимга бу қизнинг эрталабдан бери шу ерда юрганлигини, ҳар ярим соатда қаёқларгадир кўнғироқ қилиш билан оворалигини ва унинг бу ерда ишламаслигини эса аниқ билишини айтди. Бу гаплардан Ҳалимнинг пешонасидан тер чиқиб кетди. Пулларини шамол учириб кетганлигига амин бўлди ва бу ҳақида Отабекка хабар беришга ошиқди. Телефон орқали ўртоғи билан боғлангач, икки ўртоқ зудлик билан ҳалиги қизни топишга бел боғлашди. Отабек яна бир Дилшод исмли оғайниси билан етиб келиб, Ҳалимдан Зулайҳо тўғрисида ҳатто бирон бир маълумотга ҳам эга бўлмаганлигини эшитишгач, энсалари қотди. Аммо шу пайтда Ҳалимнинг ўз уяли телефонидан Зулайҳо кимгадир кўнғироқ қилганлиги ёдига тушиб қолди. Уч оғайни шошганича, уяли телефон хотирасида сақланиб қолган рақамга сим қоқдилар. Тимур исмли йигит трубкани кўтаргач, Отабек билан Дилшод у билан учрашишга кетишди. Ҳалим шу ерда ҳар эҳтимолга қарши Зулайҳони кутиб қолди. Кўп фурсат ўтмасдан Отабек қайтиб келди ва Ҳалимга у Тимур деган йигит банкда қоровул бўлиб ишлашини, Зулайҳони эса, банкда ишламаслигини билиб олди. Лекин бундан ҳам муҳими, Зулайҳонинг Баҳром деган йигитдан ҳам пул олиб, қайтариб бермасдан қочиб юргани маълум бўлди. Баҳромнинг қаерда яшашлигини Тимур билар экан. Шундай қилиб, ўша куни Зулайҳо Ҳалимни чув тушуриб кетди. Энди уни

Баҳром орқали топиш мумкин. Ҳалим билан Отабек Баҳромнинг уйига бориб унинг отаси билан гаплашди. Ҳақиқатдан ҳам ўғлидан Зулайҳо исмли қиз пуллариини алдаб олиб, 18 май куни бир қисмини қайтарганлиги тўғрисида эшитдилар. Бу суҳбатдан сўнг икки оғайни бир фикрга келди: «Демак, Зулайҳо бизнинг пулни олиб, бошқа қарзни узган».

Шу тариқа Зулайҳонинг турар жойи, ишхонаси ва яна бошқа маълумотлар аниқланди. Отабек билан Дилшод ҳам шундан кейингина Зулайҳоларнинг уйига боришди. Энди воқеанинг қолганини эшитинг.

Уйларига келиб, отасига арз қилиб кетишган ўша йигитлар ва Баҳромнинг отаси билан Зулайҳонинг ўзи боғланди. Уларга, «Нега уйимга келдинглар? Пулларингни еб кетмасдим, қайтараман вақти-соати билан. Бунча ваҳима қилмасанглар. Нимага отамга айтасизлар? Бориб ҳазиллашдик денглар. Йўқса пулларингни қайтиб кўрмайсизлар» дея пўписа қилиб қўйди ва ҳар бирлари билан учрашув белгилади. Лекин бу гаплар ҳам найранглардан бўлак ҳеч нарса эмасди. Отабекнинг олдида жудаям ноқулай аҳволда қолган Ҳалимнинг ўзи бир неча бора Зулайҳога қўнғироқ қилиб, «Келинг учрашайлик, менга ҳеч қанақа доллар керак эмас. Ўзимни пулларимни қайтарсангиз кифоя, илтимос, синглим», дея ўтиниб сўраса-да, барибир ҳеч қандай натижа чиқмади.

Шу зайл нотаниш қизнинг сўзларига лаққа тушиб ўз пуллариини тутқазиб юборган содда кишиларнинг бошлари қстди. Бирлари ноиложликдан милицияга хабар берган бўлса, бошқаси ўз пулини қўлга киритиш илинжида турли йўллари қидирди. Зулайҳо билан бир амаллаб учрашган жабрланувчилар ундан пуллариини қайтаришини талаб қилди. Зулайҳо бундан ташвишга тушиш ўрнига, аксинча, уларни қандайдир манзилларга бошлаб бориб, у жойлардан ҳам қуп-қуруқ қайтиб чиқар ва хафсалаларини лир қилиб, навбатдаги ваъдаларни келтирганича хайрлашарди. У ҳатто жабрланувчиларга нисбатан туҳмат қилишгача борди. Айримларининг ўз пуллариини қайтаришини сўрайвериб чарчаганликлари етмай, ушбу номард қизни «ўғирлаб кетганликда» ҳам айбланиб қолишларига сал қолди. Яхшиямки, аслида бундай бўлмаган. Бу тергов ҳаракатлари давомида тўлалигича аниқланди.

Бўйнидаги маълум миқдордаги қарзлардан осонликча қутулишни мўлжаллаган ушбу фирибгар қизнинг, «мени номаълум сабабларга кўра ўғирлаб кетишди», деган қатор бўҳтону хийлалари ҳам иш бермади.

Булардан ташқари, Олийгоҳда ўзи билан ишлайдиган М.Ўразовани ишончини суиистеъмол қилиб, «сартарошхона очмоқчиман, шунга бир кунга 700. 000 сўм бериб тургин» деб олиб, пулларни ўз эҳтиёжларига ишлатиб юборганлиги, яна бир таниши У. Султоновга «Пулларингни банкдаги танишларим орқали кўпайтириб бераман» деб, уни ҳам лаққа тушириб, жами 2. 500. 000. сўм пулни қуртдек санаб олганлиги, «Асака Банк» биносида фуқаро Т. Нормуродовни алдаб, «арзон нархда доллар олиб бераман» дея, унинг 228. 000 сўм пулларини қўлга киритганлиги ва Халқ банки бўлими биноси олдида фуқаро М. Исмоиловни ишончига кириб, унга ҳам танишлари орқали банкдан 800. 000 сўм пулларини алмаштириб беришини ваъда қилиб, аммо ўзи қочиб юрганлиги ҳам фош этилди.

Юқорида таъкидлаганимиздек, жиноий жавобгарликдан четда қолиш, кишиларга етказган моддий зарарни қопламаслик мақсадида турли сунъий далилларни вужудга келтирганликлари ҳам тергов давомида холисона текширилгач, ўз исботини топмади.

Зулайхо аввалига турли жойларда бинойидек ишлаб келган. У телевидениеда ҳам маълум вақтлар фаолият кўрсатиб, турмуш жабҳалари тўғрисида ҳатто кўрсатув орқали чиқишлар қилган. Аммо гувоҳи бўлганингиздек, ўз иши ва обрў-эътиборига ўзи билиб-билмай путур етказганлиги оқибатида, сўнгги вақтларда ишлаб келган идоралар ҳам у ҳақида мутлақо салбий тавсияномаларни тақдим этганликлари унга бўлган ишончининг шу даражада паст эканлигидан далолатдир.

Отанинг телефон қўнғироғидан юраги зада. Унга ҳам қийин. Ахир қайси ота-она ўз фарзандига ёмонликни раво кўрарди. Ҳар бир инсон учун бу беш кунлик дунёда бутун борлиғу қувончи ҳам ширин-шакар дилбандларидир. Улар хоҳ ўғил, хоҳ қиз бўлсин ота-онасининг умр давомчилари саналадилар. Улғайгач, ҳаётдан ўз ўрнини топиб, бирон касб-ҳунарни эгаллаб, жамиятга фойда келтирадиган ақл-хушли ва пок қалбли инсонлар бўлиб етишсалар, ота-оналари учун

бундан-да ортиқ бахт топилмайди. Бугунги кунда эса, содир этган қилмишларидан ўзига қандай хулоса чиқариб олдийкин билмадик. Яқиндагина у, содир этган қатор ножўя хатти-ҳаракатлари учун Жиноят Кодексининг тегишли моддалари билан айбдор деб топилиб, маълум муддатга ахлоқ тузатиш ишларига жазоланишга тортилган эди. Республикамиз Президенти томонидан чиқарилган авф этиш фармойишига асосан жазодан озод этилгач, бундан ўзига тўғри хулоса чиқариб олиш ўрнига, аксинча, яна жиноят кўчасидан борганлиги кишини таажжубга солади. Энг ачинарлиси, яхши ниятлар ила «Ушбу тўнғич қизимни ҳам бахти очилиб, эрта бир куни биз ҳам тўй қиламиз. Ўлжортга ош берамиз», деган умидда юрган ота-онанинг олдида шунча ташвишлар кутиб турган экан. Аслида келинлик либосини кийиб, оппоқ чойшаб ярашгудек бошларини бугунги кунда ўз қилмишлари оқибатида эгилиб қолишига фақат ўзи сабабчи бўлган бу адашган қиз лоақал энди тўғри йўлдан қадам босса ажабмас. Ахир ҳар бир оилада ота-онадан кейин ўзидан кичикларига энг аввало, тўнғич фарзанд ўрнатқучи кўрсатиши лозим. Зулайхо ҳеч бўлмаганда бундан кейин опа сифатида ҳам ҳалол ва ростгўй инсон бўлиш нақадар муҳимлигини кўрсатишга уриниб яшармикан. Модомики, аёлларга ҳуш одоб ва чин сўзлилиқ энг муносиб фазилатдир. Қолаверса, азал-азалдан латофатда тенги топилмас, ҳаё-ю ибода ҳаммани лол этгучи момоларимизнинг ибратли изларидан бориш ҳар бир ўзбек қизи учун бахтнинг ўзи эмасми?...

Мана шунақа гаплар. Сиз азиятларни ҳам ушбу ҳангома-лардан воқиф қилаётганлигимиздан ягона муддаомиз жамиятнинг рағбатига раҳна солувчи, фуқароларнинг асабларига тегиб ва сарсон-саргардон қилгучи, фирибгарликни ўзларига касб қилиб олган ушбу «қаҳрамон»имиз сингари айрим кимсалар ўз ғаразли мақсадларига етолмасликларини чин дилдан истаб қолар эдик.

УМРЛАР БЎЛАДИКИ...

Шундай инсонлар борки, улар қандай лавозимда, ким бўлиб ишламасин, ўзининг одабийлиги, ҳақгўйлиги, самимияти, фидоийлиги, бурчига садоқати ва бутун умрини

эзгу ишларга бағишлаганлиги билан ёшлар учун ҳамиша ибрат мактаби вазифасини ўтайди.

Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармасининг Жиноят қидирув бўлимида кўп йиллар меҳнат қилиб, ҳозирда кексалик гаштини сураётган истеъфодаги милиция подполковниги Анвар ака Расуловнинг мазмунли меҳнат фаолияти юқоридаги фикримизнинг ёрқин мисолидир.

Анвар ака Расулов пойтахтимизнинг энг кўҳна масканларидан бўлмиш Шайхонтохур туманидаги Гулобод маҳалласида 1937 йилнинг 11 августида дунёга келди. Бутун умрини асосан турли раҳбарлик лавозимларида фаоллик билан кечирган падарибузруквори Саидқодир ака Расулов ва 40 йилдан ортиқ ёш авлодга таълим-тарбия бериб, кўпчиликнинг табаррук устозига айланган онажониси Нуринисо аяларнинг панднасихатлари ва ўғитларидан ўзига тўғри йўлни танлаб олди. Болалигиданоқ ақлли-хушли, хушхулқ фарзанд бўлиб улғайди. Ота-онаси ҳамма нарсага қизиқувчан, интилувчан ва тиришқоқ бўлиб ўсаётган Анваржонга алоҳида эътибор қаратиб, унинг ҳаётда ўз ўрнини топиб, орзу ниятларига эришиб камолга етишишига кўмаклашди. Ёш ўғлон мактабни тугатгач, жисмоний тарбия ва спорт билим юртига ўқишга кирди. 1955 йилда ушбу илм ўчоғини тугатгач, ҳар тамонлама намунали, жисмонан соғлом ва етук ёш мутахассисни Қашқадарё вилоятига спорт жамиятининг раиси этиб тайинладилар. Икки йилдан ортиқ аҳоли ўртасида жисмоний тарбия ва спорт ишларини тарғиб этиш, кишилар билан мулоқот ёш раҳбарнинг дунёқарашини бойитди. Сўнгра, у яна Тошкентга қайтиб, бирмунча вақт Авиасозлар заводида ишлади. Орадан кўп вақт ўтмай Анвар ака Низомий номли Тошкент Давлат педагогика олийгоҳининг тарих факультетига сиртдан ўқишга кирди. Бир вақтнинг ўзида, 132-ўрта мактабда жисмоний тарбия ўқитувчиси бўлиб ишлай бошлади.

Ёшлик чоғлариданоқ ички ишлар соҳасига кириб ишлаш ёки ҳуқуқшунос бўлиш орзусидаги йигит Мирзо Улугбек тумани (аввалги Куйбишев райони) Ички ишлар бўлимига келди. Ҳаракатчан, серғайрат, юрагида ўти бор бу ёш ходимни раҳбарият энг жиддий ва масъулиятли саналган Жиноят-қидирув бўлимига тезкор вакил лавозимига ишга тайинлади. Анвар ака қисқа вақт ичида ҳамкасблари ўртасида ҳурмат-эътибор қозонди. Шу боис аввалига шаҳар милициясининг Жиноят-қидирув

бошқармасига тезкор вакил лавозимига ишга жўнатилади. Орадан бироз вақт ўтгач, уни Шайхонтоҳур тумани Ички ишлар бўлимининг Жиноят-қидирув бўлимига бошлиқ этиб тайинладилар. Ушбу маъсулиятли лавозимда етарли тажриба ва билим орттирган А. Расуловни раҳбарият Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармасининг Жиноят-қидирув бошқармасига бўлим бошлиғи, кейинроқ эса, яна Мирзо Улуғбек тумани Ички ишлар бошқарма бошлиғи ўринбосари лавозимига жўнатдилар.

Инсоннинг самарали меҳнати муносиб тақдирланиши бутун умрини эл тинчлиги йўлида сарф этган мана шу инсоннинг ҳаёт йўлидан ҳам билса бўлади. Чилонзор тумани Ички ишлар бошқарма бошлиғи ўринбосари ва айни пайтда Жиноят-қидирув бўлими бошлиғи лавозимига тавсия қилдилар. Жонқуяр раҳбар бу ерда ҳам аҳоли ўртасида жиноятчиликка қарши кураш, эл-юрт тинчлигини таъминлашга ўз ҳиссасини қўшиб, туманда содир этилган жиноятларни ўз вақтида очиш, жиноятчиларни аниқлашда салмоқли натижаларга эришди.

А. Расулов Ички ишлар Бош бошқармасининг Жиноят-қидирув бошқармасида бўлинма бошлиғи вазифасида ишлади. Бироз вақт Ички ишлар Вазирлигининг Нақлиёт милициясида фаолият кўрсатди. Анвар ака қаерда ишламасин, ўз вазифасини сидқидилдан бажаришга, қўл остидаги ходимларга ва барча ҳамкасбларига ўрнак бўлишга интилди.

Милиция подполковниги Анвар ака Расулов иш фаолиятининг сўнгги йилларида Ички ишлар Бош бошқармасининг Жиноят-қидирув бошқармаси бошлиғи вазифасида ишлади. У ҳозирда кексалик гаштини суряпти. Тиниб-тинчимас, сергайрат, жасур ва мард изқувар ходим милиция подполковниги А. Расуловнинг фарзандлари ҳам ўзи каби эл-юрт учун хизмат қилмоқдалар. Қизлари Нодирабегим Расулова Ички ишлар Бош бошқармасининг Молия-иқтисод бошқармасида ўринбосар бўлса, ўғиллари Саидаъло Расулов Бош бошқарма Жиноят-қидирув бўлимида тезкор вакил вазифасида ишлаб-келмоқда. Икки қизи Дилором ва Нигорахонлар эса саломатлик посбони — шифокор.

Фарзандларнинг комил инсон бўлиб етишишида Анвар аканинг турмуш ўртоғи Клара аянинг оналик меҳри, сабру тоқатининг ўрни беқиёсдир. Чунки милиция ходимидек уйда

кам бўладиган хизматчи бўлмаганидек, бунга кўниккан Клара ая ҳам бутун қийинчиликларни бўйнига олиб, албатта, рўзгор тебратдилар ва фарзандлар тарбияси билан жиддий шуғулланишга ҳам вақт топдилар. Мана бугунги кунда Анвар ака ҳам, Клара ая ҳам пенсияда — фарзандлар камолини, неваралар саодатини кўриб, аҳил-иноқликда умригузаронлик қилмоқдалар.

Афсуски, тақдир Анвар аканинг ўғли милиция катта лейтенанти Саиджаҳон Расуловни ҳаётдан бевақт олиб кетди. У ҳам отаси сингари Ички ишлар Бош бошқармаси Жиноят-қидирув бошқармасида тезкор вакил бўлиб хизмат қилаётган эди. Ота-она учун фарзандидан жудо бўлишдек, оғир мусибат бўлмаса керак.

Милиция подполковниги Анвар ака Расуловнинг юксак даражага етишишида аввало, ота-онасининг катта ҳиссаси бор. Шу билан бирга танлаган касбининг сиру асрорларидан воқиф қилиб, унинг жамики қийинчиликларига кўникиб, ҳар қандай вазиятда ҳам сабру бардош билан ақлзаковат ҳамда билим-тажрибаларидан фойдаланиб ишлаш зарурлигини эса устозларидан ўрганди. У ҳурмат ва эҳтиром билан тилга оладиган устозларидан милиция генерал-майорлари И. Саттаров, Ж. Агзамов, В. Тошматов, У. Тожихонов ва полковник Қ. Тошматовларни айтиш мумкин.

Анвар ака билан кўп йиллар мобайнида тенгқур бўлиб, ички ишлар бўлимларида турли лавозимларида фаолият кўрсатган дўстлари ҳам кўпчиликини ташкил этади. Улардан милиция генерал-майорлари Ж. Камолхўжаев, Н. Исмоилов, полковниклар Т. Умаров, Б. Алимов, подполковниклар Т. Жўраев, Т. Бойматов, Ш. Рихсиев ва Н. Мельников каби яна бир қатор ҳамкасбларини мисол келтиришимиз мумкин.

Уларнинг кўплари ҳозир оила даврасида. Анвар акадек кексалик гаштини сурмоқдалар.

Анвар аканинг шогирдлари ҳам жуда кўп. Улар доимо устозидан ўрганган иш тажрибаларидан фойдаланарканлар, Анвар акадан миннатдорликларини қалбдан ҳис қилиб юрадилар.

Умрининг кўп қисмини ички ишлар соҳасига бағишлаган, Тошкент шаҳар ИИББнинг асосан Жиноят-қидирув бўлимида фаолият кўрсатган истеъфодаги милиция подполковниги Анвар ака Расуловни раҳбарият жонкуяр ходим,

тажрибали ва қўрқмас изқувар, ўз касбининг фидойиси, ҳақиқий дўст ва қолаверса, ҳурматга сазовор инсон бўлганлиги учун ҳам кўп марта фахрий ёрлиқлар, мукофотлар билан тақдирлади.

Ҳа, Анвар ака тимсолида милиция ходимларининг касбий маҳорати қай даражада бўлишлиги, ушбу соҳа вакилларининг халқ тинчлиги-осойишталиги йўлидаги шарафли ва маъсулиятли фаолияти беқиёс эканлиги намоён бўлади.

Ҳозирги кунда ва келажакда ҳам Анвар ака Расулов сингари ўз касбининг усталари, тиниб-тинчимас ходимлар, тажрибали, камтарин ва меҳрибон устозларнинг ибратли йўллари ёш ходимларга сабоқ бўлишлиги табиийдир. Истеъфодаги милиция подполковниги Анвар ака Расулов тўғрисидаги ушбу қисқача ҳикоямизга хотима қўяр эканмиз, биз у кишига мустаҳкам соғлиқ, узоқ умр, оилаларига тинчлик-хотиржамлик тилаб қоламиз.

ЭЛ ҚИЗИ

Дунёни гўзаллик қутқаради, дейишади. Гўзалликни эса, аёллар асрайди. Бугунги кунда жамият равнақи, мустақилликни мустаҳкамлаш ишига энг шимариб киришган забардаст Ватан ўғлонлари қаторида назокатли опа-сингилларимиз ҳам елкама-елка туриб хизмат қилаётганини кўриб дилингиз яйрайди. Тўмарис, Нодирабегим каби буюк аждодларимизга муносиб авлод бўлган замондошларимизнинг жасоратларидан беихтиёр завқланасиз. Шу ўринда, ички ишлар соҳасидек, ўта мураккаб ва маъсулиятли соҳада хизмат қилаётган, ўз умрини юрт осойишталигини таъминлаш ва турли хилдаги қонунбузарликларнинг олдини олишга бахшида этган фидойи опа-сингилларимиз ҳам бир талай. Шундай камтарин ва шижоатли инсонлардан бири Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси ходими, милиция подполковниги Жамила опа Юнусовадир.

Жамила опа одатдагидек, эрта тонгдан ишга шошарди. Ногаҳон қаршисида хушбичим кийинган, кўринишидан бинойидек йигит чиқиб қолиб, ҳурмат-эҳтиром билан салом берди.

— Мени танимадингиз-а опа, мен, сиз бир вақтлар койиб-койиб, тўғри йўлга солган болалардан бириман. Тўғри,

бунга анча йил бўлди. Аммо эсимдан чиқмагансиз. Ростини, сизни кўришим билан, ўша дамлар ёдимга тушди. Сизнинг, «эгри йўлдан боришининг охир-оқибати фақат ва фақат кишининг обрўсига ҳамда яқинларининг номига исноддан бўлак ҳеч нарса келтирмайди», деб айтган сўзларингиз яна бир марта такрорлангандек туюлди, —деб, тўлқинланиб сўзларди ҳалиги йигит. — Опажон, ҳақиқатдан ҳам ўша пайтлар жудаям гўр ва қизиққон бола бўлган эканман. Агар сизнинг насиҳатларингизга қулоқ солмай, ўз билганимдан қолмаганимда билмадим, ҳозир қанақа одам бўлар эдим. Қаранг, вақт шамолдек учиб, ўтиб кетавераркан. Мана, ҳозир менинг ҳам оилам, ёқтирган касбим ва кўпчилик ўртасида ўз ўрним бор. Қисқаси, ҳаётда йўлимни топиб, сиз қайта-қайта айтганингиздек, кўпчилик сингари ҳалол луқма еб, кун кечираётганимдан мамнун бўлиб яшаяпман. Сизга кўпдан-кўп раҳмат.

Ҳа, юқоридаги каби тасодифий учрашувлар қаҳрамонимиз Жамилахон Юнусованинг ҳаёти ва иш фаолияти давомида кўп учрайди. Бунинг боиси ҳам бир қарашда оддийдек туюлса-да, аммо гувоҳи бўлганингиздек, илиқ гаплар ва миннатдорчилик изҳорларини эшитишнинг ўзи катта бахт. Бу эса фақат, бутун умрини эзгуликка бахшида этган инсонларгагина хос фазилат саналади.

Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси шахсий таркиб билан ишлаш хизматининг шахсий таркибни ижтимоий-ҳуқуқий ҳимоя қилиш бўлими инспектори, милиция подполковниги Жамила опа Юнусовани ҳам кўпчилик ҳамкасблари ана шундай пок қалбли инсон, меҳрибон устоз ҳамда дилкаш ва самимий дўст сифатида эъзозлашадди. Дарҳақиқат, Жамила опа очиққўнгил, меҳнатсевар ва тиришқоқ ходимлиги туфайли кўпчилиكنинг ҳурматини қозонган.

Бугунги кунда аёлларимиз барча соҳаларда эркаклар билан тенгма-тенг меҳнат қилиб келмоқда. Ҳозир улар эгалламаган соҳанинг ўзи деярли йўқ. Ватан ҳимоячилари — ҳарбийлар орасида ва ички ишлар идоралари тизимларида хизмат қилаётган опа-сингилларимиз сони эса кундан-кунга ортиб бормоқда. Улар бу оғир ва машаққатли касбни йигитлар билан тенгма-тенг уддалаб, ҳамиша ҳурматга сазовор бўлиб келмоқдалар.

Жамила опа 1954 йилнинг 16 ноябрида Тошкент вилоятининг Тошкент туманида меҳнаткашлар oilасида дунёга келган. Ота-онаси Умар ака ва Ойша опалар фарзандлари Жамилахон ва Ҳамидуллани оқ ювиб, оқ тараб вояга етказдилар. Икки фарзандининг ҳам келажакда ақлли-хушли, эл-юрт корига ярайдиган инсонлар бўлиб етишишида ота-онасининг уларни тўғри йўлга бошловчи панд-насиҳатларининг ўрни беқиёс бўлди.

Ўрта мактабни аъло баҳоларга тугаллаган қалби қайноқ Жамилахон Юнусова Тошкент Давлат университетининг ўзбек филологияси факультетини кечки бўлимида ўқиш билан бирга Яккасарой туман Ички ишлар бошқарма коммандатурасида котиба бўлиб ишлади.

1975 йилда эса у ёшлигидан орзу қилган ички ишлар тизимига ишга қабул қилинди. Эгнига милиция либоси ярашиб турган ёш ходима дастлаб Бошланғич тайёрлов милиция мактабида иш фаолиятини бошлади. Милиция лейтенанти Жамила Юнусова раҳбарият кўрсатмалари асосида бир қатор лавозимларда хизмат қилди. У 1990-1999 йиллар оралигида вояга етмаганлар билан ишлаш инспектори вазифасида хизмат қилиб, билиб-билмай ножўя ҳаракат қилган ўсмир-ёшларни тўғри йўлга солиш, уларни такроран жиноят кўчасига қадам босмай, ҳаётида тўғри йўлдан боришларида керакли маслаҳатларини бериб келди.

Ж. Юнусова Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси Ўқув марказида катта ўқитувчи бўлиб, ички ишлар идораларида хизмат қилишга аҳд қилган кўплаб ёш ўғил-қизларга ҳам устозлик қилган.

1999 йил август ойидан то ҳозирги кунга қадар эса, Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси Шахсий таркиб билан ишлаш бўлимининг Шахсий таркибни ижтимоий ҳимоя қилиш бўлинмасида инспектор лавозимида сидқидилдан меҳнат қилиб келмоқдалар.

Жамила опа ўз oilасида ҳам суюкли ёр, меҳрибон она, саронжом уй бекаси. Турмуш ўртоғи Собиржон ака билан улар уч фарзандни тарбиялаб, вояга етказмоқдалар. Ўғиллари Зойиржон, Носиржон ва Баҳодиржонлар ҳам ота-оналари каби эл корига ярайдиган ақлли-хушли, чин инсонлар бўлиб камол топмоқдалар.

Биз ички ишлар соҳасида кўп йиллардан буён хормай-толмай фидокорана меҳнат қилиб келаётган тажрибали ички ишлар ходими, милиция подполковниги Жамила опа Юнусова ҳақида яна кўп ёзишимиз мумкин. Лекин сўзимиз ниҳоясида шуни айтмоқчиман. Донолар демишки, «Муҳаббатсиз киши одам эмасдир». Чин муҳаббат эса, фақат тоза кўнгилларга, пок ниятли инсонларгагина насиб этади. Биз оиласига шундай соф муҳаббатли, ўзи севиб, меҳрини бағишлаган, касбига муҳаббатли инсон бўлган Жамила опа Юнусованинг келгуси ишларига ривожлар, оилавий бахт тилаб қоламиз.

МУРАККАБ КАСБ МАЛИКАСИ

Ички ишлар соҳасида ўзига хос ва ўта маъсулиятли вазифа зиммасига юкланган Эксперт-криминалистика бўлими мавжуд. Игна билан қудуқ қазишдек ушбу машаққатли хизматда фаолият юритиш кишидан, аввало, шижоат ва жасорат талаб этади. Дарҳақиқат, ушбу бўлим ходимлари содир этилган турли хилдаги жиноий ҳолатларни очишда бор билим ва тажрибаларини ишга соладилар.

Бугунги кунда ана шу мураккаб ва шарафли соҳа ходимлари орасида забардаст хотин-қизларимизнинг ҳам эркаклар билан тенгма-тенг меҳнат қилиб келаётганликлари жуда қувонарлидир. Қуйида ана шундай фидоий ва тиниб-тинчимас ички ишлар ходими, милиция майори Нодири Аҳмедова ҳақида ҳикоя қилмоқчиман.

Нодири Аҳмедова мана бир неча йилдирки, пойтахтимизнинг Чилонзор тумани Ички ишлар бошқармаси Эксперт-криминалистика бўлими бошлиғи лавозимида хизмат қилиб келмоқда. У танлаган касбига меҳр қўйиб, ўз устида тинимсиз ишлаши ва тиришқоқлиги учун ҳам кўпчиликнинг ҳурматини қозонган.

Нодири Аҳмедова 1968 йил 27 январда Тошкент шаҳрида зиёлилар оиласида дунёга келди. Унинг болалигидан илм олишга, келажакда замонасининг етук аёлларидан бири бўлишига қизиқтирган инсон, бутун умр ўқитувчилик касбида ёшларга таълим-тарбия бериб келган онажониси Мастура она бўлганлар. Нодиранинг ҳаётда доимо одамларга яқин ёрдами тегадиган инсон бўлиб камол топишида, кўп йиллардан буён халқимиз саломатлиги йўлида меҳнат қилиб,

эл-юрт ҳурматига сазовор бўлган отаси Насирулло аканинг панд-насиҳатлари ва кўрсатган йўл-йўриқлари сабабчидир.

Шу боис, ҳар нарсага қизиқувчан, зехни ўткир ва интилувчан Нодира 8-синфни битирибоқ, тиббиёт билим юртига ўқишга кирди. 1985 йилдан эса, 3-бирлашган касалхонада ҳамшира бўлиб ишлаши баробарида, Тошкент Давлат университети (ҳозирги Ўзбекистон Миллий университети) биология факултетининг кечки бўлимида таҳсил кўрди. Олийгоҳни муваффақиятли тамомлаган ёш мутахассис бир неча йил касалхонада фаолият юритди.

Болалик чоғларидан ўғил болалардек қувноқ ва зийрак Нодира 1995 йилдан ўз хоҳиши билан ички ишлар соҳасида хизмат қилиш учун бел боғлади. Уни Чилонзор тумани Ички ишлар бўлими Эксперт-криминалистика бўлинмасига эксперт-криминалист вазифасига тайинлашди.

Ёш милиция ходими Нодира Аҳмедовага ўша вақтларда эксперт криминалистика бўлимида бой тажриба ортирган, ўз соҳасининг билимдонлари саналган кўплаб устозлари яқиндан қўмак бердилар. Улардан, ўша вақтда эксперт-криминалистика бўлинмаси бошлиғи, милиция майори В. Кузнецов, эксперт-криминалист, милиция катта лейтенанти В.Яфаев ҳамда эксперт-криминалист П. Старовойтовларнинг номларини қайд этиб ўтишимиз мумкин.

Нодира опадан айнан ушбу бўлинмада хизмат қилиш хотин-қизлар учун оғир кечмайдими деб сўраганларида, у доим, иккиланмай, «агарда ҳар бир инсон ўзи севган соҳасига жон дилдан қизиқса ва ҳамиша олдинга қараб интилиб яшаса, ўйлайманки, унга ҳеч нарса тўсқинлик қилолмайди. Бизнинг хизматимиз мисолида эса, устозларим кўп бора таъкидлаганидек, ЭКБ ходими воқеа жойга чиққанда энг муҳими ҳеч қачон ва ҳеч нарсадан қўрқмаслиги зарур», — дея жавоб берадилар.

Ўз устида ишлаб чарчамайдиган, доимо олдга интилувчан Нодира Аҳмедова хизматни давом эттириш билан биргаликда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг Академиясига сирtdан ўқишга кириб, 2001 йилда муваффақиятли тугатди.

Раҳбарият унинг берилган топшириқларни ўз вақтида ва аъло даражада бажариб келаётганлиги, бурчига садоқатли ва фидоийлигини ҳисобга олиб, юксак ишонч билдирди

ва кўп йиллардан буён ўзи сидқидилдан меҳнат қилиб, етарли тажриба ва билим ортирган эксперт-криминалистика бўлинмасига бошлиқ этиб тайинлашди.

— Эксперт-криминалист бўлинмаси ходимининг вазифаси жуда-жуда жиддий ва маъсулиятлидир. Жиноят содир этилган жойга тезкор-тергов гуруҳи вакиллари билан етиб келганидаёқ, аввало, эксперт-криминалист ҳар бир нуқтага диққатини жалб этади, — дейди Нодира опа. — Қолдирилган изларни обдон ўрганишга киришади. Далилий ашёларни синчковлик билан текширувдан ўтказди. Чунки топилган ҳар қандай буюм ёки изларнинг жиноятга дахлдор эканлигини аниқлаш уни очишдаги биринчи ва энг муҳим қадамдир. Тажрибада эксперт-криминалистика бўлинмаси ходимлари томонидан жиноятчиларнинг биргина бармоқ излари орқали кўплаб жиноятлар иссиғида очилган. Тўғриси-ни айтсам, ана шундай кезларда ходимларимизга ёрдами-миз текканидан хурсанд бўлиб кетаман.

Хизмат жараёнлари ҳар гал турлича ўтади. Лекин баъзи-да кўз олдинда намоён бўлиб турган воқеалардан таъсирланиб ҳам кетасан киши. Айниқса, инсон қалбини ларзага солувчи қотиллик жинояти содир этилган жойларга чиққанимизда бирмунча бу ҳолат оғир кечиши мумкин. Шундай кезларда менга тиббиёт соҳасидаги билим ва тажрибаларим қўл келиб, ўзимни йўқотиб қўймасдан вазифамни адо этиш-да давом этаман.

Нодира опанинг укалари Саъдулла ва Зиёдулла опаларининг изидан бориб, ҳозирги кунда ички ишлар тизимида хизмат қилиб келишмоқда.

Нодира опа ўз оиласида меҳрибон она. Жондан азиз фарзанди Шаҳриёрни ҳам келажакда эл-юрт корига ярайди-ган, комил инсон бўлиб етишишини жуда-жуда истаб яшайди.

Нодира опанинг келажакдаги орзулари бисёр. Биз уларга орзулари албатта, рўёбга чиқишида омадлар тилаб қоламиз.

МАНГУ ХОТИРА

Мардлар бор, то ҳануз яшнаиди башар,
Ватан деб кўксини қалқон тутганлар.
Улар ёдимизда биз билан яшар,
Ватанга жонини қурбон қилганлар.

ЖАСОРАТ УНУТИЛМАЙДИ

1997 йилнинг 2 декабрида Шайхонтоҳур тумани Ички ишлар бошқарманинг “Камолон” маҳалласи (участка вакили) профилактика катта инспектори, милиция капитани Наил Валиулин хавfli жиноятчилар билан олишувда қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

Орадан олти йилдан ортиқ вақт ўтди. Аммо «Камолон» маҳалласи жасур участка вакилининг номини катта эҳтиром билан ёдга оладилар. Наил ака уз ишининг устаси, тажрибали ва билимли ходим эди. Топшириқларни ўз вақ-

тида сидқидилдан бажарар, ўз устида ишлаб, билмаган нарсаларни ўқиб-ўрганиб олишга ҳаракат қиларди. У умрини ушбу масъулиятли ва шарафли касбга бағишлаган эди.

Милиция сафига эндигина қадам қўйган ёш ходимларга Наил ака мураббийлик қиларди. Уларга ҳақиқий милиция ходими қандай бўлиши кераклиги, унинг қандай ишлаши лозимлигини уқтирарди. Айниқса, одамлар билан ҳар доим хушмуомалалик билан муносабатда бўлиш зарурлигини қўп бора таъкидларди. Шогирдларига ҳар қандай вазиятда ҳам хушёр туришликни, фақат қонун доирасида иш кўриш зарурлигини тушунтирарди.

– Участка вакили ўз маҳалласини ва унда истиқомат қиладиган аҳолини яхши билиши керак, – дерди Наил ака. Шу боис, хизмат қиладиган ҳудудда бирор шубҳали шахс пайдо бўлса, дарҳол суриштириш лозим.

Сокин тун. Ҳамма осуда уйқуда. Фақатгина тунги хизматдаги милиция ходимларигина мижжа қоқмасдан ўз ҳудудларида айланиб юришибди.

Наил ака шогирди, милиция старшинаси Абдурашид Тиркашов билан атрофни кўздан кечирарди.

Маҳалла ҳудудида жойлашган рестораннынг эшиги ёнида турган оқ рангли «Жигули» ходимларнинг диққатини ўзига тортди. Айнан шу автоуловни кундузи ҳам кўрган Наил ака, унинг ярим кечагача жойидан жилмаганидан шубҳаланди. Осойишталик посбонлари маҳаллага ҳам, ресторан хизматчиларига ҳам тегишли бўлмаган нотаниш машинанинг бу ерда қолдирилгани билан қизиқишди. Автоулов ичида ўтирган уч киши шубҳали кўринарди. Инспекторлар зийраклик билан автомашинага яқин келдилар-да, ҳужжатларини кўрсатишларини сўрадилар. Аммо бу нотаниш шахсларда тайинли бир ҳужжатлари топилмаганлиги сабабли, уларни ўзлари билан бирга боришларини талаб қилдилар. Улардан бири машина эшиклари қулфланмаслигини айтиб, ўз шериклари қайтгунича кутиб туришини илтимос қилди. Шундай қилиб, милиция ходимлари улардан иккитасини ўз пунктлари томон бошлади.

Бемаҳалда бу ерларда нима қилаётгани тўғрисида бирор жўяли гап айтолмаса-да, ўзларини бамайлихотир кўрсатишга уринаётган бу кимсалар ҳеч қандай ҳужжат кўрсата олмадилар. Вазият чигаллашаётганидан таажжубга тушган

Наил ака нотаниш кимсаларни хонада қолдириб, Тиркашов Абдурашид билан машинани кўздан кечириш учун бордилар.

Машинада қолган ҳалиги киши милиционерларнинг келаётганини ғира-шира чироқлар ёруғида кўриб, безовталанди. Қўлига қурол олиб, отишга тайёрланди. Унинг бу хатти-ҳаракатини кўрган Наил ака ҳам қуролини ғилофидан чиқариб, Тиркашовга эҳтиёт бўлишни, имкон қадар ўзини четроққа олишини буюрди. Шу пайт машинадан ўқ узилди. Хонада қолган икки шахс ҳам фурсатни бой бермай шерикларига ёрдамга югурди. Ўртада отишма бошланди.

Кетма-кет отилган ўқлардан иккитаси Наил акага тегди. У оғир яраланган бўлса-да, жиноятчиларни қўлга олиш учун ҳаракат қилди. Жиноятчилардан бири қўлига граната олиб, посбонлар томон улоқтириш учун ҳозирланаётганида Наил ака жон-жаҳди билан унга ташланди. Афсуски, ана шу дамда қаттиқ портлаш юз бериб, Наил ака жиноятчилардан бирининг оёғидан тутганича ерга йиқилди.

Орадан кўп фурсат ўтмай воқеа жойига тезкор гуруҳ ходимлари ва «Тез ёрдам» машинаси етиб келди.

Қоронғу кўчалар бўйлаб қочиб кетган жиноятчилардан бири қўлга олинди. Яна бири эса, портлаш оқибатида, танаси ҳар ёнга сочилиб кетган шеригининг ёнида турар, жароҳат олганлиги сабабли қоча олмаганди.

Хавфли жиноятчилар билан бўлган олишувда оғир яраланиб, кўп қон йўқотган милиция капитани Н.Валиулин касалхонага етмасдан «Тез ёрдам» машинасида ҳаётдан кўз юмди.

Наил аканинг матонати туфайли ушбу олишувда тинч аҳолига ҳеч қандай зиён етказилмади. Жиноятчи агар гранатасини улоқтиришга улгурганида, аҳоли яшаётган кўп қаватли бинога шикаст етиб, кўпчилик қурбон бўлиши мумкин эди. Буни яхши тушуниб, кўксини қалқон қилган жасур маҳалла нозири ўз шогирдини ҳам қутқариб қолди.

Ҳар доим ўз бурчини аъло даражада бажаришга одатланган Наил ака ўзи чалажон ётган бўлса-да, қўлидаги қуролини ёрдамга келган тезкор гуруҳ ходимларига бермай, уни қаттиқ қисиб олганди. Шунда, яраланган шогирди Абдура-

шид Тиркашов келиб, «Наил ака, бу мен Тиркашовман» деганидагина, у оҳиста бармоқларини очиб, тўппончасини берди ва ҳушидан кетди.

Жасур ходим, пок қалбли дўст, самимий инсон милиция капитани Н. Валиулин қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

Тошкент милицияси шахсий таркиби қадрдон сафдошидан, матонатли ходимдан ажралиб қолди.

Бутун умрини милиция хизматига бахшида этган бу инсон иш фаолияти мобайнида кўп марта хавfli жиноятчилар билан тўқнаш келди. Ҳар бирида ўз ҳаётини хавф остига қўйиб бўлса-да қонунбузарларни тутишга эришар эди.

Наил ака хизмати мобайнида эл осойишталигини, жамоат тартибини сақлаш, жиноятчиликнинг олдини олиш борасида жуда салмоқли ишлар қилди.

Милиция капитани марҳум Наил Валиулин вафотидан сўнг «Шон-шараф» ордени билан тақдирланди.

Наил ака 1949 йил 2 сентябр куни дунёга келган. Ўрта мактабни тугатиб, меҳнат фаолиятини босмахонада бошлади. У ёшлигидан қонун посбони бўлишга қизиқар, бўш вақт топди дегунча маҳалла участка вакиллари билан бирга юриб навбатчилик қиларди. Жисмонан бақувват, интизомли Наилни милиционерликка ишга таклиф этишганда орзусига етишганидан боши осмонга етди.

Наил Валиулин 1979 йилда махсус милиция мактабини тугаллаганидан сўнг раҳбарият уни шаҳримизнинг энг катта туманларидан бири бўлган Шайхонтоҳур туманига участка вакили этиб тайинлади. Наил ака қаерда хизмат қилмасин, ўша ерда албатта, тартиб-интизомни йўлга қўяр, маҳаллий аҳоли ўртасида эътибор қозонар эди.

Н. Валиулин ўз оиласида ҳам севимли ёр, меҳрибон ота эди. Турмуш ўртоғи Валентина опа билан бир ўғил ва бир қизни тарбиялаб вояга етказётганди.

Ҳозирда ўғли Нури ҳам ота изидан бориб, милиционерлик касбини танлаган. У ҳам Шайхонтоҳур тумани ички ишлар бўлимида фаолият кўрсатиб келмоқда. Катта муҳандис, милиция катта лейтенанти Нури Валиулин тезкор алоқачилар гуруҳида хизмат қилмоқда. У ҳам отаси каби ўз вазифасига масъулият билан қарайди.

Синглиси Лейла ҳам халқ хизматида. У Тошкент Давлат тиббиёт олийгоҳи клиникасининг урология бўлимида ҳам-шира бўлиб ишляпти.

Ҳа, Наил аканинг номи ўчмади. Ҳозирга кунда унинг ишларини фарзандлари, дўстлари ва шогирдлари давом эттиришмоқда.

Номи ҳамиша барҳаёт Наил ака ҳақида ўйлар эканман, беихтиёр шеърӣ сатрлар қуйилиб келаверади...

Орзулари рўёб бўлган ботир ўғлон,
Зукколигу огоҳликда хушёр ўғлон,
Ўз бурчига содиқ қолиб, бўлди қурбон.
Фидоӣйлик намунангиз унутмас эл,
Руҳингиз шод бўлсин бугун, жасур Наил!

Эъзоз этган сафдошларнинг ёдидасиз,
«Устоз» деган шогирдларнинг ёнидасиз,
Маслакдошсиз, гўё ҳар бир онидасиз.
Умрларга якун бўлиб ўтар ой, йил,
Сизни сира унутмаймиз жасур Наил!

Кўз ёш тўкар, сизни эслаб рафиқангиз,
Ҳаёлида ҳаётдайсиз, зор келсангиз,
Суратингиз қўлдан қўймас набирангиз.
Ота қони томирида ўғлингиз ҳам,
Ишингизни давом этиб, борар илдам.

Фанимларнинг ниятлари ўнмас, аммо,
Сиздайлар бор, токи улар олар жазо,
Ҳақиқат-чун курашганлар ўлмас асло.
Мард эдингиз, садоқатли ҳамда софдил,
Юрт тинчлигин — Бахт деб билган, посбон Наил!

СИЗНИ СЎРАБ КЕЛДИК

Инсон ҳаётининг мазмунли кечиши, ҳаётнинг паст-баландини англаб, қийинчиликларни енгиб ўтиши иродасига, сабр-бардошга боғлиқдир. Умр эса ҳар бир инсон учун Оллоҳнинг инъоми. Пешонага одамнинг қисматини олдиндан ёзиб қўяр балки.

Аммо кимнингдир ҳаёт йўли қисқа, кимга эса узун қилиб ёзилган бўлса-да, фақат инсоннинг ўзигина кечган кунларининг нақадар мазмунли ва ибратли бўлишига сабабчи бўлади.

Ушбу ҳикояда ана шундай ибрат бўлгувчи, чақмоқдек умр кечирган бир инсоннинг ҳаёт йўли ҳақида қисқача бўлса-да ёзмоқни истадим. Бинобарин, Тошкент шаҳар ИИББ Йўл патрул хизмати ходими, милиция катта сержанти, марҳум Баҳодиржон Музаффаровнинг босиб ўтган қисқа умр йўли кўпчиликка ибрат бўлгуликдир.

Баҳодиржон Тошкент вилоятининг боғу-роғларга бурканган сўлим Қибрай туманида 1968 йилнинг 10 феврида дунёга келди. Отаси Мусаввар ака ва онаси Шарифа аялар барча фарзандлари қатори Баҳодиржонга ҳам чексиз меҳр бериб вояга етказишди. Шу сабабли Баҳодиржон ақлли-хушли, табиатан огир, хушфёъл ва меҳрибон инсон бўлиб улгайди. У болалик чоғлариданоқ, халқ оёйишталиги, эл-юрт тинчлигини таъминловчи шарафли касб — милиционерликка қизиқди. Мактабни битиргач, ҳарбий хизматга жўнади. Баҳодиржон Ватан олдидаги йигитлик бурчини ўтаб қайтганидан сўнг, яқинларининг розилигини олиб, болалик орзуси — ички ишлар соҳасига ишга кирди.

Ота-онасининг орзу-ҳаваси рўёбга чиқиб, келин туширди. Баҳодиржон ўртоғи Фазилатхон билан аҳил-иноқликда кун кечирардилар. Бирин-кетин ҳаётларининг мазмунига, қувончу-шодлик келтирган ширин-шакар қизлари Хуршида, Мафтуна ва Шаҳнозалар дунёга келди. Ушбу бахтиёр оилага ҳамма хавас билан қарарди.

Баҳодиржон айна чоғда ИИББ ЙПХ бўлинмасида хизматини давом эттирар эди. У ўз касбини яхши кўргани учун ҳар доим маъсулият билан меҳнат қилди.

Ўша мудҳиш воқеа юз берган 2000 йилнинг 24 октябр куни кечаси Баҳодиржон ўз белгиланган масканида хизматда эди. Йўл ҳаракати қоидаларини қўпол равишда бузиб келаётган бир автоулов инспекторнинг диққатини ўзига тортди. Баҳодиржон Музаффаров ушбу автоулов ҳайдовчисига тўхташ ишорасини кўрсатди. Аммо спиртли ичимликка тўйиб олиб, машина бошқариб келаётган ҳайдовчи тўхташ ўрнига Баҳодиржонни уриб юборди...

Ўз бурчини ўташ чоғида бундай қоидабузарликларнинг олдини олмаслик нечоғлик ёмон ҳолатларнинг келтириб чиқариши мумкинлигини билган, автоуловни ўз вақтида тўхтатиш зарурлигини тушунган Баҳодиржон бевақт ҳаётдан кўз юмди. Юз беражак кўнгилсизликни олдини олишга уринган йигит ҳалок бўлди.

Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси ЙПХ инспектори, милиция катта сержанти Баҳодиржон Музаффаров бугун орамизда йўқ. Яқинлари, ёр-дўстлари, фарзандлари ва сафдошлари қалбида унинг ёрқин сиймоси мангу қолади. Охиратинг обод, руҳинг шод бўлсин.

Умр оқар дарёларга қиёс экан,
Кун ўлчовли кимга кўпу, ё оз экан,
Бевақт ўлим, афсус баъзан пешвоз экан,
Юрт ўғлони Баҳодиржон энди қайда?
Шундай йигит яшаганди шул Қибрайда...

Нури дийдам ўғлим, дея онанг йиғлар,
Йўқ деган ўй-алам қилар, дилинг тиглар,
Эй мард йигит, Сиздайларга эл бош эгар,
Бурчин ўтаб, ҳалок бўлди хизмат жойда,
Жасур ходим яшаганди шул Қибрайда!...

Дарвозадан келса боқар қизларига,
Баҳодирнинг ортда қолган изларига
«Дадажон» деб мўлтирайди кўзларига,
«Айтинг ойи, айтинг буви, дадам қайда?!»
Шундай ота яшаганди шул Қибрайда...

Тоғимиз, деб суянарди сенга ёринг,
Бахтли дамлар бўлган экан, сенинг боринг,
Барча бугун соғинишар, йўқ дийдоринг,
Сен-ла сурган хаёллари учди ойга,
Бир азиз ёр яшаганди шул Қибрайда...

Бу айрилиқ айтиларкан тақдир дебон,
Она юрт ҳеч унутмагай сизни бир он.
Алпомишдай мард бўлгансан Баҳодиржон,
Жасур ўғлон яшаганди шул Қибрайда,
Шундай ходим яшаганди шул Қибрайда...

«УЛ САМИМИЙ НИГОҲ ҚАНИ?!...»

2000 йилнинг куз фаслида пойтахтимизнинг Акмал Икромов туманида мудҳиш жиноят юз берди. Оқибатда Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси ходимларидан бири, туман Ички ишлар бўлимининг профилактика инспектори, милиция лейтенанти Воҳиджон Атамуҳамедов мардларча ҳалок бўлган эди.

Кундуз соат тахминан ўн бирлар. Ўз хизмат ҳудудларида айланиб юрган профилактика инспекторлари назарида «Нурафшон» кўчаси бўйлаб бораётган икки нафар нотаниш кимсаларнинг ҳаракати шубҳалидай туюлди. Ҳалиги икки йигит гоҳ у томон, гоҳо бу томон аланглаб боришар, кимнидир қидираётган кишилар сингари безовталанардилар. Маҳаллада истиқомат қилувчи ҳар бир кексаю ёшни яхши таниган ва ҳатто кўпчиликнинг қаерда, ким бўлиб ишлашигача яхши биладиган профилактика инспекторлари бегона кишиларнинг нима мақсадда бу ерларда юрганлиги билан қизиқдилар. Уларнинг яқинига бориб, ўзларини таништиргач, ҳужжатларини кўрсатишларини сўрадилар. Аммо шу пайт ҳалиги йигитлар саросимага тушиб, нимадандир безовталана бошлади. Бундай вазиятларда ҳушёрлик билан иш тутиш зарур. Ўз белгиланган ҳудудларида кезиб юрган ушбу номаълум кимсаларнинг аслида нима мақсадда келганликларини аниқлаш посбонларнинг вазифаси. Шу боис, уларни хизмат хоналарига олиб бориш лозим эди.

Воҳиджон эндигина машинани ўт олдираётган эдиямки, ён ўриндиқда ўтирган ҳалиги йигитлардан бири чўнтагидан тўппонча чиқариб унга икки маротаба ўқ узди. Кўз очиб юмгунча ўтган қисқа фурсат оралиғида содир этилган ҳужум оқибатида Зоҳиджон қип-қизил қонга бурканганича беҳуш ётарди. Уни зудлик билан касалхонага олиб бордилар. Афсуски, кўп қон йўқотган Воҳиджоннинг ҳаётини сақлаб қолиш имкони бўлмади.

Милиция лейтенанти Воҳиджон Атамуҳамедовнинг ёш жонига қасд қилган ғаламислар қўлга олиниб, уларнинг аслида навбатдаги ғаразли режаларини амалга оширмақлик мақсадида ушбу ҳудудга келганликлари аниқланди. Аввал ҳам бир неча бор жиноий ҳаракатлари учун жазога

тортилган бўлсалар-да, аммо ҳанузгача ўзларига тўғри йўлни танламаган ушбу жиноятчилар тегишли жазосини олди. Аммо...

Мард ва фидоий инсон милиция лейтенанти Воҳиджон Атамуҳамедов бевақт ҳалок бўлди. У ўз юртимизнинг ҳақиқий ўғлони эди. Афсуски, унинг умри бир гумроҳ туфайли ҳазон бўлди.

Воҳиджон 1974 йилнинг 12 ноябр куни Тошкент шаҳрининг Дўмбиробод маҳалласида туғилди. У оилада тўнғич ўғил бўлгани учун ота-онасига доимо қанот бўлишга интиларди. Ўз ўрнида отаси Боқижон ака ва ойиси Мапура опалар ҳам Воҳиджонга суянишар, унинг келажагидан умидлари катта эди.

Воҳиджон ўрта мактабни муваффақиятли битириб, Тошкент Автомобил-йўллари олийгоҳига ўқишга кирди. Ўқишни тугаллаганидан сўнг, ўзи орзу қилган ички ишлар соҳасига ишга ўтди.

Хизмат либоси ўзига ярашиб турган ёш лейтенантни раҳбарият Акмал Икромов тумани ички ишлар бошқармаси профилактика инспектори этиб тайинлашди.

Воҳиджон Атамуҳамедов тиришқоқлиги ва вазифасига сидқидилдан ёндашганлиги туфайли тез орада ҳамкасблари ўртасида ҳурмат-эътибор қозонди. Берилган ҳар қандай топшириқни ўз вақтида ва аъло даражада бажаришга одатланган Воҳиджон ўз ҳудудини сергаклик билан назорат қилишга ҳаракат қиларди.

У оилада меҳрибон ота, севимли ёр эди. Ўғилчаси Зоҳиджонни жонидан ортиқ яхши кўрарди. Рафиқаси Дилоромхон билан ҳар доим бир-бирларини тўғри тушуниб, аҳил-иноқ яшардилар.

— Турмуш ўртоғим, кўнгли очиқ, самимий ва жудаям камтарин инсон эдилар. — хотирлайди Дилоромхон. — Ишдан чарчаб келсалар ҳам эшикдан кириши биланоқ, ота-оналарининг ҳолидан хабар оларди. Ўғилчасини қучиб, у билан ўйнаб ўтиришни хуш кўрардилар. Агарда кеч қайтган пайтларида Зоҳиджон ухлаб қолган бўлса, мендан унинг кун бўйи нималар қилганлиги ёки қандай гапларни гапирганлигини эринмасдан сўрардилар. Хизмат кийимларини жуда озода кияр, умуман, ҳар бир ишни аниқ-равшан қилиб

бажаришга одатлангандилар. Гоҳида чарчаб қайтганлари шундоққина юзларидан билиниб турса-да, аммо ҳечам хизматимиз оғир деб айтмасдилар.

Бугун ҳамкасбимиз, юртнинг жасур ўғлони, милиция лейтенанти Воҳиджон Атамуҳамедов орамизда йўқ. Аммо унинг ёди ҳамиша биз билан.

Ҳозирда унинг укаси Боситжон Атамуҳамедов ҳам акаси танлаган касбни танлаб, ички ишлар тизимида хизмат қилиб келмоқда.

Эл осойишталиги йўлида қаҳрамонларча ҳалок бўлган мард ўғлон, милиция лейтенанти Воҳиджон Атамуҳамедов ўлиmidан сўнг, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонида биноан юксак мукофот, «Жасорат» медали билан тақдирланди.

Ҳар чоғ баҳор борлиқ тўлар чечакларга,
Малҳам бугун танҳо ёдинг юракларга,
Ўғлинг илҳақ сен тўғрингда эртақларга.
Фарзанд учун азиз, улуғ паноҳ қани,
Мағрур боққан ва самимий нигоҳ қани?!...

Ота-онанг қалби яра, э воҳ не ҳол?
Кечагина мурғак эдинг ниҳол мисол,
Рўёларга айландингми етиб камол.
Эндигина улғайганда кўзларда ёш,
Эҳ, нечора айрилиққа берарлар дош.

Самоларга боқиб хаёл сўрар эдинг,
«Бахтим» дея, рафиқангни суяр эдинг,
Кўзларида чин муҳаббат туяр эдинг.
Афсус, қанча соф орзулар армон экан,
Эзилган бу дилни яна тирнар тикан!

Ғаламислар юзи қора, қўллари қон,
Уларда на ор-номус бор, на бор виждон.
Ёмонликдан ким топибди барака, шон.
Лек яхшилар борлигидан бордир башар,
Сендек мардлар эл ёдида мангу яшар!

«КЎКСИ ҚАЛҚОН, ПОСБОН БОЛАМ»

Бу фоний дунёда кимнингдир орзу-умидлари ушалади, кимларгадир армон бўлиб қолади. Шу сабабдан ҳам бу ёруғ дунёни армонли дунё деб аташади.

Армонли дунё. Ота-онасининг суянган тоғи, бири-бирдан ширин ўғил-қизларининг меҳрибон дадажониси, не-не умидлар билан бир ёстиққа бош қўйган суюкли ёрининг ишонгани, юртнинг жасур ўғлонларидан бири, марҳум Абдужамил Бойжоновнинг ҳам ўтли, ёш юрагида қанчадан-қанча ширин орзулари ушалмай қолди.

Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси Пост-патруль хизмати бригадаси ходими, милиция сафдори Абдужамил Бойжонов ёш бўлишига қарамай, ўз танлаган касбига чинакам меҳр боғлаган, жонкуяр ва фидойи ходим эди.

Абдужамил болалик чоғларидан ички ишлар идораларида хизмат қилиш орзусида эди. Шу сабаб ҳарбий хизматни ўтаганидан сўнг, кўп ўйлаб ўтирмай, эл-юрт осо-йишталиги, фуқаролар хавфсизлигини таъминлашдек масъулиятли ва ўз ўрнида шарафли касбни эгаллади.

Абдужамил ҳамкасблари ва бошлиқлари орасида зиммасига юклатилган ҳар қандай топшириқни ўз вақтида масъулиятни ҳис этган ҳолда бажариши билан тез орада обрў-эътибор қозонди.

2000 йилнинг январи, ҳаво совуқ. Абдужамил Бойжонов ҳар доимгидек ўз вақтида хизмат жойида ҳозир бўлди. Одатдаги саф кўригидан сўнг ходимлар белгиланган ҳудудларига йўл олишди. Абдужамил Акмал Икромов боғи йўналишида йўл-патруль хизмати ходимлари билан ҳамкорликда иш олиб бориш учун тайинланди. Навбатчиликни ўтаётган ҳар бир ходим ўз вазифасини яхши билар, хушёр ва зийрак эдилар. Шу маҳал алоқа воситаси орқали шошилинч хабар берилди. Унда қидирувда бўлган бир «Тико» русумли автомобил улар томон келаётганлиги тўғрисида хабар етказилди. Милиция ходимлари машина ҳайдовчисига тўхташ тўғрисида ишора қилишсалар-да, у ҳаракатни давом эттирди. Шундан сўнг, ходимлар унинг изидан қувлашди. «Тико» таъқибдан қочиб, боши берк кўчага кириб қолди. Кўзлари қонга тўлган аламзада қочоқлар милиция

ходимларига ўқ уза бошладилар. Посбонлар ўзларини четга олиб, уларни назардан қочирмасликка ҳаракат қилишарди. Аммо жиноятчилардан бири автомобилда тўппа-тўғри Абдужамилнинг устига бостириб кела бошлади ва бир йўла ўқ узиб, унга оғир жароҳат етказди. Хавфли жиноятчилар билан бўлган ушбу қуролли тўқнашувда жароҳати туфайли кўп қон йўқотган Абдужамил Бойжонов воқеа жойида ҳалок бўлди. Қуролланган жиноий тўда эса қўлга олинди. Ўз хизмат бурчини ўтаётиб, бир неча нафар хавфли жиноятчилар билан олишувда мардларча ҳалок бўлган жасур ички ишлар ходими, марҳум Абдужамил Бойжоновни ҳамкасблари, ёр-дўстлари миннатдорлик ва соғинч билан эслайди. Унинг номи Тошкент шаҳар ички ишлар Бош бошқармасининг ҳовлисида барпо этилган «Хотира ва қадрлаш мажмуаси»даги ёдгорлик тошига зарҳал ҳарфлар билан ёзиб қўйилди.

Юртимизнинг фахрли ўғлони Абдужамил Бойжоновни ёдга олиб, у ҳақда ёзиш мақсадида у туғилиб ўсган маскани — Тошкент вилоятининг Тошкент тумани, Алишер Навоий номидаги жамоа ҳўжалигида жойлашган Гулистон маҳалласига йўл олдим.

Мўъжазгина хонадон. Мени илиқ қарши олган Абдужамилнинг онаизори Замира аянинг кўзлари ёшланди. Ая билан бирга марҳум жигарбанди хотирасини ёдга олдик.

— Ўғилгинамнинг орамизда йўқлигига ҳамон ишонмайман. Шундоққина кўз олдимда унинг сиймоси кўринаверади. У ҳар доимгидек самимий табассум билан мен томон қараб тургандек бўлаверади. Абдужамилим болалигидан орзу қилган касбни эгаллаганидан ўзида йўқ хурсанд эди. Унинг милиция либосини кийганига эндигина бир ярим йил бўлганди. Афсус, болажонимнинг умри жуда қисқа экан. Ўғлим бизларга жуда меҳрибон, ширинсўз ҳокисор йигит эди...

Абдужамил келиним Дилоромхонни ҳурматини жойига қўярди. Аҳил-иноқ эдилар. Ўғли Аббосжонни ва ўшанда эндигина уч ойлик чақалоқ бўлган қизалоғи Зилолани жонидан ҳам ортиқ суярди. Хизматдан қайтиши билан болаларини бағрига босиб, эркалаб тўймасди...

Абдужамилни сўнгги бор ишга кузатган кунни сира унутмайман. Уни ишига кузатаётиб, юртимиз тинчлигини, ўғилгинамни хизматдан эсон-омон қайтишини Оллоҳимдан

сўраб, дуо қилиб қолардим. Ўша кун иш билан машгул бўлсам-да, ҳар галгидек дуо қилдим. Бир маҳал оёқ кийимларини кияётган Абдужамил мен томонга ўгирилиб қараб, «Ойижон, нега ҳар кун айтидиган гапларингизни айтмаяпсиз?» деб қолди. Шунда мен ҳайрон бўлиб, болам нега ундай дейсан. Мен ҳамиша яратгандан сизларнинг умрингизни, соғлигингизни сўрайман. Қаерга кетманглар, эсон-омон қайтишларингизни тилаб ўтираман. Абдужамил шундан сўнг бир жилмайиб қўйди-да, хайрлашиб, дарвозадан чиқиб кетди. Мен бўлсам унинг гапларидан бошқача бўлиб кетдим ва негадир ортидан югуриб чиқдим. Бу орада Абдужамил автобус бекатига яқинлашиб қолган эди. Бир маҳал у ҳам менга ўгирилиб, бир муддат қараб қолди. ... Эй воҳ, кейин билсам, бу ўғилгинамнинг энг сўнгги бор менга тикилган меҳрли ва видолашув нигоҳи бўлган экан. Болам раҳматли ўша пайт менга нимадир демоқчи бўлгандир. Унинг юраги хавф-хатарни олдиндан сезганмикан. Шу сабаб ҳамки у менга ўгирилиб, «Болаларимни эҳтиёт қилинг, Онажон. Улар қийналмасин, кўнгиллари ўксимай улғайсин», — демоқчи бўлгандир...

Раҳматли ўғлим ҳаётлигида суҳбатлашиб ўтириб, «Онажон бизларни бошқа жойга кўчирамиз деб ўйламанглар. Мен шу ерда яшайман. Насиб қилса, ана шу ҳовлимизнинг тўридан иморат солиб, укам Тойиржон билан битта ҳовлида аҳил-иноқ яшаймиз. Сизларга ҳар доим ўзимиз қараймиз. Нимаки хизматларингиз бўлса келинингиз ва невараларингиз билан ўзимиз бажарамиз», деган эди.

Ўғлим ана шундай ақлли-хушли, кўнгли очиқ йигит эди. Опа-сингиллари Раъно ва Фотималарни яхши кўрар, уларга жуда меҳрибон эди. Ўғилчаси Аббосжон катта бўлиб қолди. Гоҳида дадасини сўраб, йиғлаб қолганида нима дейишни ҳам билмай, унга қўшилиб кўз ёш тўкамиз...

Ўғилгинам тушларимга кириб чиқади. Ўнгимда бўлса, худди ёнимда юргандек туюлаверади. У билан гаплашаман, соғинганимни айтаман. Абдужамилимдан икки фарзанд ёдгорлик бўлиб қолди. Илоё уларнинг бошлари тошдан бўлсин. Эзилган юрагимга фақат шулар малҳам бўлади. Уларга қараб овунаман.

Тақдир экан, Абдужамилимдан айрилиб қолдик. Аммо унинг чеҳраси, юриш-туриши кўз олдимдан бир зум нари

кетмайди. Овози қулоқларим остида эшитилиб туради. Оллоҳим болажонимни ўз раҳматига олган бўлсин. Жойингда тинч ётгин, азиз болажоним!...

Қалблари изтиробга тўлиб-тошган онаизорнинг ҳолати менга таъсир қилди. Кўзларимга ёш келди. Онаизорнинг Абдужамил тўғрисида айта олмаган, кўзларидан шашқатор ёш бўлиб оққан дардини шеърга солдим:

Иқболингни кўрмоқ эди орзуларим,
Чехрагинанг кўз олдимда жоним болам.
Ишонмайман йўқлигингга, ёнар қалбим,
Суратингга термуламан айтиб нолам.

Мурғак жонинг ширин бўлиб кўринмади,
Фанимлар-ла олишувда енгилмадинг,
Мардлар билар, Она Ватан, Бурч нимадир,
Улар борки, адолат бор мангу олам.

Ҳар тонг чоғда хонанг томон нигоҳ ташлаб,
«Ишга бор», деб уйғотмоққа ўзим чоғлаб,
Кўкка учиб хаёлларим, кўзим ёшлаб,
Афсус, яна суратингдан топгум малҳам.

Охиратинг обод бўлсин, энди болам,
Қабринг узра гуллар унсин тинч ёт, болам.
Фарзандларинг камолидан кўнглинг тўлсин,
Овутаяпман, сен гўёки тирик болам.

Сендек мардлар борлиги чун омон Ватан,
Шу Ватандан айирмасин, пайваста тан.
Ўғлонлар бор, тинч яшагай халқимиз ҳам,
Дуо қилдим жойингда тинч ётгин болам.

МУНДАРИЖА

Сўз боши	3
Кишанга айланган билатузук	4
Ўз мулкининг ўғрилари	6
“Ғойиб бўлган тақинчоқлар”	6
Ижарадаги “Тико”	8
Узилмаган қарз	10
Ширинсухан фирибгар	14
Алдагани гўдак яхши	24
Ўрадаги сир	25
Тугунчанинг сири	27
Оғуга алмашилган тулпорлар	30
Туй тараддуди	30
Иброҳим билан танишув	32
Куёв оши насиб этмади	33
Дарё бўйидаги қотиллик	35
Самарасиз таклиф	35
Жиноий гуруҳ изидан	37
Тўйғизганнинг қорнига... ..	38
Бировнинг моли ўзгага... ..	40
Сохта мижоз	42
Ширакайф ўғрилар	45
Топталган туйғулару ушалмаган орзулар	47
Товламачидан мактублар	51
Уддабурон тadbиркорлар	55
Босқинчи болалар	58
Қотил «меҳмон»лар	61
Саробга айланган орзулар	64
«Омад қувончи» машмашалари	69
Калтак еган босқинчи	73
«Антиқа» ҳийла	75
Яна бир қалтис ўйин	78
Насиб этмаган ўлжа	79
Маккора қиз	81
Умрлар бўладики... ..	87
Эл қизи	91
Мураккаб касб маликаси	94

МАНГУ ХОТИРА

Жасорат унутилмайди	97
Сизни сўраб келдик.	101
«Ул самимий нигоҳ қани?!...»	104
«Кўкси қалқон, посбон болам»	107

САМАРИДДИН ХАЛИЛОВ

КИШАНГА АЙЛАНГАН БИЛАГУЗУК

Тошкент - «Fan va texnologiya» - 2004

Муҳаррирлар:	<i>А. Жўра, М. Миркомиллов</i>
Рассом:	<i>Ў. Шарипов</i>
Мусахҳиҳлар:	<i>М. Мусаева, Ш. Муҳаммедова</i>
Компьютерда тайёрловчилар:	<i>А. Турсунов, Ҳ. Саминов</i>

Босишга 22.03.2004 й.да рухсат этилди. Бичими 60x84^{1/16}.
Таймс гарнитураси. Офсет босма усулида босилди. Босма табоғи 7,0.
Нашиёт босма табоғи 6,65. Адади 5000 нусха. Букюртма №36.

«Фан ва технология» нашриёти. _____ № 06-04

Фан ва технологиялар марказининг босмахонасида чоп этилди.
Тошкент, Олмазор 171.